S VĀRDOS

kās valstis vēlas pastāvēt,
stiprām, radio runā Lon-
a Austrālijas ārlietu mi-
. Viņš aicināja darīt visu,
vest bruņotos spēkus.
apvienotas divīzijas līdz
beigām paredzējusi safor-

as konference par saim-
ību Dienvidaustrumāzijai
Londonā. Šai konferencē
ēgi Dienvidafrika.
as baltiešu komūnisti zau-
ņota vēlēšanās Dānijā, sa-
000 balsu. Stiprākā partija
sialdemokrati. Daudz vēlē-
konservatīvie.
nas dienu otrdien Romā
is Bernardo Lisandi. Viņa
ieva jubilāram tieši dzim-
ēja dēlu.
japāņu ģīstekņiem Pa-
memorandu Apvienota-
niedza Savienotās valstis,
Austrālija. Visas trīs val-
s ģīstekņu problēmu ap-
to nāciju pilnsapulcē, kas
mbrī.
pašdibības, ko rakstījušas
kas atrodas Padomju sa-
uzņēmis kāds strādnieks,
Krievijas ievestu rīsu.
vācu sievietes ziņo, ka tās
ņēkņu nometnē, padotas
tēšu un kādetu terroram.
pidēmijā mirušas vairāk
ģietietes. Jau 5 gadus vi-
kādēt saviem piederīga-

pulveri laidusi tirgū kā-
rmāk ar nosaukumu Den-
izmēģināts pie 400 skol-
gājis dzimības samazinā-
rēm.
vēsta pasudis kana-
ņu Buatara. Pagājušās
ēmārtīja Amsterdamā.
ņemusi telegrammu, ka
vējis jedzinis Austrumvā-
ēmas Magdeburgas apkārt-
Berlīnē padomju joslas
turpretim paskaidroju-
gdeburgas nav nolaidies

dzelzceļu vadība nolē-
ielcelsmu ātrumu līdz 160
ņo vagonu būvi sāks

ākledroto augstā komisā-
ņagt vācu mednieciem.
ēstavniece Juze Marvin-
ēdēja nedēļas beigās no
ēbraucēja uz ASV. Savas
viņa dodas pie radiem

ēlist no valsts amatiem
valdība. Politiski neuz-
ām būs izparakstu īpe-
kuriem tās varēs atļaist
ēmēm.
ēkeru bīskaps Kiva-
ēlēs no Romas uz britu
ēnijā misionārus īpašā
ēvēkus.
ēkās armērija Šermana
ēmenta Francijā. Fran-
ēpaļaušināt savas au-
ēs, neparedzamības
ēvēkus aikt ražot tan-

ēpriekšēja, kad kāds
ēmētas tuvumā le-
ēvēkus.
ēvēkus izraidījusi
ēmēvēkus paskaidro-
ēministrs Kairo
ēvēkus Apvie-
ēvēkus.
ēvēkus, v.
ēvēkus uzņēmusi
ēvēkus paziņojusi
ēvēkus. Manevru no-
ēvēkus ar britu tak-
ēvēkus ierocīem.
ēvēkus jaunajos iedzī-
ēvēkus no 15. septembra
ēvēkus lēmumu jau
ēvēkus radiofoni. Šie
ēvēkus sakarā ar vēlēšanām

ēvēkus kā emigranti Iz-
ēvēkus simti no žīdu
ēvēkus ēpašniekiem, kas visu
ēvēkus fukmeļa dienvi-
ēvēkus par visstākajiem
ēvēkus. Arī habaicu valoda
ēvēkus mazs mainījusies. Ha-
ēvēkus un špēcīgi, virieki
ēvēkus matiem, bet sievietes
ēvēkus krāšņiem zelta vai sud-
ēvēkus kaķja rotu virknēm.
ēvēkus ezera nesvērs Sko-
ēvēkus tas" atkal parādījies
ēvēkus Tas esot pārvietojies
ēvēkus vilnus. Daži tūristi
ēvēkus rafājuši.

ēvēkus pērnus dzemdējusi
ēvēkus ēcijuaiee irlete kādā
ēvēkus No visiem bērniem

ēvēkus ēvans nozagts Pē-
ēvēkus vilgā. Kabra de Jan-
ēvēkus ēnijā savukārt bazni-
ēvēkus bērnieku pulka vidū,
ēvēkus
ēvēkus valodu un izdot jau-
ēvēkus, kas tulkots no ori-
ēvēkus ēnijas valodā, nolemts
ēvēkus ēu veikt izmeklēti ga-
ēvēkus ēs, Škotijas, Velsas un

ēvēkus ēm pretestībām Berlī-
ēvēkus ētumu sektoru policī-
ēvēkus ēgi pastiprināt cīņu
ēvēkus ēniekiem, kas pēdējā
ēvēkus ojumos. Š. g. pirmajā
ēvēkus ēm nozieguminem apsū-
ēvēkus ēdivreiz vairāk nekā
ēvēkus ēpati sekmāko nozieguī-
ēvēkus ēmā bija novērojama
ēvēkus kara.
ēvēkus ēdens ļāutenām, kas
ēvēkus ojoties uz komūnistu
ēvēkus ēm FDJ lielo Vasar-
ēvēkus ēu. Rietumberlīnes po-
ēvēkus ēdrāk simtu komūnistu
ēvēkus ēpiestās valdes priekšā
ēvēkus ēm. Vairākus demon-

ēvēkus ēret Padomju savienību
ēvēkus ēmā, ja visi pārējie lī-
ēvēkus ēsāma, izrādītos nesek-
ēvēkus ētonas katoļu archidie-
ēvēkus ēns The Pilot. Šāda ri-
ēvēkus ēma arī no teoloģiskā
ēvēkus ēju savienība ir vainī-
ēvēkus ēmos un plānō arvien

ēvēkus Alaskā patlaban pār-
ēvēkus ēmstāvēšanās iespējas.
ēvēkus ēpieņēmumu, ka daži
ēvēkus ēs ienaidnieku rokās.
ēvēkus ēu lēcējus attēloja ar

ēvēkus ēktacijas uz Volgas pa-
ēvēkus ēnju savienība. Viena
ēvēkus ēm spēs ražot 2 milj.
ēvēkus otra, nedaudz mazā-
ēvēkus ēdas.
ēvēkus ēs ieroču ražošanu, zi-
ēvēkus ēs rūpnīca pie Buda-
ēvēkus ēpilcijas laikā nodar-
ēvēkus ēnieku, tagad pastipri-
ēvēkus ēs uc. bruņošanās pie-
ēvēkus ēās nodarbinot 135.000.
ēvēkus ēpasaulē, 87 g. v. Mar-
ēvēkus ēnglijā. Viņas vīrs, ar
ēvēkus ēlaulībā 66 gadus, ta-
ēvēkus ēl nepen bija viens no
ēvēkus ēriekšniekiem Anglijā.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 70 (414), Sept. 13, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel, & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 70 (414)
Trešdien, 1950. g. 13. sept.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Čulītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Kliāns, B. Kiselis, V. Lesiņš, E. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (Lawley House, Canberra, A. C. T., Australia). Redakcijas adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

ASV nolēmušas sūtīt uz Eiropu 5—10 jaunas divīzijas

SVARĪGS PREZIDENTA TRŪMENA PAZIŅOJUMS AMERIKĀŅU TAUTAI. — VECAJĀ KONTINENTĀ BŪS STACIONĒTS ARĪ KANADAS KARASPĒKS. — ĀRLIETU MINISTRU KONFERENCĒ IZSĶIRSIES RIETUMVĀCIJAS APBRUŅOŠANA

Vašingtonā (F). — Daudzi valstsvīri atkārtoti uzsvēruši, ka politiskais smaguma punkts atrodas nevis Korejā, bet Rietumeiropā resp. Rietumvācijā. Pēdējo dienu informācija no Vašingtonas, Londonas un Bonnas liecina, ka šim apgalvojumam ir pilnīgs pamats. Savienoto valstu ārlietu ministra Ečēsona, amerikāņu augstā komisāra Mekloja interrāda, ka arī Vašingtona Eiropu uzskata par svarīgāko objektu, ko nedrīkstētu pieļaut nekādai agresijai. Ja vēl pirms pāris nedēļām amerikāņu valstsvīri un arī prezidents deklarēja, ka ASV nepalielinās savu karaspēku Rietumvācijā, Trūmena runa tagad liecina pilnīgi pretējo. Amerikāņi iestāsies ne vien par Rietumvācijas iesaistīšanu kopīgajā aizsardzības sistēmā, bet ievērojami palielinās savu diviziju skaitu Eiropā, prasot to pašu darīt arī Lielbritānijai un Kanadai.

Oficiālu apstiprinājumu šai eiropiešu klusi lolotai cerībai deva prezidents Trūmens pagājušo sestdien, pa radio uzrunādams amerikāņu tautu. Prezidents jau runas sākumā pateica, ka Vašingtona nolēmusi ievērojami pastiprināt amerikāņu karaspēku Rietumeiropā. Par to, cik divīziju sūtīs uz vecō kontinentu un kad tas notiks, izšķirs apspriede ar Atlantika pakta signatārvalstīm. Prezidents tālāk piebilda, ka ASV karaspēka pastiprinājumus Eiropā sagaida arī no Lielbritānijas un Kanadas. Runas turpinājumā prezidents Trūmens deklarēja, ka amerikāņiem būs jāsamierinās ar dzīves standarta pazemināšanu. „Līdz nākamā gada jūnijam mēs divkāršosim savu aizsardzību un bruņošanās turpināsies vēl gadiem ilgi," sacīja prezidents, piebilstot, ka to vīru rīcībā, kas vada komūnismu, ir milzīgi spēki un viņi nebaidās nekādu līdzekļu. Jau sestdien prezidents nepārprotami pateica, ka Savvalstis būs spiestas pārtraukt daļu miera produkcijas, lai rūpnīcas varētu nodoties karamateriālu ražošanai. Paredzēts dibināt arī īpašu iestādi saimnieciskās dzīves kontrolei. Visu grandiozo aizsardzības programmu financēs ar jauniem nodokļiem, sadalot tos taisnīgi visām iedzīvotāju šķirām.

Lai gan prezidents Trūmens savā runā nenorādīja, cik lielu karaspēka kontingentu nolemts sūtīt uz Eiropu, informētas aprindas Vašingtonā domā, ka tas nebūs mazāks par 5—10 divizijām. Bruņoto spēku palielināšanu Eiropā prezidents izlēmis pēc

(Turpinājums 8. lpp.)

IEVĒROJAMI PAĀTRINĀSIES IZCEĻOŠANA UZ ASV

NAV ZINĀMS, KAD ATJAUNOS GAISA TRANSPORTUS UZ AMERIKU — IRO PALĪDZ SPECIĀLISTIEM IZCEĻOT UZ AUSTRĀLIJU — JAUNA, BET NELIELA AKCIJA UZ KANADU

DP PRESES KONFERENCE MINCHENĒ

IRO kārtējā DP preses konferencē Minchenē publiskās informācijas daļas vadītājs Čarlzs T. Rainers arī šoreiz no savas puses varēja sniegt tikai nedaudz informācijas un norādīja, ka tādēj vajadzēšot pārdomāt, vai turpmāk šās konferences sasaukt divreiz mēnesī, kā tas agrāk bija paredzēts. Uz vairākiem aktuāliem žurnālistu jautājumiem svarīgākās Mr. Rainera atbildes bija par gaisa transportiem uz ASV, jaunām, bet nelielām Kanadas akcijām un Austrālijas turpmākajiem nodomiem izceļošanas veicināšanai. Bez tam Mr. Rainers izteica ceribu, ka nākamajās nedēļās ievērojami paātrināsies emigrācija uz ASV, jo pašreiz DP komisijas pārbaudot lielu skaitu kandidātu.

Konferences ievadījumā Mr. Rainers paziņoja, ka 6. septembrī uz Kanadu no amerikāņu joslas devusies 216 personu liela DP grupa darbiem lauksaimniecībā. Grupai visas formālitātes nokārtotas 4 nedēļās. 40 proc. pieprasīto DP varēja būt ģimeņu cilvēki, bet pārējie vieninieki. Pašreiz izceļošanai uz Kanadu sāk pieņemt 200 strādnieku virszemes darbam kalnraktuvēs. Arī šajā akcijā puse varēs būt ģimeņu cilvēki, bet ģimenes savam apgādniekam varēs sekot tikai tad, kad pēdējais Kanadā būs jau iedzīvojies un pietiekami pelnīs, lai varētu piederīgos uzturēt.

Pēc kāda igauņu kollēgas privātas informācijas Latvijas pārstāvim uz Kanadu šo akciju ietvaros varot izceļot arī baltiešu bij. karavīri, kuriem šo iespēju ieteicams izmantot.

Apmēram līdz augusta vidum katru nedēļu no Minchenes izlidoja divas lidmašīnas, kas katra uzņēma 60 izceļotāju, kuŗi veselības dēļ nevarēja braukt ar kuģi: grūtnieces, ģimenes ar zīdaiņiem un pavisam vecus cilvēkus. Kopš 3 nedēļām DP pārvešana pa gaisu pārtraukta un pašreiz nav nekādas informācijas,

(Turpinājums 7. lpp.)

Beidzot galīgais lēmums

IEROCIS IZSKRĪNĒTO KARAVĪRU TIESĪBU ATJAUNOŠANAI

Ziņojot redakcijai par DP komisijas Vašingtonā 1. septembra lēmumu, par ko informējām jau pagājušā numurā, mūsu sūtnis ASV J. Feldmanis paskaidro: Tā kā DP komisija ir ASV ārlietu ministrijas sastāvdaļa, tad lēmums atspoguļo Savienoto valstu valdības nostāju mūsu leģiona lietā. Leģiona cīņa pret boļševikiem tātad netiek uzskatīta par naidīgu aktu pret ASV. Lēmumā nav taisīta arī nekāda izšķirība starp virsniekiem un kareivjiem.

Šī Savienoto valstu valdības nostāja dod mūsu rokā visasāko ieroci cīņai par izskrīnēto bij. karavīru DP tiesību atjaunošanu, ko jau esmu sācis un ko ar Dieva palīgu ceru novest līdz labvēlīgam atrisinājumam.

Cīņa par mūsu bij. karavīru tiesībām bija ilga un grūta, bet tā mums arī rāda, ka ar neatlaidību un ticību mūsu taisnai lietai varam gūt panākumus.

Izsaku sirsnīgāko pateicību sabiedriskiem darbiniekiem un virsniekiem, kas vienmēr tik atsaucīgi atbildēja uz visiem maniem pieprasījumiem pēc materiāliem un paskaidrojumiem bij. leģionāru lietā.

Kā informē Latvian Relief prezidents H. Lielnors, tad ar iesniegumiem, lūdzot arī ASV baznīcu un citu emigrāciju veicinātāju organizāciju pretakciju, panākts, ka 21. augusta lēmumu revidē un lietu skata cauri no jauna. Akcijai bijuši ļoti labi panākumi, kas arī atspoguļojas DP komisijas 1. septembra lēmumā.

Iesniegumā bija norādīts, ka pilnīgi bez pamata ir 21. augusta lēmumā fiksētais datums — 1943. g. oktobris, it kā tikai ar to būtu sākušās piespiedu mobilizācijas vācu armijā, un ka visi, kas vācu armijā atraduŗies pirms 1943. g. 1. oktobŗa, uzskatāmi par brīvprātīgajiem.

Vai nu bruņoties vai palikt par Maskavas kalpiem

BRITU APAKŠNAMĀ SĀKUSĀS DEBATES PAR VALSTS AIZSARDZĪBU

Londona (E). — Otrdien britu apakšnamā sākās debates par valsts aizsardzību, kas ilgs trīs dienas. Pagājušās nedēļas beigās ministru prezidents Etlijs publicēja oficiālu paskaidrojumu, ka šo debašu problēma būs valsts aizsardzība un kara dienesta pagarināšanu uz 2 gadiem. Savā vēlēšanu iecirknī Londonā ministru prezidents teica runu, kuŗā iestājās par kollektīvu aizsardzību, lai novērstu agresiju. Etlijs norādīja, ka Koreja ir jauns pierādījums dažu valstu imperiālistiskajām tieksmēm. Runas turpinājumā viņš brīdināja angļu tautu, ka jaunais bruņošanās plāns prasīs lielus upuŗus, bet citas izejas nav. Aiz dzelzs priekškara individam nav nekādu tiesību, jo patiesībā tas atrodas ne tikai aiz dzelzs priekškara, bet arī vēl dzelzs būrī. Runas beigās premjērs Etlijs vēlreiz atgādināja angļu tautai sargāties no iekšējiem ienaidniekiem.

Ievadot apakšnama debates, zīmīgus vārdus teica arī kara ministrs Strečijs. „Mums atliek vai nu bruņoties, vai palikt par Maskavas kalpiem. Lēni, bet noteikti Padomju savienība pierādījusi, ka mums jārūpējas pašiem par sevi, ja negribam darīt to, ko liek Maskava," deklarēja Strečijs. Tālāk viņš norādīja, ka nevar apsolīt, vai bruņošanās programma tiešām garantēs mieru. „Bet tomēr šī programma ir labākais līdzeklis, lai novērstu trešo pasaules karu," teica kara ministrs. Lielbritānija piecus gadus nedomāja par apbruņošanos, stiprinot vienīgi savas saimnieciskās pozicijas. Tagad britu tautai būs jāsamierinās ar augstākiem nodokļiem un jāatsakās no dzīves standarta uzlabošanās. Opozicijas vadonis Vinstons Čerčils apsolīja, ka konservatīvie atbalstīs valdības bruņošanās un aizsardzības politiku.

Sveicē atlaidīs 500 komūnistu

Berne (F). — Pirms kāda laika ziņojām, ka Šveices valdība nolēmusi atlaist no valsts un sabiedriskajiem dienestiem visus komūnistus vai politiski neuzticamas personas. Pirmā akcija skars 500 komūnistisko valsts ierēdņu. Pārdesmit personu strādāja augstākajā valsts pārvaldē, 60 militārajās iestādēs, bet 450 pastā un uz dzelzceļiem. Valdība atlaišanu pamato ar to, ka Šveices komūnistu partija nesenajā sanāksmē nosūtīja Staļinam telegrammu, kuŗā atklāti apliecināja savu paklausību Padomju savienībai un kominformam. Šāds solījums aizkaŗ Šveices drošību un tāpēc minētie komūnisti atlaisti.

BILDES DĒĻ KONFISCĒTS VISS ŽURNĀLA METIENS

Prāga (D). — BBC ziņo, ka čechu drošības policija konfiscējusi satīriskā žurnāla Ikobras pēdējā numura visu metienu. Vainīga izrādījusies titula bilde, kuŗā bija attēlots, kā amerikāņi ielaiž ūdenī savu jauno amfībiju tanku. Krastmalā bija redzami Savienoto valstu prominenti valstsvīri. Bet, tuvāk ieskatoties, izrādījās, ka viņu vidū atrodas arī vaditāji čechu komūnisti. Tādu „svētuma zaimošanu" totālitārās varas necieš, tāpēc žurnāls konfiscēts. BBC domā, ka bargi sodi sagaida arī izdevuma redaktorus un bildes autoru.

Spāņu komūnisti izvēlējušies franču koncentrācijas nometnes maizi

AKCIJA PRET PIEKTO KOLONNU FRANCIJĀ — MASKAVAS AĢENTI VARĒS PERSONĪGI IEPAZĪTIES AR PADOMJU PARADĪZES LABUMIEM

Parīze (D). — **Pagājušās nedēļas beigās franču policija sāka negaidītu akciju pret komūnistu piekto kolonnu. Rikojumu ārzemju komūnistu apcietināšanai iekšlietu ministrs Keļjs izdeva pēc tam, kad Dienvidfrancijā atklāja plašu spiegu tīklu, kuŗā bija pārstāvēti galvenokārt spāņu komūnisti. Iekšlietu ministrija paskaidroja, ka policijas akcija sākta tāpēc, lai iznīcinātu piekto kolonnu, kas nodibināta ārzemju komūnistu partiju uzdevumā.**

Pirmajā dienā apcietinātas 266 personas, to vidū 160 spāņu, 80 padomju vai satelitvalstu pilsoņu un 13 itaļu. Marseļā vien saņemti ciet 200 komūnisti, bet policija izklaušinājusi 2000 aizdomīgu personu. Ieroči vai īsviļņu raidītāji līdz šim nav atrasti. Nākamajās dienās apcietināti vēl 19 spāņi. Tai pašā laikā Francijas iekšlietu ministrija slēgusi arī eksilo spāņu valdības komūnistu partiju un Katalonijas apvienoto sociālistu partiju. Tāpat slēgts arī spāņu komūnistu laikraksts Mundo Obrero, kas iznāca Francijā. Itaļus, poļus, un 80 apcietinātos padomju un satelītu pilsoņus 48 stundu laikā no Francijas izraidīja. Vispirms viņus deportēja uz franču joslu Vācijā un no turienes pārraidīja pāri robežai uz padomju joslu. Apcietinātie spāņu komūnisti varēja izvēlēties — vai nu internēties Francijas kolonijā, atgriezties Spānijā vai doties aiz dzelzs priekškara. 130 no apcietinātiem lūdza labāk viņus internēt. Acīm redzot, šie Maskavas aģenti neticēja tiem labumiem, ko tiem varētu solīt padomju paradīze. Pavisam izraidīšanas pavēli saņēma 404 personas.

Spāņu eksīlās valdības ministru prezidents Parīzē žurnālistiem paskaidroja, ka viņš nosoda savu tautiešu rīcību. Emigrantiem jāapsolās, ka viņi nenodarbosies ar politiku, bet apcietinātie spāņu komūnisti savu solījumu lauzuši un necienīgi izmantojuši Francijas viesmīlību. Pirmā valsts, kas reaģēja uz franču policijas akciju, bija Polija. Poļu ārlietu ministrija iesniedza franču vēstniekam Varšavā protesta notu, norādot, ka šī rīcība nevar veicināt Polijas un Francijas attieksmes. Tāpēc Varšava patur sev brīvas rokas.

Federālās izmeklēšanas biroja (FBI) direktors Hūvers senāta komisijas slepenā sēdē paziņoja, ka kara gadījumā Sav. valstis nekavējoties apcietinās 12.000 bīstamu komūnistu. Puse no viņiem ir amerikāņu pavalstnieki. Federālās izmeklēšanas birojam ir saraksti par 50.000 aizdomīgām personām. Lai tās izsekotu, Hūvers no kongresa pieprasīja palielināt līdzekļus. Jāpiezīmē, ka arī prezidents Trūmens federālajam izmeklēšanas birojam lūdza palielināt budžetu par 6 milj. dolaru. Amerikāņi pēdējā laikā ievērojami pastiprinājuši arī savu ostu aizsardzību. Tā, piemēram, Ņujorkā rūpīgi kontrolē visus Cunar Line tvaikoņus un apkalpes locekļus kuŗiem jāiziet cauri īpaši starmeši, kas naktīs apgaismo abus kuģa sānus.

Pasaules komūnisti apspriedīsies

Londona (E). — Britu ziņu aģentūra Reuters, atsaucoties uz informāciju no drošiem avotiem, vēstī, ka šā mēneša beigās Ceilonas galvaspilsētā Kolombo notiks Āzijas komūnistu sanāksme, kuŗā piedalīsies pārstāvji arī no Austrumeiropas, Padomju savienības un rietumiem. Šī konference slēpsies aiz arodbiedrību sanāksmes aizsega. Politiskās aprindas Londonā domā, ka konferencē apspriedīs galvenokārt komūnistu politiku Dienvidaustrumāzijā. Iespējams, ka te nolems arī atzīt Burmas komūnistisko valdību, tāpat kā savā laikā atzina Hočiminu. Pirms gada līdzīga sanāksme notika Pekingā vienlaicīgi ar kominforma sēdi Budapeštā.

Politiska vienaldzība un vientiesība

Daudz Eiropas iecelotāju tagad dzīvo visās pasaules malās. Viņu iecelošana, neplemērotais darbs svešās zemēs un grūtības dzīves iekārtošanā liecina par šo cilvēku traģēdiju. Viņu darbs, uzvedība un vispārī kultūras līmenis norāda, ka šīs „pārvietotās personas" ar maziem izņēmumiem ir sabiedrības zieds, kas tagad svešās zemēs cīnās, lai nenovistu, bet gan usturētu savu iecienoto stāvokli līdz taisnības uzvarai. Iecelotāji arī stāsta par notikumiem viņu dzimtenē, attēlo boļševiku rīcību, liekulību, centienus un cilvēka prātam nepiemērotamo mežonību attieksmēs pret Dievu un cilvēkiem. Viņiem netrūkst arī šīs necilvēcības dokumentāriska pierādījumu. Liekas, ka pat aklam jāsaredz un kuŗam jāsadzird viss tas, ko šie iecelotāji attēlo un ar savu dzīvo piemēru pierāda. Cilvēces vēsture nepazīst līdzīgu traģēdiju tautu dzīvē un pie tam 20. g. s. Te sevišķi jāizceļ dzīvais cilvēks — iecelotājs un viņa liktenis.

Iecelotājiem nāk talkā bijušie un tagadējie diplomāti, izlūka dienesta darbinieki, žurnālisti un citi. Viņi iesniedz savām valdībām boļševisma raksturojumu, Padomju savienības ārējās politikas apskatu, viltīgi liekulīgās izturēšanās pārskatu uti. Daži no viņiem par šiem jautājumiem ir sarakstījuši veselas grāmatas, kas dod kultūrālās pasaules pilsoņiem iespēju iepazīties ar šīs kultūras iznīcinātājiem un cilvēku bendēm. Izvilkumi un satura atstāstījumos no minētām grāmatām tiek iespiesti arī žurnālos un laikrakstos. Tāpēc ar nezināšanu, kas notiek aiz dzelzs aizkara, atrunāties nevar neviens. Iecelotāji un grāmatas unisonā pauž visāsusmīgākās ziņas par 20. g. s. necilvēkiem.

Un tomēr mums ir to, kas mocot ašvēces traģēdija. Rietumvācijā, Francijā, Beļģijā u. c. arī tagad vēl ir nedzirdīgi un neredzīgi. Ja nu Eiropā, kur tautas dzīvo līdzās dzelzs priekškaram, vēl nav skaidra Padomju savienības faktiskā iekārta un iedzīvotāju dzimtenīgības stāvoklis, tad, protams, nav jābrīnās par iedzīvotāju vienaldzību un vientiesību šinīs jautājumos tālajās aizokeana zemēs, Āzijā un Afrikā. Tur boļševisms ir maz izprasta mācība, nemaz neraņģējot par tās reālizējumu Padomju savienībā. Vispārī valstu vadītāji ir informēti un sāk saprast radušos situāciju Eiropā un Āzijā. Bet vienkāršais iedzīvotājs arī šodien vēl ir pārliecībā, ka informācija par Padomju savienību neatbilst īstenībai. Viņi nevar pielaist tādu cilvēka pārvērtību, kāda ir notikusi Padomju savienībā. Pieradis pie demokratiskās iekārtas, viņš var atzīt nelielu novirzīšanos no šīs iekārtas, bet pamatiem jāpaliek negrozītiem, tiem pamatiem, kas tagad ir viņa valsts iekārtā: piem., Kanadas tirgotavās un fabrikās bieži vien jādzird diezgan vientiesīga valoda — mums ir vienalga, kas valda mūsu zemē — liberāļi, konservatīvie vai komūnisti. Kad viņiem norāda uz boļševiku rīcību un necilvēcību, tad viņi pasmīn, pakrata galvu un netic dzīvajam aculieciniekam, kas no boļševisma briesmām atbēdzis uz Kanadu.

Vērojot vienaldzību attieksmēs pret boļševikiem un dzirdot vientiesīgās runas par viņiem, varētu likties, ka boļševismu ekspansija nemaz nav apturama, Masas negrib pret boļševikiem cīnīties, jo tie nelīekas bīstami. Tas sevišķi attiecināms uz Āzijas iedzīvotājiem, kam pagātnē sīkti piedzīvojumi ar vairāku tautu koloniālpolitiku. No tās viņi raisās vaļā. Tāpēc viņi neuzticas šo tautu tagadējai nostājai — netic informācijai par boļševikiem, bet gan cer ar boļševiku palīdzību atbrīvoties no nelīgtajiem viesiem un tad paši kārtot savu dzīvi. Norādījumam par boļševiku uzkundzēšanos un visām tās sekām viņi netic. Tāpēc nepieciešamas sevišķas pūles un ārkārtīgi veikla politika, lai panāktu boļševisma ekspansijas apturēšanu, nomāktō tautu atbrīvošanu un kristīgās kultūras izglābšanu no bojā ejas. Iecelotāji ar savu nostāju, informāciju un mieu politikas atmaskošanu var visvairāk pakalpot tautām, kas smok boļševisma tvanā. Vienaldzība un vientiesība attieksmēs pret boļševismu nedrīkst viņus apklusināt, bet pamudināt tos neatlaidīgi noskaidrot komūnisma briesmas. Cīņa vēl nav gala, tā tikai sākas!

Cand. hist. P. Dreimanis

Vācu peldvieta atceras Kārli Ulmani

APMEKLĒJUMS PIE PREZIDENTA ĀRSTA BAD NAUHEIMĀ

Viena no vācu pilsētām, kas jau atguvusi vai pat pārsniegusi pirmskara spožumu, ir Bad Nauheima. Tā atrodas Taunus kalnu piekājē 35 km ziemeļos no Frankfurtes un vēl pirms 100 gadiem bija nepazīstams ciems, kura iedzīvotāji nodarbojās ar ūdens tvaicēšanu, lai iegūtu sāli. Vēlāk te izveidojusies peldvieta un dziednieclības iestāde ar pasaules vārdu. Peldviesiem te pieejamas visdažādākās ērtības, bet slimniekiem miers un klusums un liela izvēle sāls, ogļskābo un citu veselības vannu, kas galvenokārt dziedina sirds slimību un reumatismu. Dziednieclības iestāde atrodas pašā pilsētas centrā, kur augstu šalc dabīgā minerālūdens strūklas. Veselības dzērienu te var iegūt pilnīgi par velti un to var lietot kā iekšķīgi, tā ārīgi, dažādām veselības vannām un peldēm.

Peldvietas vadība gādājusi par atpūtas un izklaidēšanās iespējām saviem viesiem, sākot ar skaisto peldbaseinu, kur var saulloties, un beidzot ar mākslīgā ledus stadiju, kas uzcelts 100 dienās pēc amerikāņu rīkojuma 1945. gadā. Cauru gadu te notiek vācu un ārzemju viesu ledus revijas, un pašai pilsētai ir sava ledushokeja vieniba, kuŗā par vārtsargu darbojas pazīstamais latviešu hokejists Ansons.

Kam nepietiek ar šādām izklaidēšanās iespējām, tas var apmeklēt netālo Bad Homburgu, kur iekārtots spēļu kazino, ko kādreiz vadījuši slavenie brāļi Blanki, kas, no Vācijas padzīti, līdzīgu iestādi iekārtojuši Montekarlo. Bad Homburgā bieži spēlējis arī slavenais krievu rakstnieks Dostojevskis un te guvis ierosinājumu kādam romānam. Tāpat netālu no peldvietas atrodas Cīgenberga, kuŗā otrā pasaules kaŗa laikā atradās vācu rietumfrontes virspavēlnieka mītne.

Bad Nauheimā savā laikā ārstējies Krievijas cars Nikolajs, Austroungārijas valdnieki un citas slavenības. 1933. g. vasarā šeit kādu laiku uzturējies arī Kārlis Ulmanis. Par viņa ārstēšanos un dzīvi Bad Nauheimā mūsu līdzstrādnieks, kas izsekojis torejzējo dienu pēdām, mums raksta:

Kārlis Ulmanis lielāko posmu pavadījis viesnīcā Park Sanatorium, bet man vairs neizdevās to satikt nevienu no tā laika viesmīļiem vai kalpotājiem. Vienīgi kaimiņi zināja stāstīt, ka 1933. un 1934. gadā šai un citās viesnīcās bijis visvairāk ārzemju slavenību un ar dažām sagājies arī Ulmanis. Pēdējās nedēļas viņš nodzīvojis viesnīcā Kaiserhof.

Visvairāk par Ulmani tomēr zina pastāstīt viņa ārsts Dr. Kolacs (Collatz), kuŗu, pateicoties viņa sekretārei, kas pēc tautības ir igauniete, izdodas apmeklēt viņa mājā. Ātri vien mums ar slaveno ārstu izvēršas dzīva un sirsnīga saruna, kuŗā uzpeld ainas pirms vairāk nekā 16 gadiem.

Ulmanim dotas dažādas sāls vannas, kuŗās viņš dziedinājis kaut kādus pakrūtes spiedienus, kas pēc ārsta domām bijuši pārstrādāšanās sekas. Kārlis Ulmanis ar Kolacu drīz vien cieši iedraudzējies un bijis biežs viesis viņa mājās. To stāstot, ārsts

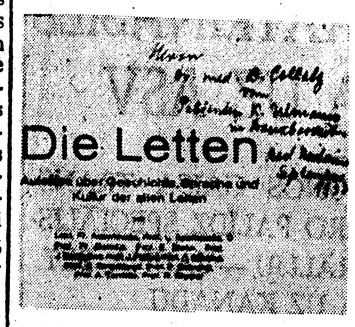

Attēlā rakstu krājuma Die Letten titullapa ar šādu ierakstu: „Kungam Dr. med. B. Kolacam pateicībā no pacienta K. Ulmaņa. Bad Nauheimā, septembrī, 1933."

rāda sava toreizējā pacienta vēstules un grāmatu Die Letten, ko pacients tam uzdāvinājis šķiroties 1933. g. septembrī ar savu ierakstu un pateicību.

Kamēr ārsts uzmeklē liecības par toreizējo draudzību, viņa kundze raksturo Ulmaņa personību. No sākuma viņai bijis grūti pierast pie lielā auguma vīra un viņa savdabībām, īpaši neparastā matu sakārtojuma, taču vēlāk viņa atzinusi, ka tas Ulmanim labi piestāv. Tāpat viņa labi atceras viņa gaiši zilās acis, kas paudušas lielu gribu un intelligenci un pratušas iedvest uzticību. Kolacs Ulmani raksturo kā labu sarunu biedru un vācu valodas pratēju un apbrīno viņa plašo skatu starptautiskos politiskos un saimnieciskos jautājumos. Vispār nebijis tēmata, kuŗā Ulmanim būtu trūcis savu domu un ieskatu, un viņš labi atceras debates par tautu savstarpējām ietekmēm, kuŗās Ulmanis arvien uzsvēris, ka latviešiem kā jaunai tautai gan jāpārņem veco kultūras tautu vērtīgākie sasniegumi, bet tie nav akli jāatdarina. Vislabāk tos pielāgot katras tautas īpatnībām, kas tai ir būtiskas un atšķir tautu no tautas un nekādā gadījumā nav nonivelējamas.

Ulmanis Bad Nauheimā, cik ārsts var atcerēties, uzturējies 5 vai 6 nedēļas. Viņam šķiroties, attīstījusies dzīva vēstuļu apmaiņa un pēdējās rakstu ziņas viņš no Rīgas saņēmis vēl 1939. g. janvārī, kad Ulmanis ar kādu Vecrīgas skatu apsveicis Kolacu ģimeni gadu mijā. No sirds viņš nopriecājies, kad uzzinājis par Ulmaņa ievēlēšanu prezidenta amatā, jo to varējis uzlūkot par lielu ieguvumu latviešu tautai.

Kad pieceļos no dīvāna, kuŗā bieži kā viesis sēdējis Kārlis Ulmanis, un atvados no viesmīlīgā ārsta, viņš piebilst, ka gadījumā, ja tiktu sarīkota Kārļa Ulmaņa izstāde vai arī ierīkots viņa mūzejs ar zināmu garantiju ilgākai pastāvēšanai un mantu rūpīgai uzglabāšanai, viņš būtu ar mieru tam nodot jau minēto grāmatu ar Ulmaņa veltījumu un citus materiālus, kas viņam palikuši par Kārli Ulmani.

V. Ozols

Sava lieka marka

Viņš dzīvo Eitinas latviešu nometnē, saucas Oļģerts Zubkovs un ir tautskolotājs. Kad viņu apmeklēju, Z. strādā savā istabā pie galda un ar nazi griež krāsainus ādas gabaliņus.

„Jāstrādā," viņš saka. „No pabalsta, ko maksā vācu iestādes bēgļiem, iznāk tikai uzturam, kāmēr pārējām vajadzībām nauda jāmēģina rast citur. No daudzām un dažādām iespējām, kā tikt pie savas liekas markas, es atradu šo.

Sākumā jau nemaz tik gludi negāja. Ne viss, ko taisīju, izdevās. Dažs lietpratēja padoms, aizrādījums, vēriga acs bija mans meistars, kas dažās nedēļās iemācīja, kā ar nazi, kaltiņu un krāsu no vienkāršas ādas izgatavot itin jauku dāmas rokas somu, kabatas portfeli vai naudas maku. Grūtākā darba puse — ornaments. To kombinēju pats no latviskiem rakstiem. Var izmantot arī simbolus — Brīvības pieminekli, Latvijas ģērboni, DV emblēmu uc. Ejošākiem paraugiem izgatavotas speciālas štances, kas darbu stipri atvieglo."

„Bet pieprasījumi, — kā ar tiem?"

„Salīdzinājumā ar tautiešu turību — lieli. Sevišķi daudz pasūtinājumu nāk no aizbraucējiem, pat no ASV, Kanadas un Austrālijas. Izstrādājumi loti patīk un par tiem interesējas arī vācieši. Lūdzu, tas nav pārspīlēts, bet man ir likts priekšā palikt šajā zemē un konkrētiem datiem pierādīts, ka es varētu itin labi pelnīt. Ja man tas ir tikai gadījuma darbs, tad par patstāvīgu to sev varētu izvēlēties tie, kam būs arī turpmāk jāpaliek Vācijā — invalidi, vecie vai citādi neizvietojamie."

„Cik īsteni var pelnīt?"

„Kā strādā, taču savas 4 vai 5 DM dienā katrā gadījumā. Ar to naudu var dzīvot."

Viņam taisnība.

J. V.

Noraidītie varēs palikt Dānijā

Šinīs dienās no Kopenhāgenas latviešu nometnes saimes, aizbraucot uz ASV, atvadījās līdzšinējais pārstāvis Dr. O. Evaldsons. Ziņojumā par LAD darbu viņš informēja par palikušajām izceļošanas iespējām Dānijas tautiešiem. Uz ASV pēc jaunā DP likuma grozījuma var izceļot bez kvotas arī no Dānijas, vajadzīgs tikai galvotājs. Tomēr pagaidām ASV sūtniecība Dānijā šajās lietās stipri atturīga. Izceļot uz Angliju maz izredžu un tā iespējama tikai, ja otrā krastā ir konkrēts darba piedāvājums. Uz Austrāliju vēl iespējams izbraukt caur Vāciju, bet, liekas, ka nepieņems ģimenes ar maziem bērniem. Komisiju pārbaudes notiks Vācijā, bet noraidītie varēs atgriezties atpakaļ Dānijā. Paredz, ka transports uz Austrāliju varēs doties ap 20.—27. septembri.

Vecajiem un slimajiem būs jāpaliek Dānijā, jo šo zemi uzskata par pārtikušu un no šejienes viņiem izbraukšana un apmešanās citur nav paredzama.

Pagaidām pārstāvja pienākumus pie IRO veiks rakstnieks V. Dambergs. Izraudzīta jau centrālā vēlēšanu komisija un jaunu pārstāvi paredzēts ievēlēt 2 nedēļu laikā.

J. V.

Nometņu dzīve

TRAUNSTEINAS nometni atstājuši pēdējie latvieši, kas pārvietoti uz Berchtesgadenu un Bad Reichenhalli. Agrākās nometnes ēkas atdod vāciešiem. Berchtesgadenā latviešu tagad ap 400, bet šis skaits plok, jo samērā daudzi divreiz nedēļā dodas uz izceļošanas nometni Minchenē.

HUNTLOZENAS slimnīcā miris bij. karavīrs 24 g. v. Alfrēds Ķelpe. Nelaiki uz pēdējo dusu vietējā kapsētā izvadīja māc. Abakuks un slimnīcas latviešu pulciņš. DV un ģen. Bangerska pēdējos sveicienus nesa pikv. A. Kripēns. — Kopā 1946. g. Huntlozenas kapos apglabāti 36 tautieši, lielāko tiesu bij. karavīri.

VENTORFAS emigrācijas centrā noorganizējusies latviešu YMCA-YWCA grupa, ko vada Ed. Krūmiņš. Grupa par savu mērķi spraudusi latviešu sabiedriskā darba izveidošanu un arī aizbraucēju atstāto mantu savākšanu un pārzināšanu. — Nometnē dzīvojošie latviešu akadēmiskās saimes locekļi apvienojušies ar Frīslandes akadēmiķu grupu, lai kāpinātu paŝpalīdzības darbu un rūpētos par Vācijā palikušo kollēgu sprūpi. Grupai pievienojušies arī tautieši no konservātorijas, mākslas akadēmijas un citām latviešu augstskolām.

NO ITALIJAS uz ASV izceļojis Brīvās Latvijas izdevējs un redaktors Gustavs Celmiņš un viņa adrese tagad ir Bethlehem, Penna, RD Nr. 4, c/o Dr. C. A. Shook.

3000 DM Daugavas Vanagiem

DV invalidu un karā cietušo fondam augusta mēnesī ienākuši šādi ziedojumi: Bad Kisingenas latvieši 141, L. Ekšteins 2, DV Saules nodaļa 250, Ludvigsburgas latvieši 67 un 2252 darba rota Bad Nauheimā 3000 DM. Pavisam augustā ziedots minētam fondam 3460 DM. DV amerikāņu joslas valde visiem ziedotājiem izsaka savu sirsnīgāko pateicību.

VĒSTULES REDAKCIJAI

BRĪVLAIŠANA PRAKSĒ

Tā kā Jūsu laikrakstā ievietotajos rakstos no Anglijas ir vairākkārt izskanējušas skeptiskas domas par EVW brīvlaišanu, tad ļoti atļaušos izteikt dažas piezīmes. Tās gribu balstīt galvenokārt uz saviem novērojumiem praksē.

Man šķiet, ka arī pēc brīvlaišanas mēs visumā nevarēsim cerēt uz augstākiem amatiem vai labākām darba vietām, tomēr tanīs pašās vecajās darba vietās mums būs dota iespēja stingrāk aizstāvēt savas dibinātās prasības un nesaprašanās gadījumā pacelt cepuri un aiziet. Pēdējā laikā darba pārvaldes redzami gaŗu gaŗie saraksti ar darba piedāvājumiem, bet līdz šim EVW'tos varēja izmantot tikai ļoti ierobežoti. Tāpat zīmīgs ir fakts, ka par brīvlaišanu stipri uztraukušies tie rūpnīcu vadītāji, kas nodarbina melno un vismazāk atalgoto darba spēku. Dzird, ka viņi jau paguvuši iesniegt valdībai protestu pret EVW pielīdzināšanu darba meklēšanas tiesībās angļu strādniekiem.

Diezgan daudz per šiem trim gadiem sakrājies piemēru, kur ar EVW darba devēji apgājās sliktāk nekā ar kaŗa gūstekņiem. Pēdējiem vismaz bija savi pārstāvji, lielāko tiesu virsnieki, kas varēja viņu intereses aizstāvēt, bet EVW tādu trūka. Parasti darba devēji atsaucās, ka EVW nekādi darba līgumi nepastāv un ka mēs palīdzību un atbalstu saņemot tikai šīlastības dēļ. Ar brīvlaišanu varēsim atkratīties arī no šīs aizbildnības, kuŗa dažkārt izvērtās par tiro liekulību. Tāpēc ir dabiski, ka mēs paši jauno kārtību apsveicam un ceram, ka praksē ieguvumu būs vairāk nekā zaudējumu.

Aug. Lācis, Veltonē, Anglijā

VAIRĀK DROSMES

Tuvāk pasekojot rakstiem laikrakstos, kā tiek pieieets vienai vai otrai negātīvai parādībai mūsu dzīvē, uzmācas pārdomas, vai visur lietojam vienādu mērogu. Tā man dūries acīs, ka rakstīts gan, lūk, Jānis vai Pēteris vienā vai otrā zemē dabūruma vai citu iemeslu dēļ nonācis saskarē ar policiju vai tiesu, bet ja runāts par pazīstamiem sabiedriskiem darbiniekiem vai citiem ar lielāku vārdu, tad vārdu un uzvārdu vietā ietikts ar aptuvenu apzīmējumu, piem., kāds akadēmiski izglītots tautietis, kuŗš aizmirsis latviešu valodu, kāda tautiete, kas noniecinājusi mūsu invalidus, kāds pārāk centīgs ārsts utt.

Dažkārt tiešām pēdējo ricība tautas kopumam vairāk kaitējusi un tomēr tie nav tikuši nosaukti vārdos. Vai tāpēc nederētu vairāk drosmes un atklātas pieejas un vienādas mēraukļas visiem gadījumiem? Varbūt tā atvērs acis vainīgajiem, tāpat kā dažkārt tiesu chronika atbalda vienu vai otru no atkārtotas piedzeršanās vai huligānisma.

V. Akacis, Berchtesgadenē

NEAIZMIRSĪSIM ARĪ TOS OTROS

Lai gan uzturs tbc sanatorijās pēdējā laikā uzlabojies, tomēr tas vēl samērā tālu no tā, kāds būtu nepieciešams, lai slimnieki ātrāk atgūtu iedragāto veselību. Sevišķi sāpīgi jūtams tbc slimniekiem tik nepieciešamo augļu trūkums. Tos un tāpat citus izturkstošos produktus slimnieki var iegūt vienīgi par personīgiem līdzekļiem, kas, diemžēl, arvien samazinās un tiem, kuŗi sanatorijās pavadījuši ilgāku laiku, pat pilnīgi izsīkuši.

Sardžu vienības, nometņu komitejas un citas sabiedriskas organizācijas vāc ziedojumus un cenšas atbalstīt tautiešus slimnīcās, bet šos nāpdās pabalstus saņem vai vienīgi bijušie karavīri. Dabīgi, ka mūsu karavīri atbalstāmi, jo pret tiem vērstas dažādas represijas un ņemta iespēja izceļot, bet, diemžēl, arī tie tbc slimnieki, kas nav bijuši karavīri, bet savu veselību zaudējuši vācu kaŗa rūpnīcās vai bēgļu nometnēs, tāpat padoti grūtajam karavīru liktenim. Tādēļ būtu lūgums mūsu sabiedriskām organizācijām un iestādēm neaizmirst un, cik nu tas iespējams šinīs grūtajos laikos, atbalstīt arī pārējos tbc slimniekus, lai tie nejustos pamesti likteņa. Kaut arī nelielī naudas atbalsti palīdzētu viņiem atgūt veselību, par ko tie būtu no sirds pateicīgi.

A. Purviņš, Detmoldē

KURŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(5. turpinājums)

Džapss novirzīja sarunu citā virzienā: „Ja jūs gribat zināt," viņš rūca, „tad varu jums pateikt, ka abi francūži man neliekas diez' cik lādzīgi. Viņus no mirušās Moris šķīra tikai eja starp sēdekļiem, un bez tam viņi ir noplukuša izskata puiši. Un viņu vecais uzpampušais koferis ir burtiski noklāts ar ārzemju etiķetēm. Tas mani nemaz nepārsteigtu, ja viņi būtu bijuši Borneo vai Dienvidamerikā. Protams, ne viņu koferis, ne tā raibās zīmes nedod nekādu iemeslu aizdomām par slepkavību; bet mēs gan pieaicināsim Parīzes slepenpoliciju. Ticiet man, mesjē Puaro, šie abi saulesbrāļi ir labais loms."

Herkuls Puaro pavīpsnāja.

„Ka viņi varētu būt ciemojušies Borneo vai Dienvidamerikā — to es nemaz negribu apstrīdēt. Bet citādi man jādara jūs uzmanīgu uz jūsu kļūdu, mīļais Džap. Šie abi vīri nav ne saulesbrāļi, ne slepkavas. Gluži otrādi — viņi ir ļoti cienījami archaiologi."

„Jūs gan tagad gribat mani samulsināt?"

„Nemaz nē. Pēc izskata es viņus pazīstu ļoti labi. Armands Dipons un viņa dēls Žans pirms neilga laika vadīja ļoti interesantus izrakumus Persijā."

„Velns ar ārā!" inspektors Džapss uzmeklēja attiecīgās pases. „Patiesi, tā ir; bet viņi nemaz pēc tādiem neizskatās."

„Pasaulslavenu vīru ārienē reti kad saskatāmi viņu sasniegumi. Piemēram es, Herkuls Puaro — mani reiz noturēja pat par frizieri."

„Neiespējami!" iesaucās Džapss, savilkdams muti platā, zobgalīgā smaidā. „Lai tad arī mūsu izcilie archaiologi nāk iekšā."

Dipons tēvs paskaidroja, ka mirušo nav pazinis. Būdams iegrimis dedzīgās zinātniskās sarunās, viņš savai apkārtnei neesot pievērsis uzmanību, ne arī pametis savu sēdekli. Pusdienu laikā ap viņu esot lidojusi kāda lapsene, ko viņa dēls nositis. Žans Dipons to apliecināja. Lapsene esot viņu apgrūtinājusi un tādēļ viņš to nomaitājis. Par ko viņi runājuši? Par tuvo austrumu aizvēsturisko laiku keramiku.

Misters Klensijs, ko nopratināja kā nākošo, netika tik gludi cauri, jo pēc inspektora domām viņš zināja pārāk daudz par pūšamiem stobriņiem un saindētiem dzelkšņiem.

„Vai jums pašam kādreiz piederējis kāds pūšamais stobriņš?"

„Jā... To es nevaru noliegt." — „Tā!" — „Jūs nedrīkstiet mani pārprast, inspektora kungs," sacīja mazais Klensijs, gandrīz sabrukdams no satraukuma. „Iemesli ir pilnīgi nevainīgi. Es jums varu izskaidrot..."

„Esiet pārliecināti, ka tas jums patiesi arī būs jāizskaidro," Džapss uzbrēca viņam.

„Reiz es rakstīju grāmatu, kuŗā slepkavība tika pastrādāta taisni šādā veidā."

„Tā, tā!" atkal atskanēja brīdinātāja balss, un misters Klensijs steidzīgi turpināja: „Tā lieta grozījās ap pirkstu nospiedumiem — saprotiet, inspektora kungs. Man bija vajadzīgs kāds paraugs, kas šo vietu grāmatā tuvāk izskaidro... Tas ir... es domāju tos pirkstu nospiedumus... pirkstu nospiedumus uz pūšamā stobriņa," stostījās mazais. „Un tā kā es nejauši taisni tādu lietu redzēju kādā veikalā Čeringa Krosa ielā — tad es to nopirku. Tas bija pirms divi gadiem, un pūtējs bija viens no maniem draugiem, viņš man izpalīdzēja... Tikai pirkstu nospiedumu dēļ, lai atrastu īsto vietu uz stobriņa. Vai nē, inspektora kungs, jūs taču saprotat? Es varu jums minēt arī šīs grāmatas nosaukumu — Sarkanais zieds, tāpat arī sava drauga vārdu."

„Vai jūs paturējāt pūšamo stobriņu pie sevis?"

„Man liekas... jā." — „Un kur tas atrodas tagad?" — „Kur? Esmu viņu kaut kur nogrūdis."

„Ko tas nozīmē — kaut kur?" uzstājās kriminālierēdnis. „Es... es patiešām to noteikti nezinu, inspektora kungs. Es neesmu nekāds kārtīgais cilvēks."

„Vai tikai tas pašreiz nav pie jums?"

„Noteikti nē! Es to neesmu redzējis vismaz sešus mēnešus."

Inspektors Džapss ietvēra savu upuri ledainā skatā un turpināja pratināšanu: „Vai jūs lidojuma laikā kādu reizi piecēlāties no savas vietas?"

„Nē... jeb tomēr... jā, jā, es piecēlos gan."

„Un kurp jūs devāties?" — „Es paņēmu tālsatiksmes vilcienu sarakstu no sava lietusmēteļa, kas karājās blakus rokas bagāžai un segām lidmašīnas dibenā netālu no ieejas."

„Jūs tātad pagājāt cieši garām nelaikei?"

„Liekas gan, inspektora kungs... Bet tas vēl bija labi agrāk par to brīdi, kad viņai varēja būt kas noticis. Es tikko biju izdzēris savu buljonu."

Visi tālākie jautājumi tika atbildēti noraidoši. Misters Klensijs, būdams pilnīgi nodarbināts ap kāda nevainojama alibi izstrādāšanu, nebija pamanījis nekā aizdomīga.

„Alibi, he?" inspektors drūmi atkārtoja, un Herkuls Puaro tūliņ iejaucās ar savu mūžīgo jautājumu par lapseni. Jā, lapseni, misters Klensijs gan bija redzējis, jo tā viņu traucēja. Un viņam bija bailes no lapsenēm. Kad tas bija? Nu — mazu brīdi pēc tam, kad bija pasniegta kafija. Viņš sita sapsenei ar roku, un tā aizdūca prom. — Džapss atļāva misteram Klensijam iet, un ar redzamu atvieglojumu Klensijs šo atļauju arī izmantoja.

„Tie tik ir brīnumi!" sprieda inspektors. „Vispirms viņam pieder pūšamais stobriņš, un otrkārt viņš taču pilnīgi drebēja no bailēm!"

„Tur vainīga jūsu ierēdņa bardzība, mans mīļais Džap."

„Bardzība?... Nevienam no mums nav jābīstas, ja viņš runā taisnību," augstprātīgi sacīja Skotlend Jarda ierēdnis, un Puaro, viegli pieliecis galvu, kādu brītiņu līdzjūtīgi noskatījās viņā.

„Šķiet — jūs paši ticat tam, ko nupat sacījāt."

„Protams, ka ticu. Un tas arī atbilst lietas apstākļiem. Tagad ir Normana Gāla kārta."

Gāls — pēc paša izteicieniem zobārsts — dzīvoja Šeferda avenijā 14, Masvel Hillā. Viņš atgriezās no Le Pinē pavadītā atvaļinājuma un bija pavadījis vienu dienu Parīzē, lai informētos par dažādiem jauniem zobārstniecības instrumentiem. Mirušo viņš nepazina un nekas aizdomīgs ceļojuma laikā viņam nebija dūries acīs, turklāt viņš sēdēja ar seju pretējā virzienā. Viņš vienu reizi esot devies uz tualeti un tad tūliņ atgriezies savā vietā, tātad nemaz netuvodamies lidmašīnas pakaļējai daļai. Lapsene? Uz šo Puaro jautājumu viņš atbildēja noraidoši.

Viņu nomainīja Džēmss Raiders, drusku nervozs cilvēks ar strupām manierēm. Viņš atgriezās no veikala ceļojuma un sēdēja gan tieši priekšā mirušajai sievietei, taču nebija varējis to redzēt. Lai to izdarītu, būtu bijis jāpieceļas un jāskatās pāri sēdekļa atzveltnei. Viņš nebija dzirdējis neko — ne kliedzienu, ne izsaucienu. Bez stjuartiem neviens nebija devies uz lidmašīnas pakaļgalu. Abi francūži, kas sēdēja viņam priekšā, nepārtraukti bija dedzīgi sarunājušies, un pusdienu laikā jaunākais no viņiem bija nositis lapseni. Tāds instruments kā pūšamais stobriņš misteram Raideram bija svešs; tādēļ arī viņš nejutās tiesīgs apgalvot, vai viņš lidojuma laikā tādu redzējis vai nē...

Šai acumirklī pie durvīm klauvēja un pār slieksni pārkāpa kāds policists ar apslēptu gandarījumu sejā. „Seržants nule atrada šo te lietiņu, sēr," viņš ziņoja. „Man ienāca prātā, ka jums būtu patīkami par to jau tūliņ būt informētam." Viņš nolika atradumu uz galda un rūpīgi iztina to no kabatas lakatiņa.

„Cik redzams, tad pirkstu nospiedumu uz tā nav. Taču seržants man ieteica būt piesardzīgam."

Inspektors Džapss gluži aizelsās, jo tas, kas tagad gulēja viņa priekšā, bez kādām šaubām bija iedzimto pūšamais stobriņš.

„Tad tomēr tā ir tiesa! Dieva vārds, es tai lietai vairs neticēju."

Misters Raiders ieinteresēts noliecās pār atradumu. „Esmu par tādām lietām gan lasījis, bet ne reizi redzējis. Nu varu atbildēt uz jūsu jautājumu: nē, es neredzēju nevienu no maniem ceļa biedriem rīkojamies ar pūšamo stobriņu."

(Turpinājums sekos)

DP iekaro Bostonu

JAUNO IECEĻOTĀJU DZĪVE UN DARBS AMERIKĀŅU SKATĪJUMĀ

PĀRSPĒJ SAVUS SAIMNIEKUS — IZPUTĒJUŠĀS GARANTIJAS — DARBOS, KAS AMERIKĀŅIEM NETĪK — VĪRI AR SIEVĀM MAIŅĀS — PAUKOJOT IZCĪNĪJIS DARBU — TRĪS ENTŪZIASTU PRIVĀTAIS KARŠ

Plaši izplatītais Bostonas laikraksts The Christian Science Monitor sācis rakstu sēriju par Eiropas iecelotājiem. Raksta autors J. Bankers (Bunker) pēdējo divu gadu laikā sagaidījis lielāko tiesu Bostonas ostā ienākušo DP transportu. Tāpat viņš apmeklējis Jaunanglijā apmetušos iecelotājus uz vietām, lai pārliecinātos, vai piepildījušās viņa cerības jaunai dzīvei un vai tie izrādījušies derīgi Amerikas pilsoņi — kā to daudzināja DP labvēļi —, vai arī kļuvuši par sabiedrības nastu — kā apgalvoja DP imigrācijas kritiķi. Še sniedzam izvilkumus no pirmajiem sērijas rakstiem, kuŗos autors atstāsta savus vērojumus dažādu tautību iecelotāju jaunajās darba un dzīves vietās.

J. Bankers atzīst, ka vairāki bijušie DP pārspējot savus saimniekus — amerikāņus Jaunanglijai tradicionālajā pašierosmē un uzņēmībā. Piemēram, minēta kāda lietuvju ģimene, kas Bostonā tikko gadu, bet, cītīgi krājot no samērā zemajām algām un drusku vēl aizņemoties, jau ieguvusi savā īpašumā pieticīgu mājiņu. Tālāk atzīmēta kāda ukraiņu skolotāja, kas strādā veļas mazgātavā. Tās vadītājs raksturojis viņu kā uzņēmuma labāko darbinieci. Tāpat ar atzinību pieminēti divi latviešu namdari, kas saliguši kādu būvdarbu un, strādādami kopā ar māti un meitu, sekmīgi paveikuši to. Pirms divi gadiem tie ieradušies Amerikā ar vienu rokassomu, bet tagad viņiem pieder komfortabli iekārtots dzīvoklis, kaut arī pilsētas trešās šķiras rajonā. Kā šajā, tā vairākos citos gadījumos atzīmētas bijušo DP — īpaši baltiešu — sekmes angļu valodā.

Visumā jauno iecelotāju gaitas Bostonā runā par čaklumu, mundru garu un pateicību Sav. valstīm, kas tiem devušas iespēju izkļūt no bada un baiļu atmosfaira un sarakstos reģistrētu numuru vietā atkal kļūt par individuālām personībām. Protams, — šai ainai ir arī otra puse, jo simtiem speciālo profesiju iecelotāju jāpārvar vilšanās par to, ka viņi jau tūliņ nav varējuši atrast savām dotībām atbilstošu darbu. Tāpat ir iecelotāji, kas nonākuši izmantotāju rokās, it īpaši lauku apgabalos. Lai gan DP likumā paredzēts, ka jau pirms ierašanās Amerikā katram iecelotājam vajadzīga darba garantija, taču ievērojamam skaitam iecelotāju, Bostonā nokāpjot no kuģa, apsolītā darba vairs nav. Še vainojams ilgais starplaiks, kas paiet kopš galvojuma parakstīšanas līdz tai dienai, kad attiecīgā ģimene var ierasties pie galvojuma devēja.

Laukstrādniekiem doto imigrācijas priekšrocību dēļ bieži noticis arī, ka lauksaimniecības darba kandidāti nav palikuši tiem paredzētajās farmās, jo izrādījies, ka lauku darbam viņi nav piemēroti. Tāpat Bostonā atgriežas daži no tiem, kas farmās laiku jau nostrādājuši, jo ilgas pēc tautiešu sabiedrības vilina tos uz lielajām pilsētām. Šai sakarā dažas veterānu grupas un citas Masačuzetas organizācijas pacēlušas balsis, ka iecelotāji atņemot amerikāņiem darbu un dzīvokļus. Bet ja arī šīs sūdzības ir vietā atsevišķos gadījumos, tad vispārējo stāvokli tas neraksturo. Bijušie DP, it īpaši baltieši, atrod darbu ar pašu iniciātīvu, pie kam tādu, ko amerikāņi labprāt nestrādā. Kaut arī Bostonā ir tūkstošiem bezdarbnieku, tomēr ikviens, arī caurmēra DP, kas negrib dzīvot dīkā, darbu var dabūt, nopelnot pat drusku vairāk par minimālo algu. Nav šaubu, ka, iemācījušies angļu valodu un pielāgojušies amerikāņu dzīves veidam, šie jaunie amerikāņi būs vērtīgi darbinieki arī labākās kvalifikācijās. Jau tagad tie cītīgi strādā, lai tiktu augšup, jo viņu vidū ir bijušie diplomāti, inženieŗi, dziedoņi, aktieŗi, agronomi, virsnieki un tirgotāji.

Operdziedonis mazgā traukus restorānā . . . baletdejotājs berž grīdas . . . ķīmiķis strādā par sētnieku... Lūk, parastais iecelotāju darbs, ar kuŗu tie sāk savu jauno dzīvi. Atskaitot nedaudzos, kam laimējies dabūt tehnisko zīmētāju, inženieŗu, amatnieku vai jūrnieku vietas, kur izpelņa sniedzas līdz 70 dol. nedēļā, pat kādreizējie Baltijas valstu iestāžu vadītāji vai Centrāleiropas saimniecisko lietu kārtotāji ir pateicīgi par iespēju strādāt tik pieticīgās kapacitātēs kā par pikolo restorānā, sanitāru slimnīcā vai melnstrādnieku fabrikā.

Algas ir mazas. Caurmēra DP pelni 30—40 dol. nedēļā, sākumā pat 25 dol. vai mazāk. Daudzās bēgļu ģimenēs vīrs ar sievu strādā abi, kamēr bērnus uzrauga vecvecāki vai citi piederīgie. Kam tādu nav — bērnus pa darba laiku nodod bērnu dārzos. Bieži izkārtots arī tā, ka vīrs strādā naktīs, bet sieva pa dienu, lai kāds no vecākiem vienmēr būtu mājās pie bērniem. Šādu maiņu darba iespēju Dienvidbostonā devusi Kebla lietusmēteļu sabiedrība, kur patlaban strādā ap 150 bijušo DP. Vairums starp tiem lietuvju, kas arī savas dzīves vietas koncentrējuši šai pilsētas daļā. Viņu vidū ir skolotāji, juristi, kāds augstskolas profesors un arī bij. Lietuvas valdības augsta ierēdņa kundze. Raksturīgs naktsmaiņas strādnieks ir bijušais virsnieks F. Rauda. Sievietes šai uzņēmumā strādā pie izšūšanas mašīnām. Veiklākās no tām var izpelnīt pat līdz 65 dol. nedēļā. Virieši pelni mazāk un, strādājot gabaldarbus, saņem līdz 45 dol. nedēļā.

Arī Bostonas restorāni devuši darbu lielākam skaitam še novietojušos bēgļu. Tā Valdorfa uzņēmuma ēdnīcās nodarbināti ap 40 latviešu, lietuvju, ukraiņu un poļu. Gan dienas, gan nakts maiņās tie strādā par pikolo, apkalpotājiem, trauku mazgātājiem un pavāriem. Uzņēmuma vadītājs ar gandarījumu liecina, ka gandrīz bez izņēmuma tie visi ir tīrīgi, akurāti un apzinīgi. Viens no labākajiem darbiniekiem esot kāds profesors, kas strādā Valdorfa restorāna pagrabā, vadīdams mazgātuvi. Protams — arī viņš cerē uz labākām lietām un kalpo šai pagrabā tikai, līdz kamēr pilnīgi iemācīsies angļu valodu. Daļa Valdorfa uzņēmumā strādājošo iecelotāju jau atraduši labāk algotu darbu Klīvlendā un Čikāgo.

Vairums latviešu, kas restorānu darbā sākumā izpelna 30 dol. nedēļā bez lielām izredzēm uz ievērojamāku algas paaugstinājumu, izvēlējušies kaut grūtāko, bet drusku labāk atalgoto darbu slimnīcās — kā starppakāpi tālākai materiālā stāvokļa uzlabošanai. Arī še tie strādā krietni, un slimnīcu personāla vaditāji tos slavē kā apzinīgus un izcilus darbiniekus.

Par grūtībām, ar kādām jāsastopas daudziem DP, meklējot savām spējām un profesijai piemērotu nodarbošanos, stāsta latviešu operdziedoņa dēls Zigurds Kaktiņš (Dorčesterā), kas bijis tiesnesis Rīgā un arī viens no izcilākiem Eiropas paukotājiem. Pirms vairāk kā gada ierodoties Bostonā, viņa pirmā vieta bijusi kapsētā par dārznieku. Ar ziemas iestāšanos darbs izbeidzies. Tad kāds Amerikas latviešu uzņēmējs aicinājis viņu mūrnieka darbā, jo šo arodu Z. Kaktiņš iemācījies Vācijā. Tas bijis lielisks darbs ar labu atalgojumu — 1,50 dol. stundā, bet ildzis tikai trīs nedēļas, jo mūrnieku arodbiedrība nav piekritusi viņa uzņemšanai savu biedru skaitā. Pēc tam viņš braukājis ar liftu YMCAs namā, naktīs strādādams kādā Čelsijas fabrikā, lai varētu savilkt galus, jo tam jāuztur sieva un divi bērni. Darbiem fabrikā apstājoties, Z. Kaktiņš noorganizējis paukošanas stundas, cerēdams uz maksātspējīgiem studentiem. Tādi gan nav gadījušies, toties, vingrinājuma sacīkstē uzvelcot kādu amerikāņu paukošanas lietpratēju, pārspētais pretinieks piedāvājis tam darbu fabrikā. Šis darbs rādās būt diezgan ienesīgs, un Z. Kaktiņš strādā to arī patlaban, nopelnidams diezgan daudz, lai jau sāktu iegādāties ģimenei nepieciešamo iedzīvi. Pielaižot, ka Amerikā nav lielu izredžu kādreiz atkal darboties tiesneša amatā, viņš atrod mierinājumu paukošanā. „Tas ir brīniškīgs sports amerikāņiem," viņš teicis raksta autoram. „Ja jums ir draugi, kas vēlētos to iemācīties, sakiet, lai nāk pie manis."

Veselu rakstu J. Bankers veltījis latviešu žurnālistu trijotnei — R. Valdmanim, M. Švarcam un O. Akmentiņam, iepazistinot lasītājus ar viņu pārdzivojumiem bolševiku pirmās okupācijas gadā un vēlāk. Tas ir mums labi zināmais stāsts, kuŗa atsevišķu epizodu parādīšanās plaši izplatītā laikrakstā ir atkal solis uz priekšu amerikāņu sabiedriskās domas noskaidrošanā. Tāpat aprakstīts šo preses entuziastu izdomātais laikraksts Bostonas Ziņas, kas, J. Bankera vārdiem runājot, ievērojamu vietu savās slejās veltījis privātajam karam ar komūnismu.

Ungāru DP gūst panākumus ar „jaunaustrāliešu rapsodiju"

Melburna (dm). — Agrākais DP, 46 g. vecais bij. Budapeštas filharmoniskā orķestra diriģents Bela Dolesko, kas tagad darbojas par virtuves strādnieku Batherstas imigrācijas centrā Austrālijā, komponējis „Jaunaustrāliešu rapsodiju", kuŗas pirmatskaņojumu sniedza Austrālijas simfoniskais orķestris dir. Kravforda vadībā. Austrāliešu diriģents Dolesko kompozīciju pirmo reizi daļēji dzirdējis š. g. aprīlī kādā imigrantu koncertā, kur piedalījās arī Dolesko sieva — Marija Taubere, pazīstamā tenora Richarda Taubera māsīca. Kravfords par kompozīciju bija ļoti sajūsmināts, un noorganizēja tās oficiālo premjēru. Viņš paredz Dolesko spožu mūzikālo karjēru Austrālijā. Bela Dolesko studējis mūziku Parīzē pie franču komponista Morisa Ravēla un komponējis mūziku kādai Sāras Gitrija filmai. Marija Taubere agrāk bija drāmatiskais sopräns Budapeštas operā. Abi ungāru DP iecelojа Austrālijā pag. gadā no IRO nometnes Baņoli, Italijā.

Tiec nu gudrs!

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Iecelotāji Austrālijā, dzīvodami caurlaides nometnē, bez brīva uztura ik nedēļu vēl saņem 5 šil. Tas nu būtu skaidrs. Bet nesaprotamas lietas notiek ģimeņu nometnē. Mēs še pieņēmām dažādus darbus, un lai gan ēdam pie viena galda, taču nedēļas maksa par uzturu katram savādāka. Tā pats strādāju noliktavā un maksāju 25 šil., sieva (strādā slimnīcā) maksā 28 šil. 6 pensi, tēvs (vada auto) — 30 šil., brālis (strādā tuvējā tekstilfabrikā un dzīvo un ēd še pie sievas) — 60 šil., 8 g. v. meita (apmeklē skolu) — 12 šil. 6 pensi, 2 g. v. dēls nemaksā nekā, māsa (nestrādā un ir īsta nometnes iemītniece) — 30 šil. Strādātājiem ir atsevišķa ēdamtelpa ar klātiem galdiem un apkalpošanu, bet īstajām iemītniecēm ar bērniem trauki jāņem līdz un pašām jāmazgā.

Nav brīnums, ka jaunaustrālieši bieži neizprot savādās likmes un izkārtojumus, lāgiem rīkodami demonstrācijas un bada streikus.

*

31. jūlijs Austrālijā ir svarīga diena: beidzās termiņš iesniegumiem ienākuma nodokļa pārbaudei. Tas noris tā: strādājošam jāsavāc no visiem darba devējiem apliecības par iepriekšējā nodokļu gadā (no 1949. g. 30. jūn. — 1950. g. 30. jūn.) nopelnīto naudu un samaksātiem ienākuma nodokļiem, un tās kopā ar pāris anketām jānosūta attiecīgā štata speciālai nodaļai. Tā pārbauda vai nodoklis aprēķināts pareizi. Bet tālāk interesantas lietas. No ienākuma nodokļa atbrīvotas summas, kas izdotas arodbiedrībai, dzīvības apdrošināšanai, ārstiem un zobārstiem, kā arī sekojošas summas par ģimenes locekļiem: par sievu 150 mārc., par pirmo bērnu 100 mārc., par otro bērnu 50 mārc., bet par māti 150 mārc. Visas šīs atbrīvotās summas turpat sasniedz visas gada algas apmērus, jo austrāliešu strādnieks caurmērā izpelna 480 mārciņu gadā. Un ja nu vēl nodokļu gadā viņš ielicis liekos zobus, tad nopelnītās algas summa pat pārsniegta, un visu gadu atvilkto nodokli strādnieks saņem atpakaļ. Augšā minētajā gadījumā atmaksas lielums ir apmēram 40 mārc.

Tiec nu gudrs, kādēļ ierēdņiem vajadzēja aprēķināt un pārbaudīt nodokļa procentus, lai tad pilnībā atmaksātu tos atpakaļ.

Austrālijā, augusta beigās.

A. Z.

Gandrīz kā Ēdenē

Latviešu Aires Hanteras upes krastā, Austrālijas Dienvidvalsī.

E. Aires uzņēmums.

Ciņa pret Herbertu Cukuru

50.000 kruizeru zaudējuma

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO BRAZILIJAS

Nez' vai kādreiz Brazilijas prese tik bieži pieminējusi latviešus kā pēdējos mēnešos. Brazilieši, kas labākā gadījumā latviešus pazina tikai vārda pēc, tagad jau noteikti zina, ka tā ir tauta pie Baltijas jūras, kas pārdzīvojusi komūnistu un vācu okupācijas, un ka Latvijā, tāpat kā daudzās citās vācu okupētās zemēs, otrā pasaules kara laikā smagas nedienas piedzīvojuši žīdi, kas vēl arvien meklē vainīgos. Tā žīdu uzbrukumi vērsušies arī pret mūsu pazīstamo lidotāju Herbertu Cukuru, kas jau vairākus nedēļas ir Brazilijas preses uzmanības degpunktā. Brazilijas žīdu organizāciju vadošās personas uzsākušas plašu apvainojumu kampaņu pret Cukuru, vedot to sakarā ar vācu pastrādātām noziedzībām pret žīdiem vācu okupācijas laikā Latvijā. Šī kampaņa pēdējā laikā kļuvusi tik asa, ka jau izvērtusies vardarbībā

H. Cukura paškonstruētā lidmašīna, ar kuŗu tas vizina brazīliešu publiku.

vairāk kā 100 demonstrantiem iebrūkot Cukura vaditā izpriecu parkā Riodežaneiro plūdmalē. Tur nopostīts viņa ūdens sporta uzņēmums, nodarot zaudējumus 50.000 kruizeru apmērā. Ierodoties policijai, tā paguvusi apcietināt tikai 3 iebrucējus. Vietējā prese piemetina, ka padomju vara Latvijā Cukuru ieskaitījusi par kaŗa noziedznieku Nr. 17.

H. Cukurs Brazilijā ieradās drīz pēc Vācijas kapitulācijas, 1946. g. sākumā, kad tas apmēram pusgadu bija uzturējies Francijā. Riodežaneiro tam neradās ne pajumte, ne darbs. Atlikās vienīgā iespēja uzsākt kaut ko pašam uz savu roku. Miljonu pilsētas plūdmalē viņš uzcēla dēļu būdu, kur novietoja ģimeni — sievu ar trim bērniem un sievas māti.

Pagatavojis dažas sporta laivas, viņš izīrēja tās ūdenssporta cienītājiem. Pirmos līdzekļus šim pasākumam viņš ieguva par pārdoto foto aparātu. Jaunā veida pasākums braziliešos guva tādu piekrišanu, ka uzņēmums strauji plauka.

Bet tad sākās nedienas. Gruntsgabals, uz kuŗa Cukurs bija iekārtojies, piederēja kādam brazilietim, kas padzina rosīgo uzņēmēju no savas zemes. Tad C. pārcēla savu būdu uz plosta un dzīvoja tur, turpinādams laivinu izīrēšanu. Pasākums paplašinājās ar ūdens slēpošanas sportu, velkot slēpes ar motorlaivu. Tāpat modernizēja laivinas, apgādājot tās ar kājminamiem dzinējiem. Brazilijā tas bija jaunums un publikā modināja lielu interesi. Drīz vien Cukurs iekārtoja arī publikas vizināšanu pa gaisu, laižot darbā paša konstruētu lidmašīnu. Visu šo daudzveidīgo pasākumu apkalpoja Cukura ģimenes locekļi bez sveša darba spēka palīdzības.

Tā Cukurs 4 gadus netraucēti dzīvoja uz sava plosta, uz kuŗa iekārtoja sev un ģimenei ērtu „apartamentu", kā arī bāru ūdens un gaisa sporta cienītājiem. Ienākumi vairojās, un C. jau domāja par pastāvīgu dzīvi Brazilijā, ievadot arī pavairāk

niecības iegūšanu. Lielu interesi C. uzņēmumam pēdējā laikā veltīja arī Brazilijas prese. Tā populārais žurnāls O Kruzeiro uzņēmuma darbību aprakstīja pieci lappusēs ar daudz ilustrācijām, kuŗās redzami Cukura ģimenes locekļi darbā un parādīts arī, kā norit Brazilijas galvaspilsētas iedzīvotāju izpriecas latvieša organizētā pasākumā. Žurnāls iepazīstināja savus lasītājus arī ar Latvijas valsts pēdējo gadu notikumiem un trimdinieku likteni.

Drīz pēc tam Brazilijas žīdu organizācijas uzsāka savu apsūdzības kampaņu. Tas žurnālam O Kruzeiro deva jaunu ieganstu vēlreiz atgriezties pie Cukura un viņa uzņēmuma, — šoreiz jau stipri sensācionālā veidā. Pa visu žurnāla lappusi bija ievietoti Cukura un žīdu federācijas darbinieka attēli līdz ar abu partu intervijām. Starp daudzajām ilustrācijām bija lasāmi virsraksti: Žīdu federācija apsūdz Herbertu Cukuru pēdējā kaŗa lielajos noziegumos — Brazilijas autoritātēm ir pienākums lietu noskaidrot — Nevainīgais aizstāvams, pārkāpums sodāms utt. Apsūdzībā, kas bija iespiesta 46 žīdu organizāciju vārdā, uzskaitītas jau zināmās vācu vardarbības pret žīdiem vācu okupācijas laikā Latvijā. Žīdu apvainojumus žurnāls līdzsvaroja ar informāciju, ka pēc boļševiku 1940. g. jūnija iebrukuma bojā gājuši un savai zemei atrauti vairāki desmit tūkstoši latviešu. Cukuru žurnāls raksturo kā izcilu aviātoru, pieminot tā lidojumus Āzijā un Centrālajā Afrikā un nodēvējot to par latviešu Lindbergu, kam piederējusi goda vieta arī Starptautiskajā aviācijas līgā.

Pāris nedēļas pēc šī publicējuma sekoja jau minētais iebrukums un Cukura uzņēmuma izpostīšana. Spriežot pēc vietējās preses atreferējumiem, demonstrāciju atbalstījuši arī komūnisti. Vēl nav zināms, kādu virzienu ņems žīdu ierosinātā sūdzība, un cik lielu vērību tai veltīs Brazilijas valdība. Izdošana komūnistiskai Latvijas valdībai Cukuram nevar draudēt, jo arī Brazilija, līdzīgi citām demokratijām, nav atzinusi Latvijas iekļaušanu Padomju savienībā. Turklāt vēl Brazilija ir zeme, kur nedarbojas padomju pārstāvniecības, un kur komūnistu partija atzīta par nelegālu.

Brazilijā, augustā. **Ks**

Viņš nealgriežas

No Tokijas Adelaidē pienākusi ziņa, ka lidojumā uz ziemeļnieku pozicijām Korejā nav atgriezies Dienvidaustrālijas lidotājs Strots. Viņš ir pirmais adelaidietis, kas atdevis savu dzīvību cīņā par brīvību, pievienojoties komūnisma mocekļu miljoniem. Strots bijis otrā pasaules kaŗa veterāns, četri gadus pavadījis Japānā un Ziemsvētkos gribējis atstāt armiju, lai atgrieztos mājās.

Tā kā kritušais plaši pazīstams Adelaides sabiedrībā, par viņa nāvi sēro daudz šejieniešu. Jūtami audzis naids pret komūnistiem. Optimisti, kas vēl nesen asi kritizēja valdības nodomu slēgt komūnistu partiju, tagad apklusuši. Arī manā darba vietā radusies liela interese par komūnistiem un viņu ricību Baltijas valstis. Esmu izdalījis brošūras angļu valodā, kuŗas biju paņēmis līdz no Vācijas, jo tagad tās vēlas lasīt un saprast visi. Neviens arī vairs nesmaida par valodas kļūdām, kā tas dažos gadījumos bija novērojams agrāk.

Adelaidē, augusta beigās.

R. Dambītis

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Atsaucoties Latviešu nacionālā fonda aicinājumam Skandinavijā, laikraksts Austrālijas Latvietis jūlijā uzņēmies starpniecību fonda propagandas marku izplatīšanā Austrālijā, saņemot lielāku vairumu LNF izdoto marku. To lielākā daļa tagad pārdota, un laikraksta apgāds nosūtījis LNF pirmo naudas pārvedumu — 61 mārciņu 14 šiliņu.

Senatobijas latviešu ev. lut. draudze ieguvusi savu namu. Gan nauda šim pirkumam piešķirta jau agrāk, taču sarežģīto formalitāšu dēļ ceļa parakstīšana ieilgusi turpat pusgadu. Jāatzīmē nama agrākās īpašnieces Perkinas pretimnākšana, — tā galīdzusi samaksu, kaut gan nav bijis nekādu juridisku saistību, atskaitot mutisku norunu. Starplaikā īpašumu cenas cēlušās, un jaunieģūtā nama apdrošināšanas summa jau pārsniedz tā izmaksu.

Kolorado štatā darbu sācis pirmais latviešu maszpulks, kas nodibināts pie Kolorado Springsas latviešu biedrības. Par maszpulka priekšnieku izraudzīts U. Žīgurs, bet pārējā vadībā — M. Grāvīte, A. Bernāns un A. Bērziņš.

Melburnas latviešu biedrība piedāvājusi Ārējās informācijas fondam un LNF Skandinavijā pa 20 mārciņām. Tāpat biedrība aicinājusi latviešus Austrālijā atbalstīt plkv. V. Skaistlauka vadīto krusttēvu un krustmāšu akciju. Cerams, ka Melburnā vien sanāks ap tūkstots atbalstītāju.

Nesen noslēgusies Ziemeļvietrijas skautu un gaidu nometne Ekalistunā, kas bija arī pēdējā skautu un gaidu vadības pilnotajos nometnes sarīkojumos. Šajā nometnē piedalījās ap 100 latviešu jauniešu.

22. augustā Londonā notika prof. Dr. med. J. Alkiņa godināšana viņa 60. gada dienā. Gavilnieku viņa mīlestīgi apmeklēja sūtnis K. Zariņš ar kundzi, organizācijas pārstāvji, draugi un paziņas. Švinīgo brīdi ievadīja J. Ciruļa klavieru mūzika. P. Reinhards sniedza pārskatu par gavilnieka dzīves gaitām, panākumiem medicīnā un zinātnes darbā, kā arī nopelniem Latvijas valsts celšanā. Sūtnis K. Zariņš savā apsveikumā raksturoja jubilāru kā taisna ceļa gājēju, kuŗā izcils ārsts un zinātnieks apvienots ar atsaucīgu sirdscilvēku. Tālāk apsveica no Latv. ev. lut. baznīcas prāv. K. Bergs, kaimiņiešiem — A. Grīmaņiņš, Letonijas — P. Reinhards, DVF valdes — Z. Bukovskis, DVF Londonas nodaļas — K. Strazdiņš, Londonas latviešu draudzes — K. Siokenbergs, un Hincenbergs, Tautas augstskolas — J. Andrupe. Starp daudzajiem rakstiskajiem sveicieniem LBL Centr. valdes pr-dis A. Jērums ziņoja, ka valde proponējusi iecelt prof. Dr. med. Alkšni par LBL goda biedri. Godināšanas izskaņā M. Baikāvica dziedāja tautas dziesmas.

Latviešu preses balsis

LATVJU VĀRDS

Savos ceļotāja iespaidos, ko viņš guvis Anglijā, Zviedrijā dzīvojošais rakstnieks J. Zanders starp citu izsakās: Patīkami konstatēt, ka Londonas latviešu organizācijas tikušas pie saviem namiem. Netālu no Latvijas sūtniecības atrodas Londonas draudžu, bet tam pretī DV organizācijas nams. Tā izveidojies mazs latviešu un latviskuma centrs Londonas miljonu bezgalībā. Var iedomāties, cik pateicīgam vajadzētu justies latvietim, kas, viens nonācis Londonā, noguris no vientulības, svešuma un reizēm pamestības sajūtas, beidzot atrod durvis, kas viņam atvērtas dienu un nakti tikai tāpēc vien, ka viņš ir latvietis. Kaut šo apstākli ļaudis prastu īsti novērtēt, un kaut organizētāji vienmēr apzinātos savas misijas nozīmību!

LATVJU ZIŅAS

Latvju Ziņas Stokholmā laiku pa laikam uzvelk savu veco melodiju par demokratiem, nemanot, ka tā nospēlēta līdz apnikumam. Citiem vārdiem — īstie demokrati ir tikai Latvju Ziņās, Latgolā un marksistu Brīvībā. Latvju Ziņu demokratijas ABC miniatūrā gan līdzinās sociālista Spāka Beļģijā pārstāvētai varas mazākuma demokratijai, kas tomēr rados ar kādu no Marksa ārlaulības bērniem vien būs.

LAIKS

Agr. Ad. Eglītis raksta: Tavu brīnumu: sausajā Kolorado prērijā atradu patīkami rūgtenas smaržas pilno pelašķi, ko talsinieki sauca par tītarzāli. Gluži kā dzimtenē sauju pēc saujas es plūcu šīs pelašķes, par kuŗām vēl lielāks prieks bija vecajai mātei, jo nu viņai atkal bija iemīļotā zāļu tēja pret dūrēju pakrūtē, ilgo klepu un ēstgribas trūkumu. Bet citu zāļu tēju šeit trūkst. Nav ne kumelīšu, ne liepu ziedu, ne piparmētru un rūgto vērmeļu. Tāpēc man ienāk prātā vecais Ogres skolotājs un mazpulku vadītājs Bankoviča tēvs, kas mācīja saviem audzēkņiem izveidot veselas ārstniecības augu kolekcijas. Kur B. tagad, kur viņa zāļu tēju un ārstniecības augu sēklas, stādi un iedīgi? Man ir zemes stūris prērijā, pūrvieta vai vairāk, ja vajadzētu. Bet kur ņemt sēklas un stādus? Vai tautieši, kas dodas vēl šurp no Eiropas, savu ceļa somu dibenā nevarētu iekratīt labas kumelīšu vai citu zāļu tēju sēkliņas darba sākumam šajā zemē? Tas būtu svētīgs darbs, jo nekas šai zemē nav tik dārgs, kā sveša dakteŗa padoms.

LONDONAS AVĪZE

Nevilsim sevi ar nedibinātu optimismu, ka pēc nākamā gada pirmā janvāŗa varēs spārnos pacelties visi, kas neapmierināti ar tagadējiem apstākļiem lauksaimniecībā, slimnīcās vai citur, lai dotos pretim lielākām algām un labākam darbam. Jaunas izredzes pavērsies tiem, kam būs sava kvalifikācija un darba prasme, kas noder šejienes apstākļos. Nebrīvības mākti, esam nokavējuši laiku, lai šeit mācītos jaunus amatus. Arī te vēl varam daudz ko atgūt. Bredfordā jau darbojas latviešu skola, kur interesentiem iespējams mācīties gandrīz katru praktisku amatu. Tautas augstskola Londonā šoruden varēs sākt tehnisku apmācību korespondences ceļā vai arī uz vietas, ja netrūks klausītāju. Daudzi mācās individuāli un var būt par paraugu citiem, kā līdz nākamā gada sākumam vēl apgūt šai zemē noderīgu amatu vai darba praksi. Bez tam būtu pats pēdējais brīdis, lai mūsu organizācijas latviešu centros sāktu sistēmatiski vākt ziņas par darba tirgus apstākļiem, par brīvajām darba vietām un arodbiedrību nostāju, kas atsevišķos gadījumos katrā vietā var būt citāda.

INFORMATION

ON CONDITIONS BEHIND THE IRON CURTAIN

(Iznāk angļu valodā)

Padomju savienībā sākusies krasi nacionālistiska propaganda, kas izvērtusies pat šovinismā. Proti, oficiāli krievu avoti deklarē, ka Starptautisko Sarkano Krustu noorganizējis krievs Pirogovs un ka zviedrs Dināns, ko skaita par tā dibinātāju, tikai kopējis P. ideju. Krievija esot arī radio dzimtene, kur slavenais fiziķis Popovs 1895. g. konstruējis pirmo radio uztvērēju pasaulē. Možaiskis savukārt konstruējis pirmo lidmašīnu, bet Lomonosovs atradis krāsu percepcijas teoriju. Arī astronomijas zinātni nodibinājuši krievi, un tagad krievu zinātnieki Bredichins, Bedevs uc. atraduši kosmiskos starus un veidu, kā tos izmantot. Arī elektrība un elektriskā strāva ir krievu zinātnieku atradums.

NO RIGAS RADIOFONA:

Nekas neiet bez iespaidošanas

Aicina atpakaļ bradāt pa jūrmalas smiltīm — Komjaunieši apmācīs arī tos, kas nav komjaunatnē — Vēl arvien turpinās kaitnieku izravēšana no kolhoziem — Bondarenko pateicas par latviešu sauso un vieglo stutmalku

Līdz ko rudens ražas ievākšanas un sējas darbi puslīdz pabeigti, sākta oktobŗa sociālistiskā sacensība. To radiofonā un laikrakstos ierosinājuši 17 pirmrindas uzņēmumi un arteļi, solidamies kāpināt ražošanu par 2—20 proc. un samazināt pašizmaksu. Aicinājumu parakstījuši minēto uzņēmumu direktori — Kuļopovs, Leontjevs, Rašins, Stepaņenko, Budņikovs, Golubevs, Procenko, Zimins, Kožukovs, Žukovs, Domburgs, Rage, Jurēvics, Melzobs, Zaķis un Kukainis. Ja kāds uzņēmums, kolhozs vai artelis nevar plānu izpildīt, tad atbildīgi komūnisti, kas nav pratuši pārējos pietiekami iespaidot. Saldus rajonā Ļeņina kolhozā ir tikai 4 komūnisti, bet viņi tomēr kolhozniekus pratuši tā iespaidot, ka labības piegādē kolhozs izcēlies par pirmo savā rajonā. Reizē ar iespaidošanu svarīga arī atmaskošana. Vēl arvien kolhozos vajadzīga izcila modrība, lai uzietu un izravētu tur salīdušos budžus un citus kaitniekus.

Komjaunatnei svarīgi politiskās mācības iesaistīt arī tos, kas komjaunatnē nesastāv. Dundagas rajonā slaucēja Berga negribējusi piedalīties politmācībās, tomēr aģitātore Līduma viņu pierunājusi. Pierunāšana un iespaidošana jāpaplašina, jo nedrīkst būt vairs jauniešu, kas paliktu ārpus politiskajām apmācībām. Pilsētas komjaunatnes masu politiskās mācības sāksies ar 1., bet laukos ar 15. oktobri. Ogres rajonā 16 pulciņos mācīsies vairāk nekā 200 jauniešu.

Liela politiska nozīme kolhozos ir naudas avansu izsniegšanai. Tāpat avansos var izsniegt labību un saknes. (Tātad jārīkojas tāpat, kā nolādētajās kapitālistiskajās zemēs rīkojas darba devēji — izsniedz avansus un tā ar parādiem tālredzīgi darba spēku uz gadiem piesaista savām darba vietām. Padomju savienībā, kā redzam, ar lielu politisku gudrību to dara valsts, un avansu saņēmušais kolhoznieks nekur vairs nevar nesodīts aizbēgt. Tā kolhoziem nodrošina lētu un paliekamu darba spēku.)

Raidījumā latviešiem ārzemēs stāstīja par Stokholmas miera akciju un amerikāņu varasdarbiem Korejā. Padomju ļaudis tagad jūtot neizsakāmu naidu un riebumu pret katru amerikāni. Neviens amerikāņu ļaundara nodarījums Korejā nepalikšot neatmaksāts. (Vai šādu tautu sarīdīšanu savā laikā nenosodīja Nirnbergas tribunāls?) Dedzīgo uzkurināšanu nobeidza aicinājums atgriesties dzimtenē, ko papildināja tēlojums par Rīgas jūrmalu, kur katrs pēc atgriešanās varēšot pabradāties pa baltajām smiltiņām (Nez, vai Noviks tik vienkārši to ļaus un vai drīzāk neiznāks darīšana ar citām smiltīm!)

Par labības nodošanu pirms termiņa goda sarakstā izsludināts Ogres rajona Staļina kolhozs ar priekšsēdi Vaļikovu un Maltas rajona Jaunās gvardes kolhozs ar priekšsēdi Saraknovu. Lielvārdes ciema kolhoznieki nākuši ar aicinājumu savaldīt kaŗa kurinātājus un aizstāvēt miera lietu, jau augusta mēnesī samaksājot valstij lauksaimniecības nodokli, apdrošināšanas uc. maksājumus. Ministru padome un partija aicinājumu atbalsta un norāda visiem tam sekot. Ārzemēs tagad sviesta vietā ražojot lielgabalus, bet Latvijas kolhozos gada laikā sviesta produkcija pieaugusi par 2 proc. (Interesanti būtu zināt, par cik pieaugusi lielgabalu produkcija un vai tie nav padomju lielgabali, ko tagad dārdina ziemeļkorejieši?)

Reportāžā no Rīgas jūrmalas par labu atpūtu stāstīja vairāki Donbasa ogļrači. Josifs Bondarenko uzsvēra, ka ir ļoti apmierināts ar skaisto Rīgas jūrmalu un šo gadījumu pie mikrofona izmanto, lai Donbasa vārdā pateiktos latviešiem par piesūtīto labo stutmalku, kas esot sausa un viegla. Nolemts stutmalkas sūtījumus uz Donbasu vēl kāpināt, un šoziem kolhozniekiem būšot ko rauties meža darbos.

Rīgas elevātora direktors Ivans Kuzmins stāstīja, ka pilsētai tuvākie rajoni jau piegādājuši noliktavās visas valsts nodevas. 3 rajonos labību nodevuši arī 8 viensētnieki, no saviem zemes gabaliņiem atvedot dažus desmitus kg labības. Lai elevātors labāk strādātu un strādnieki būtu apzinīgāki valsts mantas glabāšanā, viņus politiski apmāca Lavrenova, Soldatenkova un Gruščeva.

„Nekur citur pasaulē . . .“

Padomju savienības laikraksti visiem spēkiem cenšas iestāstīt saviem lasītājiem, ka nekur citur pasaulē valdība un partija tā nerūpējas par iedzīvotāju vajadzībām kā valstī, pār kuŗu spīd Staļina saule. Tā Pravda (1. 8.) lielījās ar izciliem panākumiem Maskavas dzīvokļu būvniecībā. Pagājušā gadā nodoti lietošanā 405.000 kv. m jaunas apdzīvojamas telpas, bet šī gada pirmajos sešos mēnešos 113.000 kv. m.

Šos padomju galvaspilsētas dzīvokļu būvniecības datus Stokholmā iznākošais Dewsletter izmanto salīdzinājumam ar attiecīgiem skaitļiem par buržuāziskās Zviedrijas galvaspilsētu. Stokholmā 1949. g. nodoti lietošanā 5899 jauni dzīvokļi, bet šī gada pirmajā pusgadā uzbūvēti 2475. Ievērojot to, ka Stokholmas dzīvokļu vidējā platība ir ap 70 kv. m, kopējā platība pagājušā gadā bijusi 413.000 kv. m, bet šogad 173.000 kv. m, tātad krietni vairāk nekā Maskavā. Bet ja nu vēl ievēro, ka Maskavai ir 5,1 milj. iedzīvotāju, bet Stokholmai tikai 726.000, tad iznāk, ka „strādnieku valsts“ galvaspilsētā uz katru miljonu iedzīvotāju 1949. g. izbūvēti tikai 79.000 kv. m (šogad 22.000), bet Stokholmā 569.000 kv. m (šogad 238.000). Tas nozīmē, ka Stokholma pagājušā gadā, rēķinot uz iedzīvotāju, izbūvējusi septiņas reizes vairāk dzīvokļu nekā Maskava, bet šogad vismaz vienpadsmit reižu vairāk.

Tādi ir skaitļi. Bet Izvestija (16. 8.) raksta „Drudžaini gatavodamies jauna kaŗa sākšanai un kāpinādami bruņošanās sacensību, imperiālistisko valstu vadītāji izdara uzbrukumu strādnieku masu dzīvokļu standartam un samazina jau tā nepietiekamās dzīvokļu būvniecības programmas.“ —

Ļaužu padomju dzīves illustrāciju sniedz jau minētais Dewsletter, noliekot blakus divas sekojošās Pravdas ziņas (š. g. Nr. 210 un 212):

„Nav pasaulē citas zemes, kur smagā darba mechanizācija būtu pavelkta tik plašā mērogā, kā mūsu zemē“.

„Pietiktu norādīt, ka visplašākajos graudkopības apgabalos — Javanas, Daganas — Kjikas un citos rajonos (Tadžikijas PSR) kolhozi mašīnu trūkuma dēļ vēti labību primitīvā veidā“.

Kuŗai no abām ziņām lai lasītājs tic?

Padomju paradīzes ainas

Izvestija augusta sākumā rakstīja, ka Tambovas apgabalā dažos kolhozos zemnieki iegūstot tikai 3—4 olas no vistas gadā. Izņēmums esot vienīgi Spikulovas kolhoza, kur minimālais olu ieguvums no vistas esot 16. Ļoti iespējams, ka nākošgad minētā apgabala kolhozi būs saspārojušies un sociālistiskā sacensībā pārsnieguši olu ražu par 100 proc. — tas taču nebūtu tiešām neiespējams!

*

Vecernaja Moskva ziņo par lielisku birokratijas paraugu padomju upju transporta ministrijā. Kādam augstākam šīs ministrijas ierēdnim bijusi piešķirta automašīna, bet ministrijas štatos nav paredzēts šofeŗa postenis. Pēc ilgas gudrošanas un daudzām sarakstēm ministrija beidzot atradusi izeju: automašīnas vietā attiecīgajam biedram iedots 100 zirgspēku stiprs upes kuteris, kam štatu sarakstos atrasts arī nepieciešamais mēchaniķis. Tagad kuteris jau 2 mēnešus gulot nelietots krastmalā, un tā „šofeŗa“ vienīgais darbs esot ierasties saņemt savu algu.

(Newsletters)

SKOLA PA PASTU

Svētdienas skolu bērniem, ko pirms gada noorganizēja DVF Bradfordas nodaļa, pagājušā mācības gadā rēgulāri apmeklēja 17 skolēni. Bērni guva pamatzināšanas latviešu valodā, Latvijas vēsturē un ģeografijā, kā arī ticības mācībā. Šos priekšmetus nemāca angļu skolās, kas mūsu bērniem jāapmeklē.

Skolā vēl māca dziedāšanu un latviskas rotaļas. Šeit bērniem ir izdevība pacalot savā mātes valodā.

Septembŗa sākumā skola sāk jaunu mācības gadu. Pateicoties skolotāju lielai darba mīlestībai, šogad paredzēts noorganizēt mācību pasniegšanu arī korespondences ceļā. Ik paskaidrojumu vai uzdevumu skolotāji izsūtīs skolēniem pa pastu un tādā pašā veidā saņems atpakaļ uzdevumu izpildījumus. Pieteikušies jau 23 skolēni. Skola vēl aicina pieteikt skolēnus pamatskolas kursam (vecumā no 6—16 g.), kas gribētu mācīties korespondences ceļā. Arī šiem bērniem, mācības gada beigās būs jāiztura pārbaudījumi un par to saņems liecības. Pieteikumus adresēt: Mr. A. Vijups, 18, Whites View, Bradford, Yorkshire.

Skolas uzturēšanas izdevumus sedz DVF Bradfordas nodaļa, piedaloties arī Bradfordas latviešu draudzei. Skolotājas I. Ābols, B. Bencone un P. Piņķis, kā arī māc. R. Ābolinš arī šogad lielo darbu uzņēmušies bez jebkādas atlīdzības un to dara pēc garām darba stundām tekstilfabrikās.

O.

„Vīrs ar pavisam seviškiem uzdevumiem“

KĀ TAGADĒJAIS JAUNAIS PADOMJU SŪTNIS KOPENHĀGENĀ VETROVS STRĀDĀJA „TĪRU DARBU“ RĪGĀ

Nākdams tieši no Padomju savienības ārlietu ministrijas, par PSRS sūtni Kopenhāgenā tagad kļuvis N. Vetrovs.

1946. g. sākumā Izvestijā parādījās neliela atzīme: Maskavā no Stokholmas atgriezies PSRS ārlietu komisāriāta 6. nodaļas vadītājs N. Vetrovs. 1946. g. atgriezies no Stokholmas Maskavā, bet 1950. g. no Maskavas tiek sūtīts uz Kopenhāgenu. Stokholma - Kopenhāgena - Oslo - Skandināvija! (6. nodaļa?) Tātad stingrs stažs: 1945.—1950. g.

Acīm redzot, 1945. g. Stokholmā viņa Baltijas periods ir bijis jau noslēgts. Baltieši, kas Vetrova darbību Rīgā labi pazina, tikai pēc krietna laika dabūja nejauši zināt, ka Vetrovs ir Stokholmā. Nu viņš jau bija 6. nodaļas vadītājs, kas Stokholmā uz ielas pūlējās nepazīt savus Rīgas laika „paziņas“. Baltieši dāņus nevarēs apsveikt ar šo iecelšanu, bet gan ieteikt ļoti vērīgi sekot šī maskavieša darbībai, jo viņš Rīgā bija persona ar visai svarīgiem uzdevumiem.

VETROVS PARĀDĀS LATVIJĀ

1934. g. rudenī Rīgā noslepkavoja pareizticīgo baznīcas archibīskapu Jāni Pommeru, viņa mītnē Ķīšezera malā. Apmēram tajā pašā laikā visai mīklainos apstākļos Rīgā mira pasaulslavenais krievu tenors Leonīds Sobinovs. Atmosfaira bija augstākā mērā sakaitēta. Archibīskaps Jānis bija arī Saeimas deputāts, teicams runātājs un ļoti izglītots cilvēks, — augstākā mērā bīstams pretinieks marksistiem. Bieži viņš savas arvien visai asās runas vērsa pret Saeimas „strādnieku un zemnieku“ (komūnistu) frakcijas vīriem.

Abas šīs slepkavības ļaudis uzskatīja par politiskām un nepārprotami saistīja tās ar Padomju sūtniecību. Sūtniecība ļoti lielā steigā aizsauca no Rīgas sekretāru Morščinu, un viņa vietā par sūtniecības sekretāru nāca Vetrovs. Tātad tas notika politiski ļoti saspīlētā brīdī, kad bija jānovērš stipras aizdomas par sūtniecības sakariem ar notikušajām slepkavībām.

„Vīrs ar pavisam seviškiem uzdevumiem,“ drīz vien pēc Vetrova ierašanās sprieda Rīgā.

„KULTŪRAS SAKARI“ UN MĀJAS VIESĪBAS RĪGĀ

Vispirms viņš ļoti intensīvi centās izpētīt latviešu intelliģences personālo sastāvu. Pa laikam kādas 3—5 personas, apmēram viena politiska virziena, saņēma uzaicinājumus ierasties sūtniecībā uz „draudzīgu glāzi tējas“. Viesus saņēma Vetrovs un ilgi ar tiem disputēja, izteikdams visdažādākos jautājumus un allaž aizejot līdz pavisam personiska rakstura lietām, protams, vārīgākos gadījumos it kā „pa jokam“: kas visvairāk dzīvē saista intereses; vai mīl ceļot un kā — ar auto, kuģī vai pa dzelzceļu; vai patīk sievietes un kādas — blondīnes vai brunetes; cik, savā arodā strādājot, var nopelnīt utt.

Aizvien skaidrāk izsijājās to personu grupa, kas bija bieži viesi pie Vetrova sūtniecībā. Pie šīm personām Vetrovs ieradās arī mājās uz viesībām, un, domājams, šīs viesības bija paša Vetrova ierosinātas. Piemēram, šo rindu autoram ir sīki atreferētas viesības pie Ata Ķeniņa ap 1938. g., kur Vetrovs piedalījās ar vēl pāris sūtniecības vīriem. Rīgā paklīda arī baumas, ka Vetrovs uzkrītoši bieži ierodās mājās pie kādas izplatītas latviešu avīzes redaktora. Tikai vēlāk izrādījās, ka šis redaktors ir bijis sens boļševiku pagrīdnieks. Tas bija Jaunāko Ziņu atbildīgais redaktors Pēteris Blaus.

Par Vetrovu Rīgā nodibinājās uzskats, ka tas atsūtīts nenosvērtāko intelliģences pārstāvju dabūšanai padomju tīklos un lai tēlotu „kultūras sakaru“ nodibinātāja lomu. Bet viņa āriene nemaz nebija piemērota šādam uzdevumam: pamaza auguma, melnīgsnējs, mongoliskiem sejas vaibstiem, bez šarma, kustībās un valodās diezgan kokains, allaž glūnīgs Un vēlāk izrādījās, ka viņa uzdevumiem tiešām pavisam cits raksturs.

Ļoti kustīgs Vetrovs kļuva pēc 1939. g. līguma par militārām bazēm Baltijā. Vetrova vārdu Rīgā minēja arvien biežāk. Reiz viņš aizsauca pie seviš kādu latviešu rakstnieku, Latvijas un Krievijas tuvināšanās biedrības biedru, un ierosināja viņu uzrakstīt visu latviešu rakstnieku biografijas, uzsverot ziņas par politisko piederību, par attiecībām pret Angliju, Vāciju un Padomju savienību. Šīs biografijas Vetrovs arī dabūja.

Jau biežāk varēja konstatēt, ka daži Rīgas intelliģences pārstāvji politiskos strīdiņos sāk argumentēt visai marksistiski, piem., operdziedonis Rūdolfs Bērziņš, Dailes teātŗa direktors Smilģis un daži citi. Viļa Lāča un vēl dažu rakstnieku daiļdarbos nepārprotami parādījās komūnistiskas tendences — Dieva zaimošana, ņirgāšanās par „buržujiem“, privātuzņēmēju nonievāšana u. tml.

Tā saucamajā bažu laikā ļoti bieži notika mājas viesības pie viena vai otra rakstnieka vai mākslinieka, arvien piedaloties arī Vetrovam. „Ziniet ko,“ kāds mākslinieks uzrunā pazīstamu redaktoru, „nebūtu slikti, ja es sarīkotu mājā kafiju un pasaicinātu arī dažus krievus. Mēs tad runātu pavisam vaļsirdīgi: lai viņi dzird, ko domā baltiešu intelliģence.“ Un diemžēl netrūka gājēju uz šādām viesībām.

VIŠINSKIS SAŅEM GATAVU DARBU

Vetrova darbības rezultāts atklājās pēc 1940. g. 17. jūnija. Rīgā ierodās jau no monstra prāvām plaši izdaudzinātais prokurors Višinskis. Protams, Latviju viņš nepazina tikpat kā nemaz, personāli pavisam nē. Gan tika palaista kāda versija, it kā Rīgā būtu kāds Višinska studiju biedrs — jau minētais Atis Ķeniņš — lai novērstu uzmanību no Višinska patiesā informētāja — Vetrova, kas visus gadus bija cītīgi strādājis un Višinskim nolika priekšā pilnīgu ainu par apstākļiem un personām. Bet sabiedrībai vajadzēja domāt, it kā Višinski informē paši latvieši.

Kad Višinskis taisīja Padomju savienībai uzticīgo un padevīgo prof. Kirchenšteina valdību, tad iepriekš minētās latviešu avīzes redaktori gandrīz pilnā skaitā, ar pašu Blauu priekšgalā, kļuva par *Višinska valdības ministriem. Bet pieminētie* mākslinieki iznāca klajā kā trasiņu komūnisti, kas jau tūdaļ prata dziedāt visas padomju dziesmas un runāt īstā Maskavas žargonā. Tātad jau ilgstoši bija notikusi šo ļaužu „politapmācība“.

Valdības sastādīšanas dienās jau gluži atklāti sāka parādīties arī Vetrovs, personīgi apmeklēdams mājās visus Višinska valdības „ministru“ kandidātus. Ilustrācijai tālāk citēsim vietu no atmiņu zīmējuma, ko Stokholmas Latvju Ziņās 1948. g. 7. febr. numurā sniedza agrākais Saeimas sekretārs, demokratiskā centra līderis, zvēr. adv. J. Breikšs, kuŗam Višinskis piedāvāja zemkopības ministra posteni.“

„Tas iesākās jau 19. jūnija priekšpusdienā. Sēdēju savā advokāta birojā, gatavodamies kādas prāvas aizstāvēšanai. Atskan tālrunis, runā krieviski, prasa pēc manis. Izbrīnēts jautāju, kas par darīšanu. Runājot no padomju sūtniecības, — vai varot tūdaļ atbraukt pie manis. Izbrīnēts jautāju atkal, kas par darīšanu. Pateikšot, kad atbraukšot.

Ierodas kāds pagluma izskata kustīgs vīrs un stādās priekšā par PSRS sūtniecības sekretāru Vetrovu. Lūdzu piesēst un jautāju, kas viņam par vajadzību. Apmeklētājs aizbildinās, ka viņa darīšana esot steidzama un ļoti svariga. Pagājušo nakti esot iebraucis no Maskavas padomju ārlietu komisāra pilnvarnieks Višinskis un gribot steidzami runāt ar mani par „valsts lietām“. Vetrovs aicina tūlīt braukt viņam līdzi uz sūtniecību. Es gribu zināt ko tuvāk, bet sūtniecības sekretārs aizbildinās, ka pats neko nezinot un atkārtoti steidzina. Atceros, — biju satraukts, baigā nezinā. Beidzot apģērbjos, ejam lejā pa kāpnēm. Redzu — pie nama, kur dzīvoju (Blaumaņa ielā 8), stāv auto ar padomju karodziņu.

Drīz auto apstājas pie padomju sūtniecības Antonijas ielā. Vetrovs ieved mani trešā stāvā, kādā plašā istabā; viņš atvainojas, ka būšot drusku jāpagaida, un aiziet. Pēc minūšu 15 gaidīšanas ienāk sekretārs un aicina sekot, noved vienu stāvu lejā. Liela istaba, liels galds. Tūlīt arī veŗas kādas durvis un ienāk veseli seši padomju kungi resp. biedri. Vetrovs stāda mani priekšā, nosauc viņu vārdus: Višinskis, krievu sūtnis Rīgā, Djerevjanskis un pārējos, kuŗu vārdus vairs neatceros. Manas acis apstājas pie Višinska . . .“

*

Un tagad šis Vetrovs kā 6. nodaļas vadītājs līdzīgā garā „darbosies“ Kopenhāgenā.

V. S.

...am sevišķiem ...umiem"

...NAIS PADOMJU SŪTNIS ...VETROVS STRĀDĀJA ...RBU" RĪGĀ

Angliju, Vāciju un Padomju savienību. Šīs biografijas Vetrovs arī dabūja.

Jau biežāk varēja konstatēt, ka daži Rīgas intelligences pārstāvji politiskos strīdiņos sāk argumentēt vismaz marksistiski, piem., operdziedonis Rūdolfs Bērziņš, Dailes teātŗa direktors Smilģis un daži citi. Viļa Lāča un vēl dažu rakstnieku daiļdarbos nepārprotami parādījās komūnistiskas tendences — Dieva zaimošana, pirgāšanās par „buržujiem", privātuzņēmēju nonievāšana u. tml.

Tā saucamajā bažu laikā ļoti bieži notika mājas viesības pie viena vai otra rakstnieka vai mākslinieka, arvien piedaloties arī Vetrovam. „Zini ko," kāds mākslinieks uzrunā pazīstamu redaktoru, „nebūtu slikti, ja es sarīkotu mājā kafiju un paaicinātu arī dažus krievus. Mēs tad runātu pavisam vaļsirdīgi: lai viņi dzird, ko domā baltiešu intelligence." Un diemžēl netrūka gājēju uz šādām viesībām.

VIŠINSKIS SAŅEM GATAVU DARBU

Vetrova darbības rezultāts atklājās pēc 1940. g. 17. jūnija. Rīgā ieradās jau no monstra prāvām plaši izdaudzinātais prokurors Višinskis. Protams, Latviju viņš nepazina tikpat kā nemaz, personāli pavisam nē. Gan tika palaista kāda versija, it kā Rīgā būtu kāds Višinska studiju biedrs — jau minētais Atis Ķeniņš — lai novērstu uzmanību no Višinska patiesā informētāja — Vetrova, kas visus gadus bija cītīgi strādājis un Višinskim nolika priekšā pilnīgu ainu par apstākļiem un personām. Bet sabiedrībai vajadzēja domāt, it kā Višinski informē paši latvieši.

Kad Višinskis taisīja Padomju savienībai uzticīgo un padevīgo prof. Kirchenšteina valdību, tad iepriekš minētās latviešu avīzes redaktori gandrīz pilnā skaitā, ar pašu *Blauu* priekšgalā, kļuva par Višinska valdības ministriem. Bet *pieminētie* mākslinieki rūpīgā klajā kā tīrasiņu komūnisti, kas jau tūdaļ prāta dziedāt visas padomju dziesmas un runāt īstā Maskavas žargonā. Tātad jau ilgstoši bija notikusi šo ļaužu „politapmācība".

Valdības sastādīšanas dienās jau gluži atklāti sāka parādīties arī Vetrovs, personīgi apmeklēdams mājās visus Višinska valdības „ministru" kandidātus. Ilustrācijai tālāk citēsim vietu no atmiņu zīmējuma, ko Stokholmas Latvju Ziņās 1948. g. 7. febr. numurā sniedza agrākais Saeimas sekretārs, demokratiskā centra līderis, zvēr. adv. J. Breikšs, kuŗam Višinskis piedāvāja zemkopības ministra posteni."

„Tas iesākās jau 19. jūnija priekšpusdienā. Sēdēju savā advokāta birojā, gatavodamies kādas prāvas aizstāvēšanai. Atskan tālrunis, runā krieviski, prasa pēc manis. Izbrīnēts jautāju, kas par darīšanu. Runājot no padomju sūtniecības, — vai varot tūdaļ atbraukt pie manis. Izbrīnēts jautāju atkal, kas par darīšanu. Pateikšot, kad atbraukšot.

Ierodas kāds pagluma izskata kustīgs vīrs un stādās priekšā par PSRS sūtniecības sekretāru Vetrovu. Lūdzu piesēst un jautāju, kas viņam par vajadzību. Apmeklētājs aizbildinās, ka viņa darīšana esot steidzama un ļoti svariga. Pagājušo nakti esot iebraucis no Maskavas padomju ārlietu komisāra pilnvarnieks Višinskis un gribot steidzami runāt ar mani par „valsts lietām". Vetrovs aicina tūlīt braukt viņam līdzi uz sūtniecību. Es gribu zināt ko tuvāk, bet sūtniecības sekretārs aizbildinās, ka pats neko nezinot un atkārtoti steidzina. Atceros, — biju satraukts, baigā nezinā. Beidzot apģērbjos, ejam lejā pa kāpnēm. Redzu — pie nama, kur dzīvoju (Blaumaņa ielā 8), stāv auto ar padomju karodziņu.

Drīz auto apstājas pie padomju sūtniecības Antonijas ielā. Vetrovs ieved mani trešā stāvā, kādā plašā istabā; viņš atvainojas, ka būšot drusku jāpagaida, un aiziet. Pēc minūšu 15 gaidīšanas ienāk sekretārs un aicina sekot, noved vienu stāvu lejā. Liela istaba, liels galds. Tūlīt arī veras kādas durvis un ienāk veseli seši padomju kungi resp. biedri. Vetrovs stāda mani priekšā, nosauc viņu vārdus: Višinskis, krievu sūtnis Rīgā, Djerevjanskis un pārējos, kuŗu vārdus vairs neatceros. Manas acis apstājas pie Višinska . . ."

*

Un tagad šis Vetrovs kā 6. nodaļas vadītājs līdzīgā garā „darbosies" Kopenhāgenā. V. S.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Kārlis Ulmanis

(VIŅA 73. DZIMUMDIENAS ATCEREI 4. SEPTEMBRĪ)

Neesam vēl atmetuši cerību nostaigāt atceļu uz dzimto zemi. Tā ikdienas pat vēl aug un pieņemās. Mēs šodien vairs neesam arī sentimentāli. Bet K. Ulmaņa drāmatiski sakāpinātais dzīves noslēgums, kas skaudīgi sekojis reti izcilam un veiksmīgam mūžam, neatvairāmi modina rūgtas

pārdomas jo vairāk tāpēc, ka ikviens priekšstats par K Ulmani līdztekus atgādina Latvijas tapšanu un uzplaukumu, bet, diemžēl, arī tās pāragro pamiršanu.

Varbūt tā ir bijusi Visvarenā gudrība un brīnums, ka, pirms tikām padzīti no dzimtenes, mums bija ļauts pārbagāti iepazīt un izjust brīvās un augšupejošās dzīves pilnskanību. Cik vaļīgas gan daudziem būtu bijušas saites ar dzimto pusi, ja svešumā mēs tiktu izklīdināti dienās, kad mūsu valsti pārvaldīja politisko partiju sajukums un ārdošais nespēks! Tāpēc lai nemet akmeni uz K. Ulmani tie, kas savlaicīgi un varbūt vairākkārtēji tika izraudzīti darīt tautu lielu un laimīgu, bet to nekad un nepavisam neiespēja. Neauglīga ir arī polemika, vai K. Ulmaņa vadītā pārejas iekārta iemieso sevī demokratisma atziņas, vai nē. Tie, kas labāk pārzina demokratisma attīstību un tās novirzienus, demokratijas pamatprincipu ietvaros vienmēr atradīs attaisnojumu K. Ulmaņa valdīšanas formai. Būtu aplami kādu norobežotu valsts iekārtas veidojumu ieskatīt par vienīgo un neaizstājamo ideālu. Reālpolitiski svarīgāk ir, par cik atsevišķa valsts uzbūves forma ļauj tās veidotājiem pozitīvi un mērķtiecīgi reālizēt savu darbu valsts un tautas interešu labā. Un vēl svarīgāki ir, ka tai nekad nav trūcis tautas atbalsta.

Katra šāda polemika un kritika var viegli pavedināt uz aizdomām, ka šodien gribam būt labāki un greizsirdīgāki demokrati, nekā varbūt patiesībā varējām būt, un kā to pieglaudīgi demokratējam mūsdienu politiskās konjunktūras ietekmē. Daudziem liksies dīvaini, ka esam sākuši neveikli taisnoties lietā, kuŗā neviens mums neko nav pārmetis. Būdami savā brīvvalsts laikā suverēni, mēs bijām tiesīgi un brīvi veidot valsts iekārtu un iekšpolitiskos mērķus pēc sava prāta un iegribām. Un par cik mūsu līdzdarbība starptautiskajā forumā nevienu neaizkāra,

(Turpinājums 6. lpp.)

Prof. Alfreds Ozolins jubilars

1. septembrī 55 mūža gadi piepildījās čellistam prof. Alfrēdam Ozoliņam. Viņš ir viens no Latvijas konservātorijas izveidotājiem un visu tās pastāvēšanas laiku līdz dzimtenes atstāšanai ar īsiem pārtraukumiem bija prorektors un rektora prof. Jāzepa Vītola tuvākais līdzdarbinieks, reizē vadīdams arī čello klasi. Latviešu mūzikas labo slavu Ozoliņš spodrinājis arī kā Latviešu stīgu kvarteta loceklis gan dzimtenē, gan trimdas laikā Vācijā. Nesen izceļojis uz ASV, prof. Ozoliņš arī tur pamazām gūst atzinību un izvirzas redzamo mūziķu vidū.

Jāņa Goldmaņa 75 mūža gadi

Politiķis un deputāts drošības pārbaužu sietā

11. septembrī latviešu veco strēlnieku tēvam un sabiedrīskam darbiniekam Jānim Goldmanim piepildās 75 mūža gadi. Tos viņš sagaida ASV, kur kopā ar savas meitas vīru LCK priekšsēdi H. Klarku no Šveinfurtes transitnometnes devās augusta beigās, lai jaunajos apstākļos sabiedrisko darbu turpinātu un tikpat dedzīgi mudinātu tautiešus kalpot tautas vienībai un cīnīties par Latvijas atbrīvošanu, kā viņš to darīja Vācijas trimdā pavadītajā laikā, būdams gan LCP, gan LNP loceklis.

Jāņa Goldmaņa mūžs visciešākām saitēm saistīts ar latviešu tautas un Latvijas likteni un vēsturi pēdējos 50 gados. Sabiedrisko darbu G. sāk savā dzimtajā novadā Baldonē, kur dibina pirmo tautas bibliotēku un vēlāk lauksaimniecības biedrību. Tikko sasniegušu 25 gadus, viņu ievēl par Daugmales pagasta tautas vietnieka pulka locekli, vēlāk par Baldones pagasta tiesnesi. Drīz vien darbs pagasta apjomā kļūst par šauru viņa milzīgajai enerģijai un 1906. g. Bauskas apr. latvieši, kuŗiem viņš jau kļuvis pazīstams, Goldmani ievēl par provinces padomnieku pie Kurzemes gubernātora. Viņa popularitāte aug augumā un 6 gadus vēlāk Kurzemes vēlētāji viņu kā savu pārstāvi deleģē Krievijas 4. valsts domē.

Ticis šajā forumā, nekavējoties iestājas progresistu frakcijā un uzņemas mērķtiecīgu cīņu, lai aizstāvētu latviešu tautas intereses un sistēmatiski sāktu graut vācu muižniecības feodālo varu. Pateicīgus apstākļus šiem nodomiem rada pirmais pasaules karš, kuŗam sākoties, valsts domē J. Goldmanis latviešu un arī igauņu tautas vārdā deklarē abu tautu nostāju. Runa rada pilnīgu lūzumu Krievijas valdošo aprindu attieksmēs pret latviešiem un igauņiem, jo tieši šis aprindas vācu muižniecība gadiem ilgi bija mēģinā-

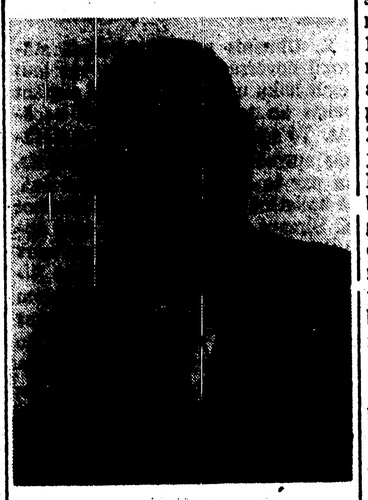

jusi noskaņot savā labā. Reizē G. iesniedz domei likumprojektu ar 200 deputātu parakstiem par visu privilēģiju atņemšanu Baltijas muižniecībai.

Kā loģiskas sekas šai nostājai un tālredzīga rīcība Latvijas likteņa labā nāk ierosinājums dibināt latviešu strēlnieku bataljonus, ko G. realizē kopā ar otru latviešu domnieku J. Zālīti. Ierosinājumam krievu virspavēlniecība piekrīt, un tā rodas 8 latviešu strēlnieku pulki, kas vēlākās cīņās gūst leģendāru slavu un kā nemirstīgi ieiet mūsu vēsturē.

1915/16. g. redzam Zālīti un Goldmani darbojamies bēgļu centrālkomitejā un valsts domē, nemitīgi prasot pēc reformām Baltijā. Politiskie notikumi iegriežas tām labvēlīgi, un 1917. g. kā Latviešu pagaidu nacionālās padomes ārlietu vadītājs kopā ar saviem domu biedriem, starp kuŗiem ir arī vēlākais ārlietu ministrs Z. Meierovics, iecer domu par Latviju kā patstāvīgu, neatkarīgu valsti. No šīs domas viņi vairs neatlaižas, bet dara visu tās reālizēšanai. 1918. g. G. kā Krievijas satversmes sapulces loceklis izmanto šo forumu, lai no jauna deklarētu latviešu tautas politiskos mērķus un protestētu pret boļševiku nodomu slēgt separātu miera līgumu ar Vāciju.

Tālāk sabiedriskais darbs G. ved uz Latvijas tautas padomi un valdību, kur viņš uzņemas zemkopības ministŗa pienākumus, starp citu 1919. g. februārī parakstot likumu par zemes fonda dibināšanu. 1920. un vēlreiz 1925. g. G. ir kara ministrs un tanī pašā laikā arī Latvijas satversmes sapulces un vēlāk Saeimas deputāts.

Izmantojot G. popularitāti, vācu okupācijas laikā vācu propagandas ministrija nāk pie viņa ar priekšlikumu — izdot uzsaukumu latviešu tautai, lai tā vēl plašākā veidā piedalītos cīņā pret Padomju savienību. So priekšlikumu G. noraida, aizrādīdams, ka iepriekš jāatjauno Latvijas neatkarība. Par latviešu lietu cīnīties G. turpina arī trimdā, blakus tam veikdams sabiedrisku darbu veco strēlnieku biedrībā un citās organizācijās.

Goldmanis pazīstams arī kā publicists. Savā laikā daudz rakstījis Balsī, Baltijas vēstnesī un citos latviešu laikrakstos, kā arī trimdas presē. Viņa spalvai pieder grāmatas Starp dzīvajiem mironiem un Latviešu strēlnieki vēstures svaru kausos. Trimdā kopā ar Edvīnu Medni sakopojis un rediģējis rakstu krājumus Zvaigžņu pulku atmirdza.

Latviešu sabiedrība arvien ar pateicību un atzinību novērtējusi G. politisko un sabiedrisko darbību. Viņa personību visspilgtāk raksturo publicista Jāņa Lapiņa vārdi laikrakstā Lidums: „G. ir īsts, no tautas nācis politiķis. Viņš ir tik spilgta parādība, ka uz visiem laikiem ieiet latviešu vēsturē ne tikai kā strēlnieku organizētājs, bet arī kā jaunradītājs latviešu politiskā dzīvē, kādu viņu pieminēs nākošās paaudzes."

G. darbam un misijai raksturīgs ir viņa paša stāsts par pieredzēto politiskajā pārbaudē Šveinfurtes emigrācijas centrā. Vispirms pārbaudītājs nav ticējis, ka viņam varētu būt tāds vecums. Arī ārsti pārbaudēs šaubījušies, vai tikai viņš neesot savu gadu skaitīšanā par desmit vai divdesmit kļūdījies. Vēl lielāku izbrīnu CIC radījis viņa stāsts par darbību Krievijas valsts domē un satversmes sapulcē. Pēdējā viņš atradies kopā ar boļševiku vadoņiem Ļeņinu un Staļinu, kas radījis šaubas par viņa politisko pārliecību. Vajadzējis atnest grāmatu ar toreiz teiktās runas stenogrammu angļu valodā pret Brestļitovskas līgumu, lai pārbaudītājus pārliecinātu, ka viņš nav vis boļševiku piekritējs, bet gan tieši viņu pretinieks un sabiedroto viedokļa aizstāvis kara turpināšanas jautājumā.

Negaidīts bijis jautājums, vai viņš nav bijis deputāts arī Vācijas Reichstagā. Maldīšanos G. viegli pierādījis, pastāstīdams par latviešu strēlnieku organizēšanu, baltvācu privilēģiju apkarošanu Latvijā un savu vāciešiem nepieņemamo viedokli vispār. Pats G. spriež, ka šādi jautājumi gan laikam dibinājušies uz kādu denuncianta ziņojumu, tāpat kā jautājums, vai G. nav bijis latviešu valdības sastāvā vācu okupācijas laikā.

Beidzot pārbaudītāji atvainojušies un paši atzinuši, ka velti aizkavējuši ar sīku iztauju godīgu un atklātu cilvēku, un ka tiešām pienācis laiks veltīt lielāku vērību dažnedažādiem ziņotājiem, saucot nepatieso sūdzību iesniedzējus pašus pie atbildības. Tā arī savā pēdējā gājienā G. mēģinājis darīt savu tiesu, lai kalpotu latviešu lietai, kas viņam tik raksturīgi visu garo sabiedriska darbinieka un censoņa mūžu.

Jānis Sudrabiņš

NĀVES VIESUĻIS

VOLCHOVAS SEPTEMBRA KAUJU ATCEREI

1943. gada 2. septembrī sākās pirmais latviešu lielais uzbrukums boļševiku uz priekšu izvirzītām pozicijām Volchovā pretī Aikaskaram. Par izcilu varonību tajā kaujā dalībnieki saņēma 113 apbalvojumu.

Jau no vakara līņā smalks lietus. Uz rīta pusi gan rodas cerība, ka laiks noskaidrosies, jo visapkārt pie spokainā apvāršņa redzama iesārta debess svītra. Liekas: tiklīdz nolīs viss tumšais mākonis, kas atrodas tieši virs galvas, parādīsies debess un saule. Un latviešu kaujiniekiem jau pietiek ar šo cerību vien, lai gars būtu mozs. Tie zina, ka kaut kas gatavojas — šoreiz no viņu pašu puses. Par pleciem kā mežoņu krelles pārkārtas ložmetēju lentas piepildītas spožām patronām, aiz zābaku stulmiem un aiz jostām aizbāztas rokas granātas, par krūtīm pārliktas automātiskās pistoles un šautenes, sagatavoti dažādi spridzekļi dzeloņstiepļu žogu un bunkuru iznīcināšanai.

Ieplakuši ieroču līdzās vai atspiedušies pret grāvja malu, viņi gaida.

„Deviņos un vienā minūtē?"

„Jā, deviņos un vienā minūtē."

Acis pārslīd pulksteņa ciparnīcai, bet pirksti ciešāk saspiež cigareti no kuŗas uz augšu kāpj viegla dūmu strūkliņa.

Garam uz vienu un otru pusi ātri aizsteidzas virsnieki, viņi draudzīgi uzsmaida vīriem, sasveicinājas, apruna jās. Tad nāk arī pats pulkvedis. Nāk kā parastā ikdienā. Apstājas pie vienas vai otras grupas.

„Nesalst?"

„Nē."

„Jauki."

Un aiziet un paliek novērošanas punktā pie blendes.

Laiks sāk pamazām skaidroties. Migla gan vēl turas augstu virs krūmu un koku galotnēm, bet no gaisa lietus vairs nelīst.

Uzdevums: labā spārnā uzbrūkošām vienībām — starplauks, kādreizējie purva sādžas tīrumi, kas aizaugušī krūmiem un nezālēm, jāpārvar līdz pretinieka ierakumiem — daži simts soļi. Kreisajam tikai daži desmiti — pāri zāļainam klajumam. Pavisam pirmā aizstāvēšanās līnija, divi kilometru garumā jāpāvirza uz priekšu apmēram 300 metrus un tur jānostiprinās.

„Sīkums."

„Protams."

Tomēr ir tik savādi gaidīt, gaidīt un just sirdi drebam, just sevi pilnīgi padotu kādai lielai nezināmai varai, kas tevi vai nu iznesīs dzīvu cauri kaujas uguns viesulim vai... ak, un katrs cenšas atvairīt varbūtējās launās nojautas.

„Kā Viņš būs nolicis, tā notiks," kāds saka, un viņam piekrītoši māj reizē vairākas galvas.

Vēl dažas minūtes, tad tikai dažas sekundes. Laiks patiešām noskaidrojies, pazuduši arī migla, un tikai retumis uzpeld kāds sīks mākonītis un nobirdina pret sauli mirdzošas lietus lāses. Artilērijas virsnieki stāv pie saviem aparātiem, arī sakarnieki — viņi ies tūlīt aiz pirmām ķēdēm un ierīkos līnijas. Tās gan sasitīs, bet tad viņi strādās ar „Doru". Paši vīri ir kā uzvilktas atsperes, lai, kad gaisā uzvīsies signālraķete, pārkāptu aizstāvēšanās līniju un dotos uz priekšu.

Beidzot pulksteņa rādītāji nostājušies tieši uz deviņiem, bet mazais sekunžu skaitītājs veic savu beidzamo apli; sešdesmit reizes nesteigdamies viņš notikšķ. Un tad sākas...

Gaisu piepilda savāda šalkšana, no kā pat mazliet noliecas koku zari, noviļņo gară purva zāle. Pār boļševiku ierakumiem sāk līt tērauda lietus. Atskanot drausmīgajiem grāvieniem, gaisā ceļas uguns, dūmi, dažādu priekšmetu un smilšu fontāni, bet apkārtni apņem zila dūmaka. Daži grāvieni ir dobji un it kā dziļi zemē paslēpušies. Daži notiek it kā uz tērauda plates un tie ir tik asi un spalgi, ka līdzīgi elektriskai dzirkstelei sāpīgi izšaujas cauri visam ķermenim. Turpat līnijās novietoti prettanku lielgabali un tie ar mirdzošiem lādiņiem kā ugunīgām bumbām ar tiešo ţēmēšanu šauj tieši ienaidnieka bunkuru lūkās. Un viss tas tā turpinās vairākas minūtes, un vīri nejūt vairs ne savas elpas, ne savu sirds pukstu. Viss it kā apstājies, pieplacis zemei.

Kaměr artilerija un citi ieroči grauj boļševiku nocietinājumus, vīri netraucēti cauri naktī sagatavotam izejām dzeloņstiepuļu žogos, cauri minu laukiem pāriet starplauku. Viņi iet stāvus, pat nepieliekušies, un uzmundrina viens otru saucieniem, kas apslāpst nepārtrauktā, ārkārtīgi varenā dunoņā.

Tad uguns siena paveļas uz boļševiku aizmuguri, un vīri saklūp viņu ierakumos. Tarkāk mašīnpistoles, eksplodē rokas granātas, liesmu metēju gaŗās ugunīgās mēles laiza ieroču lizdu šaujamcaurumus. Jaunas un atkal jaunas detonācijas iznīcina vēl pēdējo, kas palicis neskarts.

Pagājušas ne vairāk kā 15 minūtes, kad boļševiku grāvji iztīrīti. Visapkārt kritušie, sadragātiem ieročiem, bet dzīvie vai ievainotie nāk mazos pulciņos, paceltām rokām. Nāk pat basām kājām kā no miega izcelti. Arī sievietes.

Smaida pulkvedis, smaida arī vīri. Uzbrukums izdevies, tikai daži kritušie un ievainotie. Un par jaunieguštām pozicijām nogulst dziļš miers un klusums.

Bet tikai pavisam mazu laiku, dažas sekundes, kad gaiss sāk sīkt un zemi ārdē boļševiku mīnas. Tās nāk veselām sērijām, nāk uz ierakumiem, nāk uz tuvāko un tālāko aizmuguri. Modušies arī zalvju lielgabali, un par jaunu sāk vārīties ārprātīgais skaņu jūklis, griezties nāves viesulis. Gaisā uzlido bunkuri un ieroču lizdas ar visām apkalpēm — viss piekvēpst pilns zemes un pulvera putekļu.

Brīžiem lielgabali aizrijas un troksnis it kā pierimst, lai tad sāktos par jaunu ar vēl lielāku sparu. Tā tas turpinās veselas deviņas dienas. Deviņas dienas griežas nāves viesulis pār Alkazaru un latviešu cīnītājiem.

Bet tie notura, ko ieņēmuši. Gars gūst uzvaru par masu.

Prof. E. Blese

Jauni darbi baltu valodniecībā

III

Otrs 1949. g. beigās mašīnrakstā klajā laists un baltu valodu studijām veltīts darbs vācu valodā ir mūsu tautieša Benjamiņa Jēgera (dzim. 1915. g. Liepājā, žurnālista Juŗa Jēgera dēls) doktora disertācija Verkannte Bedeutungsverwandtschaften baltischer Wörter (Nepamanīti baltu vārdu nozīmju radnieciības gadījumi), par ko autoram arī piešķirts doktora grads. Darbam 191. lpp., un satura ziņā tas visai interesants. Tajā izmantota ļoti plaša zinātniskā literātūra un plaši materiālu krājumi, tā kā atliek tikai pabrīnīties, kā un kur autoram še trimdā izdevies sadabūt un konsultēt tik daudz darbu par baltu valodām. Viņam par svētību tas, ka tieši Gētingas universitātē, autora studiju vietā, ir visai plaša baltoloģiska bibliotēka, un ka daudz darbu viņam bijis pieejams viņa skolotāja nelaika prof. Ed. Hermaņa privātā bibliotēkā. Katrā ziņā autoram pienākas atzinība par lielo un nopietno darbu.

Apceramais darbs ir stipri speciāls un veltīts jautājumiem par dažu vārdu nozīmes jeb sēmazioloģiskiem sakariem baltu valodās. Darba pamatā autors liek atzinumu, ka ide. valodās vispārīgi un baltu valodās it sevišķi ir daudz pilnīgi vienādi skanošu vārdu (homonimu), kas atvasināti arī no vienādām saknēm, bet kuŗus tomēr līdz šim neatzina par radnieciskiem un nesaistīja savā starpā, tāpēc ka to nozīme ir stipri dažāda. Tā, piem., Endzelīna un Mīlenbacha (EM) vārdnīcā vārdi d a n g a un d ū c i s katrs sastopams septiņās dažādās no valodniekiem līdz šim par nesavienojamām atzītās nozīmēs. Ir vārdi, kas sastopami katrs četrās dažādās nozīmēs; trijās un divās nesavienojamās nozīmēs sastopamais vienādo vārdu skaits jau ļoti liels. Autoram nu šķiet, ka šādi homonīmi visbiežāk ir tomēr arī etimoloģiski savā starpā radi, t. i., ka tie cēlušies no skaņu un nozīmes ziņā vienas un tās pašas saknes, un tikai valodas attīstības gaitā tie nozīmes ziņā tik tālu aizgājuši cits no cita, ka tagad nešķiet vairs par kopā saderīgiem.

Autors aizrāda arī metodes, pie kādām jāturas, lai pierādītu šādu vārdu pirmradnieciību. Svarīgākais te tas, ka jāizejot no visas attiecīgā jēdziena apzīmējumu sistēmas, t. i. jāsameklējot valodā visi vārdi, ar kādiem ziņām jēdziens tieši apzīmēts vai kas kaut kā ar to sakarā. Ja nu šai apzīmējumu kopā ir arī fonētiski vienādi vai vismaz līdzīgi, bet tomēr nozīmes ziņā ne gluži saskanīgi vārdi, tad var domāt, ka tie savos pamatos tomēr ir identiski. Ļoti bieži līdzīgi nozīmes sakari novērojami arī citās valodās, un tie atļauj konstatēt šais valodās arī dažu nozīmes ziņā dziegan atšķirīgu vārdu pamatradnieciību. Fakti kādā citā valodā var noderēt par analoģisku atzinumu attaisnojumu arī apceramā valodā. — Jāpiezīmē, ka absolūti droša šī metode tomēr nav.

Lai rādītu, kā saistāmi daudzi vārdi baltu valodās, kuŗus līdz šim turēja par neradnieciskiem un savā starpā par nesaistāmiem, autors vispirms apcerē visdažādākos nosaukumus, kas baltu valodās saistās ar jēdzieniem lidums, lieta, tikums un pārbaudīt. Viņā domā, ka izprotot šo nosaukumu pirmatnējo nozīmi, tās sazarojumus un pārveidojumus, kļūst skaidra arī daudzu šeit piederīgu vienādu nosaukumu pirmatnējā vispārīgā, bet līdz šim vēl neatzītā un neizprastā pamatradnieciba.

Issekot tālāk kaut arī vispārīgos vicienos atsevišķiem autora etimoloģiski-semaziloģiskiem apcerējumiem un attēlot kaut arī pašu interesantāko no tiem īsā avīzes recenzijā ir pilnīgi neiespējams. Var tikai teikt, ka autors savu vielu, kā saka, pilnīgi pārvalda. Nereti visai asprātīga ir viņa tagadējo par daudzu vārdu radnieciskiem sakariem pastāvošo atziņu kritika, un viņa šai ziņā jaunie viedokļi. Nereti attiecīgo vārdu radnieciskie sakari autora uzskatu garā bijuši konstatēti jau agrāk, un tad autors tikai cenšas drusku varīēt šo sakaru motivējumu vai arī atbalstīt jau izteiktās atziņas ar līdz šim vēl neminētiem valodas faktiem, it īpaši ar jauniem citātiem no mazāk pazīstamiem lietuviešu rakstiem vai no latv. tautas dziesmām. Ne katrreiz gan — pēc manām domām — autors izpratis citējumus pareizi, t. i. ne katru reizi, kā man šķiet, citāts attaisno autora uzskatus.

(Turpinājums seko)

Kārlis Ulmanis

(Turpinājums no 5. lpp.)

par tik lai ikviens liels vai mazs, atturās mūs nosodīt. Citādi pārāk neīstu skaņu iegūtu demokratiskās pasaules sašutums, ka Kremlis patvaļīgi, ar viltu un varu sajauc citu tautu sadzīves pamatus. Bet ja, būdami bez valsts un dzimtenes pajumta, atļaujamies noliegt mūsu neatkarības laika labos un sliktos gadus — tad tas gan var atstāt mizerāblu, pat bīstamu iespaidu.

Labi arī zinām, ka neviena valsts iekārtas veidne nav nemainīga. Izsekojot jaunākiem valsts tiesību konstruktīviem meklējumiem, jāatzīst, ka pirmais pasaules karš ar savu daudzapsološo tautu pašnoteikšanās brīvības klauzulu apliecināja demokratijas pilnbriedumu. Otrais pasaules karš tautu suverēnitātes principam labā daļā uzlicis jau gluži atkailinātus iegrožojumus. Trešā pasaules kara priekšvakarā nenākas grūti saskatīt valstu un tautu sadzīves ciešas koordinācijas kontūras, kuŗās atsevišķu tautu demokratiskā suverēnitāte nez' vai vienmēr vairs varēs netraucēti izteikties.

K. Ulmanis iespēja pāraugt sevi, savu vidi, laikmetu. Tas deva drosmi iemīt savu ceļu. Ne vienmēr pārskatāmi krustojoties starptautiskajām attiecksmēm un notikumiem, K. Ulmanis tomēr nebaidījās atteikties no deklarētā nodoma — dot jaunu, rakstītu satversmi, un visu atbildību uzņēmās uz sevi. Un, varbūt, tā savukārt atkal bijusi likteņa griba, ka satraukuma pilnajās dienās mūs vadīja viens, bet virs; — un nevis ideoloģisku pretēkību pārsātināts daudzgalvains pārstāvniecības organs.

Ilgi nebeigsies mēģinājumi atminēt, ko K. Ulmanis gribējis pateikt ar vārdiem: „Es palieku savā vietā, jūs — savās!" Un šodien labāk nekā jebkad apjaušam, ka toreizējās likteņīgās dienās mums nebija kur meklēt patvērumu un rast atpestīšanu, un masveidīgi jau nepavisam. Atlika vienīgi palikt uz dzimtās zemes un, ja nebija lemts mirt ar ieročiem rokā, tad sadegt uz mocekļu sārtiem. Partiju laikiem pastāvot, netrūktu prominentu personu, kas vienmēr sameklētu spraugas, kur izslīdēt. Bet pati tauta būtu palikusi, — pamesta izmisumam un iznīcībai. K. Ulmanis, — aicinātais un liela formāta valstsvīrs, — zināja, ka ikvienam vieglāk panest savu likteni, ja apzinās, ka līdzās stāv, cīnās un krīt arī vadoņi. Norakstījis katru bēgšanas izdevību, mūsu valsts iekšējais prezidents palika pie savas tautas, reizē novēlēdams arī mums no tās nekad neatrauties. Mēs zinām, ko tas maksājis mūsu labklājībai, kādas asiņainas rētas tas sitis tautā. Bet notikumu tālākā secība un pieredze arī rādījusi, ka eventuālās masveidīgās aizceļošanas sakarībā mēs ātri un lēti tiktu iztirgoti, un iztirgoti jau kopā ar māti — Latviju. Bet ar visām mūsu neveiksmēm un pamatumiem, šī pēdējā un vislielākā nelaime nav notikusi. Un tā ir jauna dieviškigas providences zīme un reizē tautas augšāmcelšanās apsolījums.

Arvien vēl atskan arī pārmetumi, ka K. Ulmanis nav savlaicīgi aicinājis un vedis mūs jaunā brīvības cīņā. Pēd. savienība zināmu pretestību arī sagaidīja, kāpēc pasteidzās iedzīt mūs strupceļā, iepriekš apstrādājot un nošķeļot mūsu draudzīgos un brālīgos kaimiņus. Un katra cīņa šais izolētajos apstākļos būtu bijusi veltīga varoņība. Bet ieroču sadursmē atraisītais naids pamudinātu iebrucēju trijās diennaktīs pastrādāt ar mūsu tautu to, kam citādi izrādījās vajadzīgi gadi. Šai skatījumā nedrīkstam aizmirst, ka mums vēlāk nācās pacelt savu šķēpu militāri spēcīgas valsts aizvējā, un mūsu vairogs un šķēps ir ticis tomēr lauzts.

K. Ulmanis mūsu trāģiskajā stāvoklī novērsās par gājienu, kas ļauj iegūt laiku un paveŗ izredzes saglābt valsts un tautas atdzimšanas iespējas. To aptvēra arī tautas visplašākās aprindas. Intuitīvi apzinādamās, ka par to jau atgūlusies nāves ēna, tā apliecināja savu uzticību, suminot K. Ulmani, kad viņš pēdējo reizi apbraukāja galvaspilsētu, būdams vairs pēdējā tiešā saskarsmē ar tautu. Bija vērojams, ka tautas spontānam suminājumam pievienojās arī tie, kas agrāk, visviens kādēļ, atturējās to darīt. Netrūka arī tādu, kas kāri alka prezidenta asiņu un dzīvības, tomēr šo neapsargāto braucienu neviens neledrošinājās apdraudēt. Tas liecina par K. Ulmaņa lielo autoritāti.

Mēs visi esam gājuši savas mocekļu gaitas. Savu Golgatas ceļu ir nostaigājis arī K. Ulmanis. Tas nav bijis lidzenāks nekā pārējiem. Arī nasta ir bijusi nesamērīgi smagāka. Bet ikvienam par savu dzīvi un darbību ir reiz jāatbild, vismaz Lielā Soga priekšā. Latvju tautas priekšā K. Ulmanis ir vienmēr stāvējis un atbildējis. Un mēs viņu esam attaisnojuši, reizē ieslēdzot savās sirdīs un atmiņās K. Ulmaņa diženo personību un nemirstīgo darbu.

Mēs esam mācījušies atzīt un daudzināt savus karavīrus un varoņus. Bet reizē mēs kaut kā nevērīgi pajem garām tai cīnītāju rindai, kuŗas cīņas spēks un asums ir erudīcija, intelekts un gars. Arī tie ir pierādījuši, ka prot sīksti cīnīties un uzvarēt vai mirt. Ar lepnu uzsvērumu to varam teikt par mūsu brīvvalsts politiskiem vadītājiem un cēlājiem. Ja karavīram jauts krist kaujas laukā, tad viņiem bieži lemts sadegt mocekļu sārtā. Ir grūti pateikt, kuŗu ceļu cilvēks labprātāk iet. Bet vienu mēs zinām — ja varoņa nāvi apmirdz cildena slava un gods, tad mocekļa krustā atmirdz dieviškības vaigs. Tāpēc tie no mums, kas mīl savu tautu, savu zemi un valsti, kas ciena tās pagātni un tic nākotnei, atzīst un daudzina kā vienus, tā otrus, kā lielos, tā mazos.

Teofils Cirķelis

Autori aizbrauc, grāmatas nāk klāt

IZNĀCIS ANŠLAVA EGLĪŠA ROMĀNS ADŽURDŽONGA

Šinīs dienās tālus un tuvus ceļus uz lasītāju sācis staigāt Anšlava Eglīša jaunais romāns Ažurdžonga, ko šai pavasarī beidza iespiest Ņujorkā iznākošais latviešu laikraksts Laiks, izpelnoties lasītāju dzīvu atsaucību. Grāmatā apcerētas kādas ekspedīcijas gaitas Ķīnas Austrumtibetā, kas norisinās uz laikmetīga fona, ieskaitot komūnistu apdraudējumus, ar spraigo un sarežģīto notikumu centrālo figūru Tēnu, aiz kuŗa virīšķīgās un asprātīgās rīkošanās lasītājs zina latvieti Ģedertu Šķērstēnu. Romāns izdots visai glīti, aptver 15 iespiedlokšņu, un tam pievienotas četras Veronikas Janelsiņas ilustrācijas uz atsevišķām krīta papīra lapām. Grāmatas lielāks eksemplāru skaits parādīsies audekla iesējumā vairākās krāsās

Pats autors, kā zināms, ar kundzi — ilustrātori Veroniku Janelsiņu šai vasarā izceļoja uz ASV, kur apmeties Oregonas štatā kaimiņos rakstniekam Voldemāram Kārkliņam. Tā mūsu rakstnieku lielajam vairumam atkrīstot uz aizjūras zemēm, bez viņu garīgajām saitēm ar Eiropu dzīvas pāliek arī gluži lietiškās — Vācija ir un paliek lētākā tipografijas zeme, kas latviešu literātūrai dos vēl dažu labu iespiestu darbu. Grāmatu Drauga pilnvarotais Vācijā Aug. Priedītis, kas turpina H. Rudzīša apgādā darbu, jau veic priekšdarbus jaunam izdevumam, ko vēl neizpauž, bet H. Rudzītis Ziemsvētkos sagatavojies kuplināt grāmatu galdus ar Ņujorkā iespiestu Alekša Kivī romānu Septiņa brāļi.

Pāvests Pijs XII atgādina cilvēcei krisīgā pasaules uzskata prioritāti

Encikliki ar nosaukumu Humani Generis, kas pasniegta pasaulei 12. augustā, Pijs XII vērsās pret modernās gara dzīves strāvojumiem, kuŗu nolūks ir radīt vēl lielāku chaosu jau tā diezgan aptumšotajā cilvēku apziņā. Uzsvērdams savu respektu iepretim eksakto zinātņu sasniegumiem, pāvests brīdina nepārsteigties ar jauno atziņu vispārināšanu un neaizklīst pārāk tālu no dieviškās, atklāsmes skaidrajiem avotiem.

Apskatīdams evolūcijas teoriju, Svētais Tēvs domā, ka tās mērķis ir graut ticību cilvēka dieviškai cilmei. Komūnisti šim uzskatam priecīgi piebalso. Kad no cilvēku dvēselēm būs izravēta Dieva ideja, viņi varēs efektīgāk aizstāvēt un propagandēt savu dialektisko materiālismu. Sv. Tēvs deklarē, ka ir atļauts meklēt cilvēka fiziskās būtnes cilmi, bet nedrīkst aizmirst, ka, nemot vērā līdzšinējo faktu materiālu, cilvēka attīstība no kādas zemākas būtnes vēl nebūt nav absolūti droši pierādīta. Tāpēc arī ticīgie nevar pieņemt uzskatu, saskaņā ar kuŗu pēc Ādama virs zemes ir bijuši īsti cilvēki, bet kas tomēr nav cēlušies no viņa dabiskas dzimtības ceļā; nevar pieņemt arī domu, ka Ādams reprezentē zināmu skaitu pirmo vecāku. Tāds uzskats nav savienojams ar iedzimtā grēka doktrīnu, kas māca, ka pirmo grēku tiešām ir izdarījis Ādams, ka iedzimtības ceļā tas tiek pārnests tālākās ģenerācijās, un ka tas atrodas katrā kā viņa paša grēks.

Ir iepriecinoši konstatēt, turpina Pijs XII, ka daži racionālisma piekritēji šodien tiecas atgriezties pie dieviškās patiesības avota, atzīt un sludināt Dieva vārdu tādu, kāds tas ir ietverts Svētajos rakstos. Bet jānožēlo, ka daudzi šo viru starpā, tikīdz ciešāk akceptējuši Dieva vārdu, sāk apstrīdēt cilvēka prāta vērtību. Un jo dedzīgāk viņi cilda Dieva autoritāti, jo nopietnāk nieczā baznīcas mācību, ko Kristus nodibinājis, lai pasargātu un izskaidrotu dievišķo atklāsmi.

Sv. Tēvs nosoda tos, kas būdami kāri uz visu jaunu vai baidīdamies tikt uzskatīti par neprašām jaunāko zinātnisko atklājumu laukā, pakāpeniski attālinās no atklāsmes mācības pamatprincipiem; tas, kas ar jaunas eksegēzes palīdzību, ko viņi dēvē par simbolisku vai spirituālu, tiecas uz universāli piepamamu Sv. rakstu interpretāciju. — Tāpēc nav nekāds pārsteigums, ka šāda veida jauninājumi jau ir nesuši nāvīgus augļus gandrīz visās teoloģijas nozarēs. Tagad jau šaubās, ka cilvēka prāts bez dieviškās atklāsmes un šīlastības varētu pierādīt personīga Dieva eksistenci, izejot vienīgi no argumentācijas par empīrisko pasauli; nolieds, ka pasauliei būtu sākums laikā; domā, ka pasaules radīšana ir bijusi nepieciešama, jo dievišķai mīlestībai bija nepieciešami jāstenojas; nolieds, ka Dievam piemīstu mūžīga un nemainīga cilvēku brīvās rīcības paredzēšana, kas viss ir pretrunā ar Vatikāna koncila dekrētiem.

Ir labi zināms, uzsver Pijs XII, ka baznīca augsti vērtē cilvēka prātu. Bet prāts nevar veikt savu funkciju kristīgās ticības skaidrošanā, ja tas nav piemērīgi ievingrināts. Tas nozīmē, ka prātam vajag būt apaugļotam ar to veselīgo filozofiju, kas ir pirms kristietības mūžu mantojums un kuŗai piemīt jo augstāka autoritāte arī tāpēc, ka pati baznīcas autoritāte dieviškās atklāsmes gaismā ir izsvērusi tās fundamentālos jēdzienus, kuŗus pirms tam izstrādājuši ģenīāli vīri. — Šai filozofijā ietelp daudz tādu problēmu, kuŗām nav ne tieša, ne netieša sakara ar ticību vai morāli. Baznīca šīs problēmas tāpēc atstāj brīvai diskusijai starp speciālistiem. Pielietojot atbilstošu terminoloģiju, ir iespējams modificēt šīs filozofijas valodu, padarot to precīzāku un reizē sulīgāku. Bet baznīca nevar šo filozofiju nedz atmest, nedz apgānīt, aizstājot to ar jauniem principiem, nedz uzskatīt kā godājamu, bet novecojošōs reliktu. Jo patiesība un tās filozofiskā izteikšanā nevar mainīties no dienas dienā.

Daudzi domā, ka baznīcas tradicionālā filozofija ar savu skaidro problēmu uzstādīšanu, ar savu jēdzieniski precīzo definīcijas veidu var noderēt kā viduslaiku mentālitātei piemērots ievads scholastiskā teoloģijā. Bet šo filozofiju tomēr nevarot uzskatīt kā mūsu modernās kultūras vajadzībām piemērotu instrumentu ... Niecēdami baznīcas filozofiju, viņi dižojas ar visāda veida citām filozofijām, vecām un modernām, rietumu un austrumu. Viņi, šķiet, iedomājas, ka ar katolisko dogmu var savienot jebkādu filozofisku mācību, ja tik pēdējai vajadzības gadījumā šo to pielikt vai atņem. Sv. Tēvs uzsver, ka neviens katolis nedrīkstētu šaubīties par tamlīdzīgu apgalvojumu maldīgumu. Un īpaši tur, kur ir runa par šīm fiktīvajām teorijām, kas sevi sauc gan par imanentismu, gan idealismu, gan vēsturisko vai dialektisko materiālismu, gan eksistenciālismu. Pēdējais ir nosodāms gan savā ateistiskā formā, gan kā tāds, kas noliedz prāta vērtību metafizikas nozarē.

Beidzot baznīcas institūtu profesoriem jāzina, ka ticīgi neakceptēdami un strikti nelevērodami kārtulas, ko baznīca ir nosacījusi, viņi nevarēs ar mierīgu sirdsapziņu mācīt tos, kas viņiem uzticēti. Atteikumē pret jaunajām problēmām, kas sakarā ar moderno kultūru un progresu ir kļuvušas aktuālas, lai viņi uzsāk ļoti pamatīgus pētījumus, bet rūpīgi un ar apdomu. Lai viņi pieliek visus savus spēkus un pūles to sinātņu progresa labā, ko viņi māca. Bet lai arī sargās pārkāpt robežas, kuŗas baznīca ir noteikusi īstās katoliskās ticības un doktrīnas protekcijai.

Roberts Mūks

Vija Vētra dejos Jaunzēlandē

Latviešu baleta soliste Vija Vētra saistīta Sidnejas mākslinieces Bodenvīzenes trupā, kas tuvākajās dienās dosies viesizrāžu turnejā pa Jaunzēlandi. Pirmā izrāde notiks 29. septembrī Oklandē — vienā no ievērojamākiem jaunzēlandiešu mākslas centriem. Melburnā dzīvojošie mūsu baleta solisti Aina Ezergaile-Riga un Arvids Fibigs novembra vidū rīkos patstāvīgu baleta vakaru Austrālijas galvaspilsētā Kanberā. Šm.

KULTŪRAS CHRONIKA

Sudrabkalis O. Vīndedzis Montreālī izstādījis rotas lietas, kas īpaši skatās rēdzamās indiāņu audumu un eskimosu kažoku griezumu vidū. Atsaukšmes laikrakstos piemin, ka Vīndedža rotas darinātas pēc 1000 gadu veciem paraugiem, un viņš saņēmis vairākus pasūtinājumus.

Montreālas latviešu palīdzības biedrības bibliotēka, kas savu darbību pirms gada uzsāka ar 113 grāmatām, tagad jau ir 212 grāmatu īpašniece. Grāmatas līdz šim pēmuši 350 lasītāju.

Margaritas Mičelas romāna Vējiem līdz 4. grāmata iznākusi Vācijā H. Rudzīša apgādā Grāmatu draugs. Līdz ar to šis lielais darbs, kas guvis visai plašu lasītāju atsaucību, noslēdzies.

Ziemeļangļijas dziesmu dienu rīcības komiteja, vēlēdamās atbalstīt spējīgākās dziedātāju vienības, nolēmusi pusi sarīkojumu atlikuma sadalīt dziedātāju vienībām, kas piedalījās dziesmu dienās Līdsā pag. gadā un Lesterā šogad.

Dzejnieks A. Johansons tautas augstskolas lekciju cikla Londonā referējis par rakstniecību okupētajā Latvijā.

Austrālijā Melburnas latviešu biedrības vīru koris Kokle 15. septembrī rīkos savu pirmo pastāvīgo koncertu. Kanberas latviešu biedrībā diriģents Rullis plašam klausītāju pulkam nolasījis referātu par prof. Jāzepu Vītolu. — Perasa latviešu bibliotēkas biedrībā pašreiz ir 93 biedri. Kopā ar vietējo latviešu draudzi nodibināts jaukts koris, kas jau uzsācis mēģinājumus.

Cellists prof. A. Teichmanis septembra beigās dosies uz Angliju, kur garāmā koncertturnejā kopā ar pianisti Dagmaru Kokeri apmeklēs lielākos latviešu centrus.

Prof. Švābe, piedaloties starptautiskajā Penkluba kongresā Anglijā, dažos latviešu centros nolasa referātus. Viņa un dzejnieka Johansona piedalīšanos kongresā atzīmē arī sviedru laikraksti.

Dziedātāja Aleksandra Kadile augusta beigās kādā Bostonas raidītājā atskaņojusi vairākas latviešu tautas dziesmas īpašā raidījumu pusstundā ar nosaukumu Apspiestō balss, kuŗus vada O. Blūmītis, informējot klausītājus par apstākļiem aiz dzelzs priekškara.

Ingrida Vīksna

Mums jābeiz jucā

ROMĀNS

(5. turpinājums)

Juris pasmaidīja. Viņš paraudzījās brūnacainā sievā ar mazo zēnu, tad meitenē un sev pretī, un brīdi domāja, vai runāt ar šiem laudīm tā, kā apzinīgam virsniekam jārunā ar svešiem garāmgājējiem, jeb teikt to, ko čukstēja viņa īstā izjūta. Bet tūlīt viņš arī saprata, ka nespēja un arī nedrīkstēja izteikt ne vienu, ne otru, jo tas, ko viņš varēja izsacīt šai paviršajā sarunā, slēptu daļu viņa ticības, daļu viņa šaubu, bet viņš pats šūpojās starp šīm divām galējībām.

„Frontē es biju pirms nedēļas. Toreiz mēs neviens nešaubījāmies, ka noturēsim šo stūri. Ja tik vācu kungi mums dotu ieročus un municiju. Tās jau netrūkst, ja tik laistu mūs klāt. Bet, kas var zināt, kā iegrozās likteņi, — varbūt mums būs atkāpjoties jābrien līdz krūtīm ūdenī, lai pēc tam nāktu atpakaļ. Tādēļ, lai katrs, kas nevar līdzēt, brauc labāk pāri — dzīvie atgriezties varēs vienmēr, bet velti nokautie — nekad."

Laudis klusēja. Juris saprata, ka tas nebija nekāds mierinājums, ko viņš bija teicis. Tā nebija nekāda varoņa runa, ko katrs gaidīja no karavīra — tie bija tikai izvairīgi vārdi, kas slēpa šaubas un neziņu. Un tādas sevī nesa katrs līdz ar mazu cerības dzirksti. Bet to viņš neuzpūta.

Priekš tā bija dzejnieki — viņš bija tikai karavīrs, un viņa daļa bija cīnīties. Tai vakarā bēgļi pašķa ātri un izklīda. Tie gribēja laikus doties pie miera, lai no rīta ar māru gaismiņu ceļotu tālāk.

Kad svešie aizgāja, Biržarāju saimnieki ar cieminu iegāja savā šaurajā kambarī, un saimniece uzklāja Jurim vēsu, spožu palagu uz tukšas gultas.

Kravādams savu mugursomu, Juris raudzījās taisnajās, dziļajās locījumu vīlēs, kas kā asas svītras stiepās pāri palaga gludenumam, un jau tagad izjuta linu drānas vēso pieskārienu ķermenim. Mirkli viņš pievēra acis, lai dziļāk izbaudītu šīs sajūtas tīksmi, un juta bezgalīgu nogurumu katrā muskuļu šķiedrā. Bet tad viņš saņēmās un sakrāva uz galda savu mantību.

„Man te ir daži nieki, ko es atvedu ciema kukulim — tīri kauns rādīt, bet cita man nekā nebija," un viņš pabīdīja tuvāk saimniekam cigareču stieni, pudeli konjaka un dažus zivju konzervus, bet saimniecei iespieda rokā aizlodētu skārda kārbu ar kafiju. „Tas sirds stiprināšanai," viņš piebilda, un vēl izcēla no somas kaudzi vecu laikrakstu, „šitie ir pēdējie Tēvijas numuri, tos sakrāju gulēdams slimnīcā, varbūt Jums tie nepienāk un gribēsiet kādreiz palasīties. Par frontes saīsināšanu un elastīgu atraušanos," viņš pasmaidīja.

„Vai Dieviņ, tā jau vesela bagātība! Vai tad pašam nepietrūks?" Biržarāju saimnieks grozīja rokās cigarešu stieni, pacilāja pudeli un kafiju, un tad pievērsās sievai:

„Vai neuzvārīsi? Derētu vēl drusku pasēdēt un parunāt ar cieminu."

„Kā tad!" māte devās uz durvīm, bet tad atgriezās un domīgi paraudzījās Jurī: „kad tik cieminš nav pārāk noguris un negrib gulēt?"

Juris purināja galvu: „Labprāt parunātos. Kaut arī mani vilina šī baltā gulta, laikam gan tajā būs drusku saldāks miegs, nekā tur. — apakšā," un viņš piedauzīja ar papēdi grīdai.

„Ak tad neesi vis aizmirsis?" saimnieks iesmējās.

„Kur nu. Bet dažbrīd pašam negribas ticēt, kad visu atceros. Tā bija traka laime mums visiem. Labi gan, ka šitādi pagrabi nav citās mājās."

„Redzi," Biržarājs nometās ceļos un rādīja tikko jaušamu svītru kvadratu grīdā. „Tūdaļ kā krievi bija prom, pārkrāsoju grīdu un tā pielaboju apdilušās lūkas malas, ka tagad gan nezinātājs varētu acis izskatīt, lai ieraudzītu, ka šeit apakšā ir pagrabs — ja vien neuzkāpj virsū un nesaklausa pēc dobjās skaņas. Kas zina, kādi laiki nāks, — varbūt vēl noderēs kādreiz," saimnieks piebilda domīgi.

„Sakrājiet vismaz produktus sev tur apakšā," Juris teica nopietni, „lai vācieši visu neatņem un bēgļi nenoēd. Bet," viņš ātri pacēla galvu, „ko esiet izdomājuši ar braukšanu? Vai nebūtu pēdējais laiks domāt par kāpšanu kuģī? Jeb varbūt jūs gudrojat par Zviedriju? Šai pusē jau ir daudzi, kas par to runā."

Biržarājs lēni kratīja galvu: „Mēs nebrauksim nekur. Mēs ar māti nē. Ko mēs, veci cilvēki, darīsim pasaulē? Ja jau lemts, ka Kurzemei jākrīt, varbūt, ka krieveļi tomēr mums atstās kādu govi, ko paganīt kolhoza sētmalē un izvilkt dzīvību. Ja nē, tepat nomirsim un gulēsim savā zemē. Vai nu mūs, tādus vecus, vairs dzīs uz Sibīriju?"

„Tā runāja manējie arī, un šais vārdos ir laba tiesa taisnības. Bet tomēr, ja vien es būtu ticis laicīgi turp, es būtu tos vēl paspējis izraut no mājām. Nu es vismaz jums gribētu lūgt: brauciet! Mēģiniet kaut vai uz Zviedriju, tā tuvāka un laipnāka zeme."

„Lai nu paliek, tur nekā nevar grozīt," Biržarājs pārtrauca Deksni. „Turaties vien dūšīgi pa fronti, varbūt ka notiek vēl kāds brīnums, bet ja nē, — kas zina, arī Biržarāji var noderēt kādā brīdī... Bet tagad cel galdā to ciema maizi, mēs esam diezgan runājuši šīs bēdīgās lietas," un Biržarāju saimnieks izņēma skapī no augšējā plaukta trīs zaļas glāzes ar tievu, augstu kāju. „Tās vēl no mūsu kāzām," viņš teica. Un tad piebilda lēni, domīgi nolikdams glāzes uz galda:

„Kas zina, vai būs arī kāds draugs vēl šeit, kas dzers no tām uz Biržarāju saimnieku bērēm?"

III

„Viņiem ir jābūt tur. Jābūt! Kur gan citur tie būtu gājuši? Kur citur meklējuši patvērumu? Tā ir vienīgā vieta, īstā un drošā vieta. Cik mulķīga, ka es vēl blīstos uz šaubos. Es zinu — es skaidri zinu, ka viņi būs tur. Tādēļ jāsteidzas — ātrāk, ātrāk, ātrāk..."

Dagnija pielika soli, un visus piecus kilometrus no Tukuma stacijas līdz tēvoča mājām drošināja un mierināja sevi ar šīm domām. Brīžiem tās vērsās ticībā — brīžiem šaubās, bet jo tuvāk nāca Biržarāji, jo gausāka kļuva viņas gaita. Un ja nu viņu tur nav? Ja nu tēvocis neko nav dzirdējis par tēvu un māti, ja patiesi viņi nav manīti šai pusē — jā, ko tad? Vai tad atlika vēl kāda cerība vecākus sastapt?

Dagnija pagausināja gaitu un pārlaida ātru skatu kailajiem laukiem. Viss še bija drūms, tukšs un skumjš, un viņa juta, cik bezcerīgi un smagi sirds dauzījās tieši kakla bedrītē.

„Tie, kam ir izdevies izmukt no Jelgavas drupām, visi jau sen ir sameklējuši savus piederīgos. Bet daudzi ir pazuduši līdz ar krāšņo pilsētu. Vai tiešām tēvam ar māti būtu pietrūcis padoma, kā atrast ceļu uz Rīgu? Vai tiešām tie būtu devušies uz otru pusi — uz Kurzemes ostām, uz kuģiem, un aizmirsuši mani? Un kādēļ gan mani Rīgā nav sasniegusi neviena vēsts, — ne rakstu rinda? Nē, es tomēr esmu briesmīga auša!" Dagnija iecirta zobus apakšlūpā un spēra platu soli uz priekšu. „Kas tās par muļķīgām domām! Vecāki taču ir Biržarājos, un pēc stundas, nē — vēl ātrāk, mēs visi atkal satiksimies. Cik priecīga būs māte! Varbūt pat mazliet raudās. Tēvs raudzīsies manī no savu mežaino uzaču apakšas un daudz smēķēs."

Dagnija sāka iet ātrāk. Savu čemodānu, kur bija iekšā viss, kas viņai vēl piederēja, viņa bija atstājusi stacijā, un tagad it viegli laipoja pa ceļa dubļiem ar portfeli rokā.

„Taisnību sakot labi, ka vecāki devušies uz Biržarājiem. Tēvs pēdējā laikā tiešām bija pārstrādājies, arī mātei derēja lauku miers un kārtīga barība. Visu laiku viņa tik daudz sūtīja man uz Rīgu — droši vien paši pārtika, kā nu pagadījās. Labi gan, ka viņi ir Biržarājos..."

(Turpinājums sekos)

DP preses

(Turpinājums no 1. lpp.)

kad to atjaunos, kaut gan uz līdzš-
šinām Minchenes emigrācijas centrā
vien gaida ap 250 personu. Ilgās gai-
dīšanas dēļ daudzām ģimenēm tuvā-
kajās dienās izbeidzas vīzas derī-
gums, tāpat citām gaidāma bērnu
piedzimšana, kas transportu var no-
kavēt par 4—6 mēnešiem.

Sakarā ar to Latvijas pārstāvis
jautāja, kāpēc transporti pārtraukti
un kad paredz tos atjaunot. Mr. Rai-
ners norādīja, ka pēc informācijas,
kas iegūta no IRO transporta dalās
šefa Mr. Dodža, vienīgais pārtrauku-
ma iemesls ir nepietiekamais IRO
rīcībā esošo līdmašīnu skaits. Tā ne-
esot IRO vaina, ka gaisa satiksmes
sabiedrības DP pārvešanai nevarot
nodot vajadzīgo līdmašīnu skaitu.

Gaisa transporta birojā Funkka-
zarmās Latvijas pārstāvim paskaid-
roja, ka DP pārvadāšanai nododamo
līdmašīnu skaitu nosaka IRO galve-
nā mītne Ženēvā, bet arī no turienes
pašreiz nav ziņu, kad transporti va-
rētu atjaunoties. Minchenes DP ko-
misijā LWF pārstāvim paskaidrots,
ka DP pārvadāšanai kalpojošās lī-
mašīnas pašreiz aizņemtas ar trans-
portiem uz Koreju. DP transportam
gan varētu īrēt citas līdmašīnas, bet
šādu iespēju kavējot jaunā DP li-
kuma noteikums, ka šim nolūkam
izlietojamas tikai ASV sabiedrības
līdmašīnas, kas, domājams, darīta
financiālu apsvērumu dēļ.

Jautāts, kā praktiski reālizē speciā-
listu izceļošanu uz Austrāliju, par ko
ziņoja kādā no iepriekšējām preses
konferencēm, Mr. Rainers paskaidro-
ja, ka katram, kas domā kā speciā-
lists būt Austrālijai piemērots, jāpie-
sakās tieši IRO vietējās izvietošanas
nozarēs (Resettlement — Placement
Office), uzdodot par sevi pilnīgas zi-
ņas (ģimene, izglītība, sīks speciā-
litātes apraksts, prakse utt.). Minētā
nodaļas kartotēkā uzņemtos datus
caur IRO galveno mītni Ženēvā no-
sūta uz Austrāliju un izdala atsevi-

Raibā pasaule

⊙ Nepatīkamu pārsteigumu nesen pie-
dzīvoja pulcinā kausligu jaunekļu Eich-
lavā, Lichtenfelsas apriņķī. Tie krogū uz-
sāka strīdu ar kādu svešinieku. Svešais
pēc kārtas notrieca pie zemes abus pīp-
mos uzbrucējus, kam tūlīt sekoja trešais,
ceturtais, līdz uz grīdas cīnas nespēju-
gulēja jau astoņi. Svešais viesis bija pa-
zīstamais Koburgas bokseris Stengers. Pēc
astoņi pretinieku nolikvidēšanas atlikušie
viņu beidzot pievērsa ar nazi uz kā-
bokseris bija [illegible]

⊙ Beļģu zemnieks Rosolfs Sellers tā-
vumā ganībās slauca govi, kad viņam uz-
bruka bullis. Veiti mēģinājis bullī at-
gaiņāt ar zaru, zemnieks svieda sanikno-
tajam lopam ar akmeni. Akmens bullī sā-
ra tieši starp acīm, un lops nokrita ne-
dzīvs. Kaimiņi Rosomu tagad dēvē par
Dāvidu, kas ar lingu nositis Goliātu.

⊙ Braunšveigas apgabaltiesa piespried
divus mēnešus cietuma kādam 48 g. ve-
cam vīram, kas kautiņā savam krogu
biedram bija nokodis pusi auss. Niknais
vīrs acīmredzot gusi bija norijis, jo pē
kautiņa to nekur nevarēja atrast. Notie
sātais bija ar mieru cietumā atlīdzība
nodot savu jauno motociklu.

Pēc ilgām un grūtām cie
biedre un māmiņa
Helēne H
dzim. 1889. g. 31. maijā, Ir
Dzijā

Mūsu mīļais brālēns
Teod
dzim. 1909. g. 18. 10. Rīgā
Pēc vi

Kad Ojaram vārdā
Kāda ir mūsu Londo
Kas ir Latvijas ko
Vai Urugvajā ir k
Vai Beļģijā iznāk k
Uz šiem un daudz citiem jautājumie
Latviešu
Kabatas kalen
2. gada
Saturā: kalendārijs ar vārda
lāro uc. pārstāvju adresēs 22 valstīs;
dzības organizāciju un draudžu adr
rakstu, žurnālu un biļetenu saraksts
naudas vienības; 32 baltas lappuses
Kalendārs iespiests uz laba pa
Kalendāru izsūtīs pārstāvjiem no

dība cilvēcei ala prioritāti

...lāmas modificēt šīs filozo... ...arot to precīzāku un rel... ...Bet baznīca nevar šo filozo... ...atmest, nedz apgānīt, aizstājot ...niem principiem, nedz uzskatīt ...tamu, bet novecojošos relikviju, ...ība un tās filozofiskā izteiksme ...atrāties no dienas dienā.

...domā, ka baznīcas tradicionālā ...ar savu skaidro problēmu uz... ...ar savu jēdzieniski precīzo de... ...veidu var noderēt kā viduslaiku ...tei piemērots ievads scholastiskā ... Bet šo filozofiju tomēr nevarot ...kā mūsu modernās kultūras va... ...piemērotu instrumentu ... Nie... ...ticas filozofiju, viņi dižojas ar ...ēdu citām filozofijām, vecām un ...m, rietumu un austrumu. Viņi, ...tomātus, ka ar katolisko dogmu ...nāc jebkāju filozofisku mācību, ...ējai vajadzības gadījumā šo to ...ai atņem. Sv. Tēvs uzsver, ka ...atolis nedrīkstētu šaubīties par ...m apgalvojumu maldīgumu. Un ...kur ir runa par šīm fiktīvajām ...kas sevi sauc gan par imma... ...gan ideālismu, gan vēsturisko ...materiālismu, gan eksis... ...ir nosodams gan sa... ...gan kā tāds, kas no... ...Metafizikas nozarē.

...institūtu profesoriem ...neakceptādami un strikti ...tīrtiņas, ko baznīca ir no... ...nevarēs ar mierīgu sirdsap... ...tas viņiem uzticēti. At... ...mūsdienu problēmām, kas ...rodas kultūru un progresu ...nāc, lai viņi uzsāk ļoti ...nāc, bet rūpīgi un ar ...pieliek visus savus spē... ...tīnātņu progresa labā, ...tad lai arī sargās pārkāpt ...baznīca ir noteikusi Istās ...dības un doktrīnas protekci.

Roberts Mūks

TIJURAS CHRONIKA

...D. Vladeckis Montrelā iz... ...kas īpašā skatē re... ...mūsu un oskimosu kau... ...Kanādmenes latkrakstos ...retas darinātas pēc ...niem, un viņš sa... ...tumus.

...sabiedrības biedrības ...pirms gada ...rajad jau ir 312 ...līdz šim pē...

...Vējiem līdz ...Vācijā M. Kudrīša ap... ...matu drošus. Līdz ar to šis lie... ...kas guvis visai plašu lasītāju ...nostiņas.

...gulijas dziesmu dienu rīcības ...vēlīdamās atbalstīt spējīgākās ...vienības, nolēmusi pusi sarī... ...tikuma sadalīt dziedātāju vie... ...piedalījās dziesmu dienās Lid... ...un Lesterā Iogad.

...A. Johansons tautas augstsko... ...cīkšī Londonā referējis par ...okupēto Latviju.

...Melburnas latviešu biedrības ...Kokle 15. septembrī rīkos savu ...vīrišo koncertu. Kanbēras lat... ...dirigents Bullis plašam ...publikam nolasījis referātu par ...Vīnoli. — Persas latviešu bi... ...pašreiz ir 93 biedri, ...no tiem latviešu traucēt nodibīt... ...Kanberā, kas jau uzsācis mēģi...

...prof. A. Teichmanis septembrī ...s uz Angliju, kur garākā kon... ...kopā ar pianisti Dagmaru Ko... ...lielākos latviešu centrus.

...ie, piedaloties starptautiskajā ...kongresā Anglijā, dažos latvie... ...nolasa referātus. Viņa un ...Johnsona piedalīšanos kongre... ...ir sviedru laikraksti.

...Aleksandra Kadile augusta ...Bostonas raidītājā atskaņo... ...latviešu tautas dziesmas ...mu pusstundā ar nosaukumu ...alsa," kuras vada O. Blūmītis, ...klausītājus par apstākļiem ai... ...ikura.

...cel galdā to ciema maizi, ...līgās lietas," un Biržarāju ...ā plaukta trīs zaļas glā... ...vēl no mūsu kāzām," viņš ...nīgi nolikdams glāzes uz

...ugs vēl šeit, kas dzers no ...n?"

...Kur gan citur tie būtu gā... ...mu? Tā ir vienīgā vieta, ...ka es vēl blīstos un šau... ...a viņi būs tur. Tādēļ jā...

...piecus kilometrus no Tu... ...drošināja un mierināja ...vērsāp ticībā — brīžiem ...i, jo gausāka kļuva viņas ...Ja nu tēvocis neko nav ...tiesi viņi nav maniti šai ...vēl kāda cerība vecākus

...ārlaida ātru skatu kaila... ...s, tukšs un skumjš, un ...sirds dauzījās tieši kaklā

...o Jelgavas drupām, visi ...rīgos. Bet daudzi ir pa... ...ai tiešām tēvam ar māti ...ju uz Rīgu? Vai tiešām ...už Kurzemes ostām, uz ...kādēļ gan mani Rīgā nav ...stu rinda? Nē, es tomēr ...cirta zobus apakšlūpā un ...s tās par muļķīgām do... ...m pēc stundas, nē — vēl ...Cik priecīga būs māte! ...raudzīsies manī no savu ...smēķēs."

...emodānu, kur bija iekšā ...bija atstājusi stacijā, un ...iem ar portfeli rokā.

...devušies uz Biržarājiem. ...strādājies, arī mātei de... ...ba. Visu laiku viņa tik ...vien paši pārtika, kā nu ...žarājos ..."

...mon)

DP preses konference

(Turpinājums no 1. lpp.)

kad to atjaunos, kaut gan uz lidmašīnām Minchenes emigrācijas centrā vien gaida ap 250 personu. Ilgās gaidīšanas dēļ daudzām ģimenēm tuvākajās dienās izbeidzas vīzas derīgums, tāpat citām gaidāma bērnu piedzimšana, kas transportu var nokavēt par 4—6 mēnešiem.

Sakarā ar to Latvijas pārstāvis jautāja, kāpēc transporti pārtraukti un kad paredz tos atjaunot. Mr. Rainers norādīja, ka pēc informācijas, kas iegūta no IRO transporta daļas šefa Mr. Dodža, vienīgais pārtraukuma iemesls ir nepietiekamais IRO rīcībā esošo lidmašīnu skaits. Tā neesot IRO vaina, ka gaisa satiksmes sabiedrības DP pārvešanai nevarot nodot vajadzīgo lidmašīnu skaitu.

Gaisa transporta birojā Funkkazarmās Latvijas pārstāvim paskaidroja, ka DP pārvadāšanai nododamo lidmašīnu skaitu nosaka IRO galvenā mītne Ženēvā, bet arī no turienes pašreiz nav ziņu, kad transporti varētu atjaunoties. Minchenes DP komisijā LWF pārstāvim paskaidrots, ka DP pārvadāšanai kalpojošās lidmašīnas pašreiz aizņemtas ar transportiem uz Koreju. DP transportam gan varētu īrēt citas lidmašīnas, bet šādu iespēju kavējot jaunā DP likuma noteikums, ka šim nolūkam izlietojamas tikai ASV sabiedrības lidmašīnas, kas, domājams, darīts financiālu apsvērumu dēļ.

Jautāts, kā praktiski reālizē speciālistu izceļošanu uz Austrāliju, par ko ziņoja kādā no iepriekšējām preses konferencēm, Mr. Rainers paskaidroja, ka katram, kas domā kā speciālists būt Austrālijai piemērots, jāpiesakās tieši IRO vietējās izvietošanas nozarēs (Resettlement — Placement Office), uzdodot par sevi pilnīgas ziņas (ģimene, izglītība, šīs speciālitātes apraksts, prakse utt.). Minētās nodaļas kartotēkā uzņemtos datus caur IRO galveno mītni Ženēvā nosūta uz Austrāliju un izdala atsevišķām firmām un uzņēmumiem, kas ieinteresētas speciālistu pieņemšanā. Ja firma kādu uzskata par sev derīgu, tā griežas pie valdības un deklarē, ka attiecīgai personai vai ģimenei uzņēmumā nodrošināts darbs vismaz 1 gadam resp. galvo par viņu un lūdz ieceļošanas atļauju. Jāpiebilst, ka lauksaimniekus Austrālija neuzskata par speciālistiem, bet labas izredzes ir tehniķiem, īpaši apūdeņošanas nozarē.

Nesen no Vācijas Austrālijā atgriezies austrāliešu valdības speciālistu akcijas vadītājs Mr. Boijers, kas šeit iepazinies arī ar grūti izvietojamo DP problēmu. Pašreiz 3 austrāliešu pārstāvji amerikāņu joslā sagatavo materiālus plašākam radio raidījumam par šo un vispār DP problēmu.

Pieskaroties ASV akcijai, Mr. Rainers izteica cerību, ka nākamajās nedēļās ievērojami paātrināsies emigrācija uz ASV, jo pašreiz DP komisijas strādā pilnā jaudā, pārbaudot lielu skaitu kandidātu. Pirms nedēļas uz ASV no rietumjoslām un Austrijas devušies 76 bāreņi, kas ir lielākā šādu emigrantu grupa, kopš IRO sākusi izceļošanas akciju uz ASV.

Uz žurnālistu jautājumiem, kā saprotamas pēdējās no Vašingtonas saņemtās ziņas, ka baltiešu bij. karaviri varēs ieceļot individuāli tikai tad, ja iesaukti pēc 1943. g. oktobra, preses šefs atkārtoti uzsvēra, ka šī jautājuma izšķiršana piederas ASV valdībai un IRO tajā neko nevar teikt.

Tālāk Mr. Rainers ziņoja, ka IRO tuvākajās dienās uz Koreju nosūtīs ap 4 tonnas medikamentu, ko ģenerāldirektors Kingslejs piedāvājis UN. Jautāts, vai pārpalikušos medikamentus nevarētu atvēlēt DP ģimenēm, kas ar bērniem pārgājušas vācu saimniecībā, Mr. Rainers atbildēja, ka līdzīgi materiāli kā Korejai paredzētie pietiekamā vairumā ir arī vāciešiem.

Pēc vairākiem citiem jautājumiem vienīgā konferences žurnāliste vaicāja par iespējām nokļūt Korejā arī kādam DP žurnālistam. Preses šefs atbildē ieteica DP paļauties uz tām ziņām, ko sniedz lielās starptautiskās preses pārstāvji, kas jau ir Korejā.

Par DP nodarbināšanu IRO iestādēs vāciešu vietā Mr. Rainers apliecināja, ka to cenšas darīt, kur vien iespējams, bet ne vienmēr starp DP var atrast vajadzīgos speciālistus.

Uz jautājumu, vai uz Austrāliju var izceļot DP, kas amerikāņu joslā ieradušies pēc 1949. g. 15. oktobra, preses šefs atbildēja noliedzoši. Tāpat viņam nebija ziņu, vai paredzama kādas Argentīnas imigrācijas misijas ierašanās Vācijā.

Nākamā DP preses konference notiks 20. septembrī, kāpēc Berchtesgādenas veco ļaužu mītnes oficiālā atklāšana pārcelta uz 24. septembri. Cik paredzams, uz to ieradīsies arī IRO ģenerāldirektors Kingslejs.

Arv. B.

Raibā pasaule

⊙ Nepatīkamu pārsteigumu nesen piedzīvoja pulciņš kausīgu jaunekļu Eichelavā, Lichtenfelsas apriņķī. Tie krogū uzsāka strīdu ar kādu svešinieku. Svešais pēc kārtas notrieca pie zemes abus pirmos uzbrucējus, kam tūlīt sekoja trešais, ceturtais, līdz uz grīdas cīnas nespējīgi gulēja jau astoņi. Svešais viesis bija pazīstamais Koburgas bokseris Stengers. Pēc astoņu pretinieku nolikvidēšanas atlikušie viņu beidzot pieveica ar nazi, jā kā bokseris bija jāpoved slimnīcā.

⊙ Beļģu zemnieks Rosoms Sarlerua tuvumā ganības slauca govi, kad viņam uzbruka bullis. Veiti mēģinājis bulli atgainēt ar zaru, zemnieks svieda saniknotajam lopam ar akmeni. Akmens bulli kēra tieši starp acīm, un lops nokrita nedzīvs. Kaimiņi Rosomu tagad dēvē par Dāvidu, kas ar lingu nositis Goliātu.

⊙ Braunšveigas apgabaltiesa piesprieda divus mēnešus cietuma kādam 48 g. vecam vīram, kas kautiņā savam krogus biedram bija nokodis pusi auss. Niknais vīrs acīmredzot ausi bija norijis, jo pēc kautiņa to nekur nevarēja atrast. Notiesātais bija ar mieru cietušam atlīdzībai nodot savu jauno motociklu.

BOKSĒJAS, LAI SIEVAI NOPIRKTU MĀJU

Sporta vēstule no Austrālijas

Sidnejas laikraksts The Sun augusta beigās plašu rakstu veltīja latviešu bokserim Elmāram Berzinskim, ievietojot arī vairākus attēlus. Berzinskis ir dzelzceļu strādnieks Sidnejā, kam 2 g. darba ilgums beigsies 1951. g. oktobrī. No 1944.—1949. g. Vācijā viņš bijis kāda amerikāņu virsnieka apkalpotājs Hanoverā. Boksa ringam E. Berzinski izvēlējās austrāliešu menedžeris Alfs Veimarks. Viņš saka, ka nevienam Austrālijas bokserim neesot tik kolosāls spēks, kā blondajam latvietim.

E. Berzinskis Austrālijā absolvējis 8 cīņas, par tām kopsummā nopelnīdams 30 mārciņu. Tas nav sevišķi daudz. Ja The Sun līdzstrādniekam taisnība, tad „latvietis boksējas, lai iegūtu naudu mājas pirkšanai savai sievai". Līdzšinējās sacensībās B. 3 pretiniekus uzvarējis ar knockout, bet 2 cīņās bijis spiests atzīt pretinieku punktu pārākumu. Vienā no šīm sacensībām B. punktu ziņā zaudēja katrā no 7 gājieniem, bet 8. roundā sita savu pretinieku ar knock-out. Arī pēc zaudējumiem, kad acs vēl zila, B. nav mazdūšīgs, bet vienmēr jautā menedžeram: „Kad būs mana nākamā cīņa?" Milzīgajam spēkam līdzsīnējos nepilnos 9 treniņa mēnešos E. Berzinskis vēl nav paspējis pievienot pieklājīgu tehniku, kādēļ viņš dažkārt izpelnās nevien Sidnejas sporta publikas aplausus, bet arī smieklus.

B. boksam pievērsies tikai Austrālijā. Latvijā viņš vēl ringā nebija kāpis un arī Vācijas trimdā Hanovērā „pa jokam" paboksējis vienīgi pāris gājienu.

K a n b ē r ā, augustā.

Arn. Smits

Šachisti sadodas rokas pāri okeaniem

Sācies korespondencturnīrs starp Austrālijas un Anglijas latviešu šachistiem pie 4 galdiņiem. Sacenšas K. Līdums (Austr.) — E. Stakle (Angl.), H. Cauce (Austr.) — A. Prieditis (Angl.), O. Bergmanis (Austr.) — J. Apolēns (Angl.) un E. Mālītis (Austr.) — B. Tilupa (Angl.). Vai arī citu emigrācijas zemju latviešu šachisti nevēlas sadoties rokas pāri okeaniem?

P. Purkalītis

SPRAIGA SARUNA

„Zenta man teica, ka Tu esot viņai pasacījusi nosliepumu, par kuru es Tev teicu, lai Tu viņai to nesaki."

„Ir gan tā Zenta! Es taču labi viņai teicu, lai viņa nesaka Tev, ka es Tev to esmu teikusi!"

„Nuja, bet es jau viņai teicu, ka nesacīju Tev, ka viņa man to pateica. Tagad tikai Tu nesaki viņai, ka es Tev pateicu!"

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Augustdorfas jaunatne plašākā skaitā nekā citkārt piedalījās YMCA-YWCA rīkotās vieglatlētu pārbaudes sacīkstēs. No gūtajiem sasniegumiem jāizceļ 16 g. v. Maijas Migles varējums tāllēkšanā 4,40 m un 60 m skrējienā 8,7 sek. Šķiet, ka vairāk trenējoties un apgūstot tehniku, M. droši pārsniegs 5 m līniju. Lodē (4 kg) Migle uzrādīja 7,42 un V. Brigzna 7,20 m. Jaunatnei līdz 18 g. v. 60 m L. Strods skrēja 9,2 sek. un augstlēkšanā M. Dreimanis sasniedza 1,41. Pieaugušo sacensībās 100 m V. Vaits 12,9, tāllēkšanā A. Migliņš 5,28 m un lodē invalīds M. Priedītis 11,39. Vērtējumā pēc tautībām latvieši tālu pārspēja savus konkurentus.

Vienīgā latviešu basketbola vienība Austrālijā, kas vēl nav zaudējusi nevienu spēli, ir Pertas Patria (F. Blicavs, A. Rings un Co). Tai vislielākās izredzes tikt Rietumaustrālijas meistargodā.

Mūsu izlases slēpotāja Kurta Liberta ģimene Austrālijā aplaimota ar otru meitu. Pats tēvs, kā viņš saka, vēl tomēr domā uzkāpt uz slēpēm. K. Liberts dzīvo Litgovā.

Latviešu galda tenisistu kvalifikācijas turnīrā Sidnejā uzvarēja V. Tauriņš, finālā pārspējot O. Zīdu 21-19, 21-16. Trešais bija inž. J. Kasapcevs, 4. v. S. Grosberga, 5. v. Z. Bormanis, 6. v. J. Serkovs, 7. K. Peskovs, 8. E. Paeglītis, 9. B. Kondradievs, 10. H. Muldiņš. Startēja 14 dalībnieku. Oktobrī paredzētas Sidnejas latviešu meistarsacīkstes galda tenisā.

Latviešu šachists Br. Strazdiņš kvalificējies Austrālijas pavalsts Nūsautvelsas meistarsacīkstēm, kuras sākās augusta pēdējā nedēļā. Br. Strazdiņš ir arī Sidnejas 1950. g. čempions.

Dipholcas nometnē viesojās Eversburgas invalīdu centra sportisti un uzvarēja galda tenisā 6-3, šachā 3,5-2,5, bet zaudēja volejbolā 2-15; 7-15.

Austrālijas meistarsacīkstēs 10.000 m soļošanā piedalījās arī latvietis V. Skujiņš-Grandy. Maz trenējies, sacensībās Sidnejā viņš neguva cerētās sekmes un ierindojās 11. vietā. Austrālijas presē Skujiņš nezin kādēļ bija nodēvēts par „Former Swedish Olympian". Otro gadu pēc kārtas uzvarēja melburnietis E. J. Alsops (47:48,6 min.).

Atgūtais Dēvisa kauss tenisā augusta pēdējās dienās Austrālijā radīja tādu sajūsmu, ka visi pārējie notikumi gan austrāliešu pašu dzīvē, gan arī ārzemēs palika pilnīgā ēnā. Laužu mutēs bija vienīgi J. Bromviča, F. Sedžmena un K. Mekgregora vārdi. Prese Dēvisa kausa izcīņas finālam Nujorkā veltīja savas pirmās lappuses un ievadrakstus. Jau paziņots, ka austrālieši Dēvisa kausu aizstāvēs 1951. g. decembrī Sidnejā.

Kad karaļa klātbūtne ietekmē sportistus

Daily Mail sarīkojumā Lamanša kanāli 34 km platā joslā, starp Pelēkā deguna ragu franču un Doveru angļu krastā, šinīs dienās mēģināja pārpeldēt 18 vīrieši un 6 sievietes. Pirmais pie mērķa 10 st. un 52 min. nonāca ēģiptietis Hasans el Rehims un aiz viņa franču peldētājs Rožērs le Morvāns, kas distanci veica 11 st. un 3 min. No sievietēm labāko sniegumu uzrādīja 31 g. v. amerikāņu stenotipiste Čadviga, par 1 stundu pārspēdama Ģertrūdes Ederles 1926. g. sasniegto rekordu — 14 st. 34 min. Otrā krastā peldētājus sagaidīja nepārredzams ļaužu pulks un tie saņēma laikrakstu ziedotās balvas. Ēģiptietī pēc apbalvošanas ceremonijas nekavējoties devās atpakaļ franču krastā, kur tos jau gaidīja viņu karalis Faruks.

Šinīs dienās notika īpašas sacīkstes Lamanša kanāļa pārpeldēšanā, kurās distanci veica 9 peldētāji, starp tiem divas sievietes. Laiks sacensībām nebija labvēlīgs, jo pūta stipra vējš un lija, taču 16 ar pusstundās pirmais mērķi sasniedza 41 g. v. ēģiptietis Hasans El Rehims, kas kanāli šķērsoja jau trešo reizi. Viņš ir īsts milzis, kas sver 99 kg un viņa garums 1,83 m. Viņu un trešās vietas ieguvēju Hasanu Hamadu pēc uzvaras īpašā audiencē Dovilā pieņēma karalis Faruks, kas paziņoja, ka valdība nolēmusi viņiem dāvināt ģimenes mājas Ēģiptē. Kad karalis vaicāja, vai viņiem vēl būtu kādas vēlēšanās, tie paziņoja, ka nodomājuši izdarīt svētceļojumu uz Meku, pēc kam karalis apsolījās samaksāt ar to saistītos izdevumus. Skūpstot karaļa roku un pateicoties abu vārdā, Rehima nomādija, ka karaļa klātbūtne Francijas krastā viņus iedvesmojusi visu sacensības laiku un nodrošinājusi tiem uzvaru.

Klizma gadījās 17 g. v. angļu peldētājai Fīderei, kas iekļuva spēcīgā straumē un pēc 16 stundām bija nopeldējusi tikai 8 km, pēc kam sacensību uzdeva. Otru krastu sasniedza 22 g. v. angļu vingrošanas un reliģijas skolotāja Elena Fentone, kaut gan krampji viņai bija paralizējuši labo roku un vairākas stundas vajadzēja peldēt vienrocīgi. Pirmais skots, kas ietaupīja ceļa naudu, kanāli pārpeldot, un vēl saņēma 250 mārc. prēmiju, bija 24 g. v. skotu peldētāju savienības prezidents Viljems Barnijs.

Pēc ilgām un grūtām ciešanām aizgāja mūžībā mana mīļā dzīvesbiedre un māmiņa

Helēne Heisters, dz. Jurtina

dzim. 1889. g. 31. maijā, Irkuckā, mir. 1950. g. 31. aug. Ludvigsburgā.

Dziļās sērās
virs, meita, piederīgie dzimtenē un svešumā.

Mūsu mīļais brālēns
mag. rer. nat.

Teodors Barkovskis,

dzim. 1909. g. 18. 10. Rīgā, mir. 1950. g. 29. 6. Neuštatē.

Pēc viņa sēro
Kvēpu un Jansonu ģim. ASV, Kalifornijā — Vācijā.

Kad Ojaram vārda diena un kad Dzidrai
Kāda ir mūsu Londonas sūtniecības adrese
Kas ir Latvijas konsuls Dienvidafrikā
Vai Urugvajā ir kāda latviešu biedrība
Vai Beļģijā iznāk kāds latviešu izdevums ?

Uz šiem un daudz citiem jautājumiem jums atbildi dos nupat iznākušais

Latviešu apgāda

Kabatas kalendars 1951. gadam

2. gada gājums

Saturā: kalendārijs ar vārda dienām; Latvijas diplomātisko, konsulāro uc. pārstāvju adreses 22 valstīs; vairāk nekā 50 latviešu biedrību, palīdzības organizāciju un draudžu adreses 17 dažādās valstīs; 28 latviešu laikrakstu, žurnālu un biļetēnu saraksts ar adresēm; svarīgākie mēri, svari un naudas vienības; 32 baltas lappuses piezīmēm.

Kalendārs iespiests uz laba papīra un kaliko sējumā.
Maksā DM 1,60

Kalendāru izsūtīs pārstāvjiem nometnēs pieprasījumu kārtībā.

Galvenais pārstāvis O. DIĶIS,
(24a) Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 7.
(639)

Tuvākā laikā iznāks

Richarda Valdesa romāns

JŪRAS VILKI

ar mākslinieka E. Geistautes vāka zīmējumu. Cena DM 5,—

Latviešu jūrnieki, izdarītāji un cīnītāji, sadevušies vienā dūrē, cauri likstām, negaisiem un bangām veido gaišāku savu nākotni. Spēks, dēkas, humors, mīlestība un gaišs latvisks skatījums mūs valdzina no pirmās līdz pēdējai lapas pusei.

Apgāds lūdz tirgotājus Vācijā un citās zemēs nekavējoties pieteikt vajadzīgo eks. skaitu. Izsūtām atsevišķus eksemplārus pēcmaksā.

P. AVOTIŅA apgāds,
Alt-Württemberg-Allee, (Jägerhof),
Bl. 2-57, Ludwigsburg, Germany.
(643)

A. AUGSTUMS
Foto-Vervielfältigungsanstalt
(24a) Hamburg 36 B. d. Kirchhöfen 1

Pieņem pasūtinājumus grāmatu un manuskriptu pavairošanai foto iespiedumā.

Dabūjamas sekojošas grāmatas:

	DM
1. Egils Kalme, Zelts, luga 3 ainās, ar autora vāku un ilustrācijām	2,50
2. Jānis Lapiņš, Jānis Poruks, dzejnieka dzīves romāns	4,50
3. Rutku Tēvs, Aklais Valentīns, romāns	5,—
4. F. Strauchs, Vācu valodas pašmācība	8,—
5. F. Strauchs, Vācu valodas gramatika	4,75
6. Ed. Ozoliņš, Vāciski-latviska vārdnīca	12,—
7. Prof. J. Siliņš, Psicholoģija un loģika	6,—
8. Prof. J. Cizarevičs, Ievads analīzē	2,50
9. Doc. K. Zalts, Vektoru rēķini	3,50
10. Prof. A. Kalniņš, Ķīmiskā meža technoloģija	12,—
11. A. Antens, Rokas grāmata audējām	5,—
12. Laulība un ģimenes dzīve	1,50
13. W. Greilings, Ķīmija iekaro pasauli	4,50
14. Z. Verns, Kapteiņa Granta bērni, II daļa	3,—
15. Z. Verns, Kapteiņa Granta bērni, III daļa	2,75
16. Dr. K. Matiuss, Latviski-angliska vārdnīca	5,—

Iespiešanā:

1. I. D. Viss, Šveices Robinsons, ar daudzām ilustrācijām	8,—
2. V. Igo, Parīzes Dievmātes katedrāle (2 izd.), I daļa	4,75
II daļa	5,—

(645)

Kādiem līdzekļiem
krievi terorizē bēgļus no Baltijas valstīm

to atklāj Latvju Ziņas jaunākajā (459.) n-rā. Lasiet ievadrakstu un rakstu par padomju notas varoņa

Vila Vilkāna - Silkalna dēkām

Bez tam — kā katrā numurā — citi interesanti raksti un informācija.

Latvieši Anglijā, Vācijā, Amerikā, Austrālijā un citās zemēs, rakstiet mums, un mēs sāksim Jums avīzi sūtīt nekavējoties. Pēc tam informēsim Jūs, kur kārtojama abonementa maksa, kas nav augsta.

Rakstiet jau šodien uz LZ ekspedīciju: Garvargatan 11, Stockholm, Sweden.
(644)

Tuvu būtu mūsu gaišās dienas, ja atsauktos

LATVJU TAUTIETES

nopietnā iepazīšanās nolūkā, neizlādzot atraitnes. Rakstīt ar īsu biografiju Dziedātājam, 23 g. v., Dejotājam, 26 g. v., vai Mūzikantam, 28 g. v., Latvian Hut 16, Ardvorlich, Ardlui, Loch.-Sloy, Scotland, Gr. Britain.
(633)

Meklēju MINTAUTU FREIMANI,

kas dzīvoja Hanavas nometnē. Lūdzu rakstīt: H. Andersons, Cartas Sobrantes, Caracas, Venezuela.
(642)

Krustvārdu mīkla

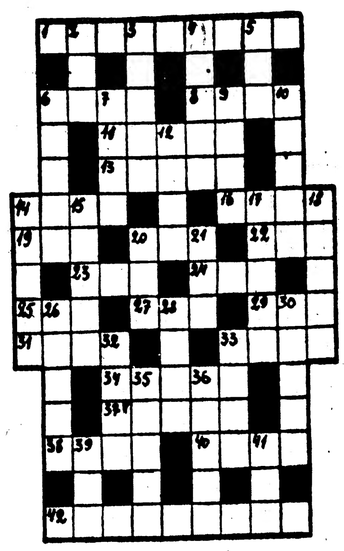

Limeniski: 1. Gada laiks. 6. Saliekts. 8. Svinīgs sarīkojums. 11. Vienādiņas dzīvnieks. 13. Zvērs. 14. Izvēlas. 16. Upe Vācijā. 19. Spēj. 20. Insekts. 22. Negarš. 23. Bij. latviešu sporta biedrības iniciāļi. 24. Sievietes vārds. 25. Skat! 27. Amerikāņu raidītāja iniciāļi Vācijā. 29. Tuvojas. 31. „Ārstēt" augļu kokus. 33. Gaismēklis. 34. Jūras vēži. 37. Manīt, just. 38. „Klausulē". 40. Augliga zeme. 42. Delegāts.

Stateniski: 2. Steidzīgi. 3. Dienas vēstnese. 4. Tuvo austrumu valsts iedzīvotāji. 5. Rist. 6. Koks. 7. Pilsēta Francijā. 9. Naudas glabātuve. 10. Nevarīgs. 12. Apstrādāt zemi. 14. Iegarena. 15. Izrāda vājprātības pazīmes. 17. Tropu auga. 18. Smalks kauls. 20. Nieciņa organa. 21. Apzīmējums trigonometrijā. 26. Auklē. 28. Autonobiļu firma, oriģinālvalodā. 30. Putns. 32. Vīrieša vārds. 33. Sievietes vārds. 35. Burenieka daļa. 36. Pieticīga. 39. Bij. vācu filmu sabiedrība. 41. Saikšķis.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums:

Limeniski: 1. Jalta. 4. Alibi. 7. Plūdonis. 10. Rilke. 11. Treks. 12. Lazarete. 13. Svēte. 16. Skala. 19. Slavēt. 21. Lauska. 22. Sakrīt. 23. Elkoņi. 25. Slaidi. 26. Iecava. 27. Lapsa. 30. Ostas. 33. Vokatīvs. 34. Ūnija. 35. Torna. 36. Rutinēti. 37. Avene. 38. Trans. — Stateniski: 1. Jards. 2. Lelle. 3. Apelē. 4. Astes. 5. Imēra. 6. Iesma. 8. Urzula. 9. Nieres. 14. Valmiera. 15. Taukšķis. 17. Karabīns. 18. Loterija. 19. Skārņi. 20. Tabula. 24. Ieskāt. 25. Sveile. 27. Lauma. 28. Plikē. 29. Avarē. 30. Ostīt. 31. Tarba. 32. Spars.

Izdevīgas iespējas latviešu tirgotājiem

Latvietis V. Graubiņš, kas saistījies kādā beļģu eksporta-importa firmā par referentu un tās uzdevumā apmeklē arī Vāciju, informē, ka ar firmu darījumus varētu kārtot arī latviešu tirgotāji un kooperatīvi Vācijā, jo noteikumi viņai izdevīgi. Firma piedāvā pārtikas līdzekļus, tekstilijas, būvmateriālus (cementu, stiklu, šīferu, asfaltu), tabaku, parfimērijas un dažādas ķīmikālijas.

V. Graubiņš pilnvarots paskaidrot, ka pirkšanas gadījumā preču izvešanas licenci sagādā firma pati. Ja pircējam nav vācu iestāžu izdotas importa atļaujas, tas jāpaziņo firmai, preces iepērkot. Tad firma ar Maršala plāna komisijas Parīzē palīdzību izgādā ievešanas atļauju, jo par to pastāv īpaša vienošanās. Iespējams preces ievest arī uz kredīta; tādā gadījumā tas jāziņo, izdarot pasūtījumu. Kredītu piešķir Maršala plāna komisija un pēc preču saņemšanas tas jāatmaksā vācu bankā.

Lai pēc minētajiem noteikumiem ievadītu tirdzniecisko operāciju, ieinteresētai personai jāraksta oficiāls preču pieprasījums franču valodā uz šādu adresi: ACEMP Import-Export Pontilas, Namur, Belgique, uzdodot kādas preces un cik daudz vēlas pirkt un ar kādiem noteikumiem. Ja preci pērk uz kredīta vai ar firmas starpniecību iegūst ievešanas atļauju Vācijā, firma ņem 2 proc. komisiju. V. Graubiņš aizrāda, ka šie noteikumi īpaši izdevīgi latviešu tirgotājiem un kooperatīviem.

-oi-

LATVIJA

Nr. 70 (414) 1950. g. 13. septembrī

Neizlietotos manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,— par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,50 mēn., uz ASV pa gaisa pastu DM 8,50 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,50.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,90 par vienslej. nonpareiļu iespiedumrindas aizņemamo telpu: vienreizīgs 10 iespiedumrindu sludd. DM 8,—; vienreiz 5 iespiedumr. sludd. DM 2,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 50% atlaidi!

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši!

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK apgāds LATVIJA,

(14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany (tālr. Schw. Gmünd 2159)

Atombumba var novērst trešo pasaules karu

DEFS KUPERS IETEIC IZNĪCINĀT MASKAVU UN CITAS PADOMJU LIELPILSĒTAS

Bij. Savienoto valstu kara ministrs Defs Kupers laikrakstā Continental Daily Mail iztirzā atombumbas pielietošanas jautājumu. Principā pievienodamies uzskatam, ka atombumba ir necilvēcisks ierocis — tikpat barbarisks kā kādas pārliecības uzspiešana ar varas metodēm — viņš konstatē, ka sabiedriskā doma vienmēr ar šausmām atsaukusies uz katru jaunizgudroto iznīcināšanas ieroci, kas visi ar laiku tomēr kļuvuši parasti un atziti par karā atļautiem.

„Nav nekrietnāk cilvēku nošaut," raksta Defs Kupers, „nekā nodurt; nav brutālāk uzlaist tam indīgu gāzi, nekā uzmest uz galvas dinamītu. Un vienlīdz barbariski ir sviest atombumbu, kas nogalina 200.000 cilvēku, kā nomest 200 cixas bumbas, kas katra iznīcina pa 1000."

„Ja brīvības aizstāvēšana ar ieročiem ir noziegums, ko darījuši visu pasaužu krietnākie vīri, un mēs nebūtu gatavi sekot viņu piemēram, tad brīvības drīz vien vairs nebūtu. Tādēļ absurds ir apgalvojums, ka atombumba būtu nehumānāks kara ierocis par kuru katru citu. Še nav atšķirības starp šādu vai citādu bumbu, nedz arī tādiem ieročiem, kādi ir piem., blokāde. Tas skan nežēlīgi, bet tāds ir karš, un visnehumānākais, ko varam darīt kara izcelšanās gadījumā, ir — pabeigt to, cik ātri vien iespējams.

Karš, kas patlaban attīstās, nav tikai cīņa starp ziemeļkorejiešiem un ziemeļamerikāņiem. Tas ir karš starp totālitārismu un brīvām valstīm; tas saista arī mūs, un šo saistību mēs nevaram ierobežot. Sabiedrotajiem ir jauni un briesmīgi ieroči, kuŗus efektīvi pielietoja jau pagājušā karā, tā panākot tā pēkšņu izbeigšanos. Gan arī toreiz daži nepiekrita jauno ieroču laišanai darbā, bet neviens nevar pateikt, cik ilgi vilktos karš un cik daudz vairāk dzīvību būtu zaudējušas sabiedroto armijas un flotes bez šo ieroču pielietošanas.

Liekas, ka patlaban mūsu ienaidnieku rīcībā daudz atombumbu vēl nav. Bet visā drīzumā tās viņam būs, un mēs esam pārliecināti, ka reiz viņi laidīs tās darbā. Vai mēs gaidīsim, kamēr viņi dos signālu tās pielietošanai? Šis signāls nāks tikai tad, kad mūsu ienaidnieki būs pārliecinājušies, ka viņu krājumi pārsniedz mūsējos. Vai mēs patiesi atliksim viņu iznīcināšanu, kamēr tie jutīsies spējīgi iznīcināt mūs? Vai esam pie pilna prāta?

Dzirdēti iebildumi, ka Korejas pussala nav piemērots placdarms atombumbas pielietošanai. Šo iebildumu motivē ar to, ka tur, kur cīnās divi armijas, nevar uzmest bumbu vienai, neriskējot nodarīt otrai līdzīgu postu. Arī Korejas ziemeļu daļā, no kuŗienes krievi palaidā sarkanās chordas uz dienvidiem, palikuši tikai mierīgie lauku iedzīvotāji, kuŗu iznīcināšana Kremlim būtu pilnīgi vienaldzīga.

Bet ja Koreja ir nepiemērots mērķis, tad to nevar teikt par Maskavu. Arvien gudrāk ir tēmēt sirdī nekā locekļos. Šai mazajai bandai (domāts politbirojs), kas karu sākusi, jāpasaka, lai viņa to izbeidz! Un ja Kremļa vīri to nedarītu, viņiem būs jārēķinājas ar konsekvencēm. Tiem jādod pistiekams, bet ne pārlieku ilgs laiks savu ļaužu dzīvību paglābšanai, taču lai viņi zina, ka, noteiktajam terminam paejot, viņu lielpilsētas būs iznīcinātas, sākot ar Maskavu. Tā varētu nodibināt mieru, un trešais pasaules karš būtu novērsts," — saka Defs Kupers.

ASV nolēmušas...

(Turpinājums no 1. lpp.)

spriedies ar ārlietu un aizsardzības ministriju, kā arī ar amerikāņu augsto komisāru Vācijā Meklojiu. Laikrakstu korespondenti saka, ka Eiropai laikam draud nopietnas briesmas, jo citādi Trūmens tik īsā laikā nebūtu grozījis savus agrākos uzskatus. Politiskās aprindas tālāk norāda, ka 3 ārlietu ministru konferencē, kas sākās otrdien, Ečesons prasīs iecelt Ziemeļatlantika telpai amerikāņu virspavēlnieku un kopīgajā aizsardzības sistēmā iesaistīt arī vācu bruņotos spēkus. Tas nozīmē Rietumvācijas remilitarizāciju, lai gan nekāds vācu ģenerālštābs nav paredzēts. Saformētās Rietumvācijas divizijas būs padotas amerikāņu virspavēlniecībai. Konferencē bez tam apspriedīsot arī vācu policijas palielināšanu.

Ka Vašingtonā tiešām izšķirsies Rietumvācijas liktenis, to preses konferencē apliecināja arī kanclers Ādenauers, kuŗam pirms nedēļas bija vairākas apspriedes ar sabiedroto augstajiem komisāriem. „Es sagaidu, ka Vašingtonā pieņems svarīgus lēmumus attiecībā uz Rietumvāciju. Bet kamēr tas vēl nav noticis, es neko tuvāk nevaru izteikties," sacīja Ādenauers.

Rietumvācijas remilitarizācijai ir gara priekšvēsture. Bairis par to vispirms pacēlās. Bonnas valdības aprindās. Vairākās intervijās amerikāņu ziņu aģentūru pārstāvjiem Dr. Ādenauers uzsvēra tās draudzīgās briesmas, kas eventuāli varētu nākt no austrumu joslas tautas policijas. Sabiedrotie sākumā negribēja ne dzirdēt pat par Rietumvācijas policijas spēku palielināšanu, nerunājot nemaz par armiju. Tikai pirms nedēļas, kad amerikāņu augstais komisārs Meklojs bija ieradies Vašingtonā, lai piedalītos ārlietu ministru konferencē, pēc apspriedes ar prezidentu Trūmenu viņš žurnālistiem paziņoja: „Jāatrod kāda metode, lai arī Rietumvācija varētu aizsargāties." Dienu vēlāk Meklojа domas apstiprināja arī ārlietu ministrs Ečesons, gandrīz burtiski atkārtodams viņa vārdus.

Militārajiem speciālistiem jau sen bija skaidrs, ka bez Vācijas nav iespējams aizstāvēt Eiropu. Šķiet, ka šo tezi ļoti labi saprot arī paši vācieši, mēģinādami tāpēc „pārdot savu ādu" iespējami dārgāk. Daudzajās aptaujās, ko izdarījusi vācu prese un žurnāli, lielumlielais vāciešu vairums izsacījies pret armiju. Daudzi tīri atklāti paskaidrojuši, ka viņi nevar aizmirst vācu karavīru diskriminēšanu, daudzās kara noziedznieku prāvas un nehumāno apiešanos pret gūstekņiem. Kāds zviedru žurnālists par šo jautājumu izteicies visai vienkāršā. — „Nedodot nekādu konkrētu mērķi, vācieši negribēs bruņoties. Viņi negribēs radīt savu armiju, lai aizstāvētu okupācijas varu."

PAR KOMŪNISTISKO ĶĪNU IZŠĶIRSIES UN PILNSAPULCE

Ņujorka (F). — Apvienoto nāciju ģenerālsekretārs Trigve Li ar īpašu rakstu paziņoja komūnistiskās Ķīnas valdībai, ka par tās delegācijas pielaišanu izšķirsies UN pilnsapulce. Ja lēmums būs pozitīvs, viņš nekavējoties veiks visus priekšdarbus, lai ķīnieši varētu piedalīties tālākā Apvienoto nāciju darbā. Informētas aprindas Ņujorkā runā, ka britu ārlietu ministrs Ernests Bevins mēģinās atrast kādu formulu, kas apmierinātu abas puses. Londona jau ilgāku laiku esot nodarbojusies ar jautājumu par komūnistiskās Ķīnas uzņemšanu UN. No neoficiālās informācijas izriet, ka Lielbritānijai nebūtu nekas pretī, ja Lēksaksesā ierastos Maotsetunga pārstāvji. Sagaida, ka par šo problēmu Bevins runās arī 3 ārlietu ministru konferencē Vašingtonā.

SED partijā sākusies ģenerālšķiršana

NO AMATIEM JAU ATCELTI SEŠI PROMINENTI BIEDRI — PAREDZ IZSLĒGT AP 25 PROC. FUNKCIONĀRU, KAS IEŅEM ATALGOTUS AMATUS

Berline (D). — Rietumberlines laikraksti ziņo, ka jau tuvākajā nākotnē sāksies Pīka pieteiktā SED ģenerālšķiršana. Partijas politbirojā pašreiz norit drudžains darbs, kur sagatavo sarakstus un pārbauda biedru reģistrus. Informētas aprindas Berlinē izsakās, ka no SED izslēgts ne mazāk par 25 proc. funkcionāru, kas ieņem algotus amatus. Tīrīšana, patiesību sakot, jau sākusies. To ievadīja SED centrālkomitejas publicētais ziņojums, ka no partijas izslēgti sešī vadītāji locekļi, kuŗiem piedēvē sakarus ar amerikāņu aģentu Noelu Fildu.

Izslēgtais ir līdzšinējais padomju joslas zemkopības ministrijas valsts sekretārs Pauls Merkers, agrākais Berlines raidītāja šefredaktors un Austrumvācijas informācijas dienesta nodaļas vadītājs Bruno Goldhammers, Deutschlandsendera šefredaktors Leo Bauers, agrākais SED centrālorgana šefredaktors Leksis Ende, bijušais austrumjoslas dzelzceļu ģenerāldirektors Vilijs Kreikemeijers un Demokratisko sieviešu apvienības sekretāre Marija Veiterere. Visi izslēgtie pašreiz atrodoties mājas arestā, kur viņus apsargā valsts drošības policija. Partijas centrālorgans Neues Deutschland apzīmē tīrīšanas „par jaunu fazi partijas vēstures attīstībā". Pēc pēdējām informācijām nežēlastībā laikam kritīs arī padomju joslas informācijas dienesta vadītājs Gerhards Eislers, kas savā laikā ar poļu tvaikoni Batory izbēga no Savienotajām valstīm.

Rietumberlīnes prese tālāk vēsti, ka Leo Bauers jau augusta beigās apcietināts. Kopš tā laika pazudusi arī viņa sieva un sievasmāte. Der atcerēties, ka Bauers savā laikā bija iniciātors neskaitlīmām atlaišanām Berlīnes austrumjoslas raidītājā. Turpmākās atlaišanas vispirms skāršot tos SED biedrus, kam bija kādi sakari ar minētajiem sešiem. Plašas tīrīšanas esot paredzētas arī padomju joslas kultūras apvienības sekretāriātā. Par pirmajiem grēkāžiem min rakstnieku Ludvigu Rennu, Arnoldu Cveigu un Annu Zegheri. Viņi jau kopš ilgāka laika nav redzēti atklātībā. Paralēli šīm tīrīšanām padomju joslas valdība aizliegusi arī vācu ļeļigisko sekti Jehovas lieciniekī. Pēdējās dienās apcietināti vairāki tūkstoši šīs sektes dalībnieku. Pārbēdzēji Rietumberlīnē, kuŗu skaitu vērtē uz 200 cilvēkiem, stāsta, ka apcietināšanas lielāko tiesu notiekot naktī vai rīta stundās.

PREZIDENTS TRŪMENS ATVAINOJAS UN ATSAUC SAVUS APGALVOJUMUS

Vašingtona (E). — Augusta beigās publicētajā vēstulē prezidents Trūmens nosauca kara flotes kājniekus par policijas vienību un deklarēja, ka tā attīstījusi tādu propagandas mašīnu, kas līdzinājas Staļina. Šis prezidenta apgalvojums radīja lielu satraukumu, jo apmēram divas trešdaļas Savienoto valstu iedzīvotāju stāv aiz flotes un flotes kājniekiem. Pēc apspriedes ar šaviem tuvākajiem līdzstrādniekiem, prezidents Trūmens uzaicināja Baltajā namā flotes kājnieku komandieri ģenerāli Kliftonu Kētu un pasniedza viņam oficiālu atvainošanos rakstu. Prezidents atklāti nožēloja visus savus „nelaimīgos formulējumus", ko viņš bija teicis par flotes kājniekiem.

UN karaspēks tomēr nostabilizējis savu fronti

Tokio (E). — Pagājušā nedēļa divu mēnešu ilgajā Korejas karā bija visķritiskākā. Pēc Pohangas krišanas un pēc komūnistu lielofensīvas Taigu telpā, likās, ka Apvienoto nāciju karaspēkam būs jāzaudē liela daļa teritorijas un Pusanas priekštilta pozīcija kļūs pavisam maza. Bet nedēļas beigās amerikāņu, britu un dienvidkorejiešu karaspēka lielās uzupurēšanās dēļ komūnistu ofensīvu izdevās pa daļai apstādināt. Pēdējais ģen. Mekartūra komunikē vēstī, ka ziemeļfrontes stāvoklis tagad kļuvis diezgan stabils, dienvidkorejiešu divizijas atguvušas arī Jongčonas-Taigu ceļu, kas pāris dienas atradās ienaidnieka rokās. Frontes austrumu daļā amerikāņiem izdevās atvērt arī kādu 8 km platu pārrāvumu, caur kuŗu aizmugurē bija ielauzies lielāks ziemeļnieku tanku skaits. Ziemeļos no Taigu amerikāņi ievadījuši jaunu pretuzbrukumu. Šī sektora dienvidu daļā Apvienoto nāciju lidmašīnas tomēr konstatējušas lielākus komūnistu spēku koncentrējumus, tā kā var rēķināties ar jaunu ofensīvu. Ziemeļkorejiešu panākumi vienā ziņā izskaidrojami ar to, ka pēdējās dienās Korejā lija nepārtraukti lietus, tā kā operācijās nebija iespējams piedalīties UN aviācijai. Tagad laika apstākļi nedaudz uzlabojušies.

ASV aizsardzības ministrija ziņo, ka līdz 1. septembrim amerikāņi zaudējuši 8863 virus: 599 krituši, 5366 ievainoti, bet 2898 pazuduši bez vēsts. Uz 25. augustu ASV zaudējumi Korejā skaitījās 6686 vīri. Maskavas radio turpretim ziņo, ka amerikāņiem ir 15.176 krituši, 1736 saņemti gūstā, bet 45.000 ievainoti.

Atklāti balsos, bet slepeni skaitīs

BONNAS BALTĀ GRĀMATA PAR 15. OKTOBRA VĒLĒŠANĀM AUSTRUMVĀCIJĀ — RADIORAIDĪJUMI PADOMJU JOSLAS VĀCIEŠIEM

Bonna (E). — Pagājušās nedēļas beigās Bonnas valdība publicēja Balto grāmatu par vēlēšanām padomju joslā no 1946.—1950. gadam. Dokumentu krājumā, kas aptver 60 lappušu, publicēti pierādījumi par krievu metodēm ar terrora palīdzību piespiest iedzīvotājus nodot balsis par Maskavai vēlamiem kandidātiem un vēlāk viltot vēlēšanu rezultātus. Baltās grāmatas ievadā ministrs Jakobs Kaizers norāda, ka 15. oktobrī austrumu joslas iedzīvotāji būs spiesti balsot atklāti, bet nodotās vēlēšanu zīmītes saskaitīs slepeni. Šīm vēlēšanām ir tikai viens mērķis — ar SED palīdzību uzspiest austrumjoslas iedzīvotājiem komūnistu programmu un pakļaut viņus pilnīgi Maskavas varai.

Pieci okupācijas gadi nepārprotami pierādījuši, ka Padomju savienība konsekventi un plānveidīgi sākusi sovjetizēt savu joslu. 15. oktobra vēlēšanas ir šīs plānveidīgās darbības pēdējais posms. Jo vairāk tuvojas vēlēšanu termiņš, jo vairāk pieaug terrors un nedrošība. Baltajā grāmatā tālāk konstatēts, ka, neraugoties uz visiem draudiem, austrumu joslā klusā pretestība aug. Jau 1946. gadā, kad notika pašvaldības vēlēšanas, padomju iestādes viltoja rezultātus. Arī tagad pārējās partijas kopīgajā sarakstā uzņemtas vienīgi formas pēc. Salīdzinot ar iepriekšējām vēlēšanām, CDU un LDP zaudē 111 mandātu. Landrāts fon Štendals kādā sanāksmē paziņojis, ka uz vēlēšanu lokāliem iedzīvotāji maršēs slēgtās rindās.

Lai parādītu Austrumvācijas iedzīvotājiem 15. oktobra vēlēšanu īsto jēgu, Rietumvācijas raidītāji no 15. septembra vienu mēnesi katru dienu sniegs īpašu 15 minūšu programmu. RIAS raidīs katru dienu pl. 5.10 ar atkārtojumu pl. 12,15, Štutgarte 6.40, Minchene 11, Hamburga 19, Bādenbādene 19.40 un Brēmene 23.10.

SPIEGI ARĪ ASV TURBO IZNĪCINĀTĀJU FABRIKĀS

Losandželosa (E). — Pēc tam, kad Savienotajās valstīs vienu pēc otra apcietināja vairākus atomspiegus, tagad konstatēts, ka izspiegota arī amerikāņu turbo iznīcinātāju rūpniecība. ASV kriminālpolicija pagājušās nedēļas beigās apcietināja aviācijas speciālistu Sidneju Veinbaumu, kas dzimis Krievijā. Viņu apvaino nepatiesa zvēresta došanā. Pretamerikāniskās darbības izmeklēšanas komisijā ar zvērestu viņš apliecināja, ka nekad nav bijis komūnists. Vēlāk tomēr pierādījies, ka Veinbaums sastāvējis partijā. Tai pašā dienā amerikāņu imigrācijas iestādes apcietinājušas ķīniešu zinātnieku Dr. Tsienu. Arī viņu apvaino par sastāvēšanu komūnistu partijā. Dr. Tsiens vadīja turbo lidmašīnu nodaļu pie Kalifornijas technoloģiskās augstskolas. 24. augustā viņš vēlējās nosūtīt uz Šanghaju 18 centneru svarīgu dokumentu, ko policija apķīlāja.

Vai Grieķija jauna pilsoņu kara priekšā

Trieste (D). — No Albānijas un Bulgārijas saņemta informācija, ka pašreizējo valdības krizi Grieķijā savā labā vēlas izmantot komūnisti, lai radītu jaunu pilsoņu karu. Komūnistiskais raidītājs Brīvā Grieķija, kas atrodas kaut kur Budapeštas apkaimē, pēdējās dienās nepārtraukti pārraida grieķu komūnistu vadoņa Cachariadesa uzsaukumus saviem piekritējiem sacelties pret valdību un izbeigt stāvokli, ko viņš apzīmē par „šauteni pie kājas". Informācija par grieķu komūnistu gatavošanos kaut kādai akcijai saņemta arī Triestā.

116 skotu ogļrači izglābti

Londona (E). — Kādā Skotijas ogļraktuvē pagājušā ceturtdienā notika viena no smagākām nelaimēm, kādas līdz šim piedzīvotas. Nepārtraukto lietus gāžu dēļ šachtā iegāzās milzīgas zemes un dubļu masas, nosprostojot ogļračiem izeju. 220 m dziļajā pazemē palika ieslēgti 129 strādnieki. Glābšanas komandas nekavējoties stājās pie darba, lai atbrīvotu ieslēgtos. No kādas blakus šachtas spridzinātāji mēģināja piekļūt ogļračiem cauri 25 metru biezajai klintij. Pēc 40 stundu nepārtraukta darba klinti beidzot bija izspridzināta eja, kas satikās ar ogļraču rakto tuneli. Bet tad notika jauna nelaime. Izrādījās, ka 200 metru garā telpā ieplūdušas indīgas ogļu gāzes. Pirmos astoņus ogļračus izglāba pagājušās sestdienas pēcpusdienā. Vispirms dienas gaismu ieraudzīja kāds 16 g. v. zēns, kuŗa dzīvība bija visvairāk apdraudēta un ko ieslēgtie ogļrači dienas gaismā gribēja sūtīt pa priekšu. Bruņojušies speciālām skābekļa gāzu maskām, glābšanas komandas locekļi līdz svētdienas priekšpusdienai izglāba vēl 108 ogļračus. Smagās saindēšanās dēļ lielāko daļu izglābto tūdaļ ievietoja slimnīcās. Vēl nekādu ziņu nav par 13 ogļračiem. BBC ziņo, ka šie glābšanas darbi bija grūtākie, kādus nācās piedzīvot visā Lielbritānijas ogļraktuvju pastāvēšanas vēsturē.

DAŽOS VĀRDOS

Višinskis vadīs padomju delegāciju UN kopsapulcē Ņujorkā septembrī, paziņots Maskavā. Višinskis jau pieprasījis amerikāņu sūtniecībā vīzu.

Rietumvācijas aizdevumam Jugoslavijai piekrišanu devusi Bonnas valdība, un tam vajadzīgs vēl tikai rietumu sabiedroto akcepts. Tito sākumā bija lūdzis vācu kreditu mašīnu un satiksmes līdzekļu iegādei 100 milj. dolaru apmērā, bet šo lūgumu sabiedrotie noraidīja. Pašreiz runa par aizdevumu 30. milj. dolaru vērtībā.

Pasaules lielākais naftas vads, ko amerikāņi izbūvējuši starp saviem naftas laukiem Irānā un Vidusjūru, būs vairāk nekā 1700 km garš, 77,6 cm caurmērā un spēs uzņemt 5 milj. mucu naftas. Pa vadu, no kuŗa vēl atliek izbūvēt tikai 40 km, dienā varēs pārsūknēt 300.000 mucu naftas. Tā izmaksa ir 265 milj. dolaru.

Anglijas karaļpāŗa apciemojums Austrālijā un Jaunzēlandē paredzēts 1952. g. sākumā, ja to atļaus starptautiskais stāvoklis. 1948. g. novembrī paredzēto apmeklējumu atlika karaļa neveselības dēļ.

Pa spiegam katrā namā, katrā darbnīcā un pie katra darba galda var atrast Vācijas padomju joslā, izteicās uz Rietumvāciju atbēgušais agrākais Meklenburgas ministrs Vite. Sarkanarmiešiem esot liegta brāļošanās ar vāciešiem, kā arī vācu kalpotāju nodarbināšana.

Suni pie traktora stūres dabūja fotografēt Kraistčērčas preses fotografi Jaunzēlandē. Farmers Longstafs savu 2 g. veco kokerspanjelu dažu mēnešu laikā iemācījis vadīt traktoru. Korespondentiem klātesot, kā ziņo Daily Mail, suns izbraucis traktoru cauri vārtiem un novadījis to pa ceļa līkumu. Sunim traktorā iebūvēts īpašs sēdeklis.

Pēdējais katoļu priesteris, pāters Žans Tomass, kam vēl bija atļauts Maskavā vadīt dievkalpojumus, nupat izraidīts un ieradies Parīzē. Viņš stāsta, ka visu pēdējo pusgadu MGB ierēdņi civiltērpos izspiegojuši katru viņa dievkalpojumu un pat ložņājuši ap biktskrēslu draudzes locekļu grēksūdzes laikā.

Čechu ogļraču ražība krīt, kādā runā atzinās ministru prezidents Zapatockis. Viņš aicināja strādniekus izpildīt uzliktās normas, jo citādi Čechoslovakijā var pasliktināties visa saimnieciskā dzīve. Agrāk kādā raktuvē viens strādnieks deva 213 kg ogļu stundā. Tagad norma nokritusies uz 172 kg.

Par 3 mēnešiem pagarināts karaklausības Francijā tiem karavīriem, kuŗus vajadzēja atbrīvot oktobrī. Agrākā 12 mēnešu vietā viņiem būs jāpaliek armijā 15 mēneši.

Būvstrādnieku streiks Rietumvācijā izbeidzās pagājušo svētdienu. Strādniekiem paaugstināta alga par 40 feniņiem stundā, bet Šlēzvig-Holšteinā par 10 feniņiem. Remagenas šķērējtiesas lēmums būs spēkā līdz 31. decembrim. Draud turpretim izcelties metallstrādnieku streiks Hesenē, ja 8 dienu laikā viņiem nepaaugstinās algas.

Par 6 mēnešiem pagarināt savu darbību it kā nolēmusi IRO, ziņo UP no Ženēvas. Pēc agrākā lēmuma IRO būtu jāpārtrauc darboties nākamā gada 31. martā. Oficiāla apstiprinājuma UP informācijai tomēr vēl nav.

Uz Paragvaju izceļos 700 kalmiku DP, kas atrodas Rietumvācijā. Paragvajiešu valdība katrām 4 personām apsolījusi 25 ha zemes, vienu govi, vienu zirgu un lauksaimniecības piederumus. Līdz šim kalmikus nevēlējās uzņemt neviena valsts.

Slepeni atgriezies Brazilijas komūnistu vadonis Luijs Prestoss, ziņo INS. Braziliešu policija domā, ka viņš uzturējies Padomju savienībā un tagad atkal ieradies Brazilijā, lai vaditu komūnistu pagrīdi.

Uz ielas Olmicā nogalināts komūnistu valdības pilnvarnieks, kuŗam vajadzēja uzraudzīt turienes bīskapa archidiecēzes darbu. Pēc viņa rīkojuma čechu slepenā policija pirms pāris nedēļām apcietināja Olmicas bīskapu monsiņoru Zelu.

2,5 milj. dolaru bērnu namam ziedojis agrākais ASV vēstnieks Londonā Kenedijs. Par ziedotiem līdzekļiem Ņujorkas priekšpilsētā Bronksā izbūvēs īpašu patversmi, kuŗā uzņems 200 pamestus bērnus.

600 žīdu pagājušās nedēļas beigās no Budapeštas devās uz Izraēlu. Tas ir jau ceturtais transports, kas šogad atstāj Ungāriju. Pavisam ungārī solījušies izlaist 3000 žīdu.

Jau 100.000 strādnieku streiko Somijā. Ministru prezidents Kekonens parlamentā paziņoja, ka Somija nevarēs pildīt savas saistības pret Padomju savienību, ja strādnieki darbu neatjaunos.

2 amerikāņu turbo iznīcinātāji pagājušās nedēļas beigās nogāzušies pie Augsburgas un Gepingenas. Viņi atradās ceļā no Firstenfeldbrukas uz Erlangenu. Abi piloti nositušies.

Apcietināts viss intendantūras personāls trijos sarkanarmijas pulkos, kas stacionēti Ungārijā. Apcietinātie pārdevuši lielāku krājumu ieroču ungāru pretkomūnistiskajiem pagrīdniekiem.

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 71 (415), Sept. 16, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artilleriekaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg, Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Publishes twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

Lielākā sazvērestī konflikta ar

No partijas izslēgti un apcie
mūnistu vadoņi — Kroatijā s
Jugoslavijas pašreizējo reži
lielas pagrīdes

Belgrade (D). — Jugoslavu ofi
ka no partijas izslēgti un apcietināti t
nisti — ministru prezidenta vietnieks E
nistrs Rate Zigičs un mežsaimniecības
bija arī Jugoslavijas komūnistu parti
tris apcietinātos un vēl 20 citus parti
ma aģentiem un valsts nodevējiem. T
viņa līdzinātāji atklāti gan izlikušie
slepeni paklausījuši kominforma pav
vijas valdību. Ārzemju žurnālisti, ka
tināšanas izraisījušas plašu tīrīšanas
tiskais redaktors norāda, ka šī ir lie
kopš konflikta ar kominformu.

Lai gan maršals Tito un viņa abi laikraksti Borba un Politika vienmēr apgalvojuši, ka Jugoslavijas stāvoklis ir drošs un stabils, patiesībā to nepārtraukti apdraudējuši aģenti un propagandas materiāli, kas plūda un turpina plūst no Sofijas, Bukarestas un Budapeštas. Jugoslavijas pierobežu klāj lieli meži un nepieejamos kalnos vienmēr iespējams atrast tekas, pa kuŗām var iefiltrēties sveši elementi. Drošu un labu patvērumu tie katrreiz atraduši pie rumāņu minoritātes, kas apdzīvo Kladovas, Golubacas un Negotinas apgabalu. Bet arī pašā Jugoslavijā tauta nemaz nav tik sajūsmināta par turienes režīmu. Pašreizējo stāvokli asprātīgi raksturojis kāds itaļu žurnālists: „90 procentu Jugoslavijas iedzīvotāju ar maršalu Tito ir pret austrumiem — bet 90 procentu ar rietumiem pret Tito."

Jugoslaviju, ko apdzīvo kroāti, slovēņu un serbi, vienmēr postījušas asas nesaskaņas un ideoloģiskas diferences. Politiskie novērotāji Trieštā izsakās, ka šobrīd pret maršalu Tito darbojas piecas ievērojamas pagrīdes grupas. Pirmā ir kominforma grupa, kuŗas galvenās mītnes atrodas Prāgā, Budapeštā, Sofijā un Bukarestā un kas pavēles saņem no Maskavas. Trīs citas grupas orientētas uz rietumiem un direktīvas dabū no Triestas, Atēnām, Romas un Grācas. Piektā grupa ir gan liela, bet nav tik labi organizēta. Tie ir jugoslavu zemnieki, kas ar atklātu darba sabotāžu mēģina cīnīties pret ienīstajiem kolhoziem. No tām grupām, kas orientētas uz rietumiem, aktīvākā ir ts. kroātu Krustnešu (Krizari) vienība. Šīs grupas locekļiem ārējā nozīmē ir balts krusts, un viņi paklausa agrākās ustašas vadonim Antem Paveličam, kas no vācu žēlastības otra pa-

(Turpinājums 8. lpp.)

Višinskis ceļa uz Ņujorku bet Maskava atkal paradījies Litvinovs un Maiskis

Parīze (F). — Pirmdienas vakarā Parīzes Orli lidlaukā ceļā uz Ņujorku nolaidās speciāla lidmašīna ar padomju ārlietu ministru Višinski un 30 krievu diplomātiem, kas piedalīsies Apvienoto nāciju pilnsapulcē. Vairāki desmiti žurnālistu tūdaļ ielenca Višinski un jautāja, ko viņš domā par miera izredzēm. Višinskis atbildēja tikai četrus vārdus: „Es esmu ļoti noguris." Padomju delegācija devās tālāk uz Ņujorku ceturtdien ar Queen Elisabeth. Preses ļaudis tūdaļ ievēroja, ka šoreiz nebrauc līdzi Ukrainas ārlietu ministrs Manuiļskis. Viņš aizstāts ar viceministru Baranovski. Par labu zīmi Londonas politiskās aprindas uzskata to apstākli, ka delegācijas vidū atrodas profesors Arutiunians, kas šogad jau divi reizes apspriedies ar britu ārlietu ministrijas valsts sekretāru Dervisu par konflikta izbeigšanu rietumu un austrumu starpā. Pirmoreiz tas notika Eiropas saimnieciskajā komisijā, bet otrreiz sociālajā padomē Ženēvā. Londona domā, ka Maskavā varbūt atkal notiks pagrieziens uz izlīguma pusi, jo politiskajā skatuvē atkal parādījušies divi padomju diplomāti, kas bijuši diezgan labvēligi rietumiem. Viens no viņiem ir agrākais ārlietu ministrs Litvinovs, bet otrs bijušais vēstnieks Londonā Maiskis.